ZESZYT V LISTOPAD—GRUDZIEŃ ROK V

# PRZEGLĄD LNIARSKI

DWUMIESIĘCZNIK

ORGAN TOWARZYSTWA LNIARSKIEGO W WILNIE

*Rozpoczęcie prac nad standaryzacją włókna lnianego i konopnego jest doniosłem wydarzeniem na odcinku lniarskim.*

WILNO
NAKŁADEM TOWARZYSTWA LNIARSKIEGO W WILNIE
Z ZASIŁKIEM MINISTERSTWA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH
1934

*Wszystkim Sz. P.P. Prenumeratorom i Czytelnikom „Przeglądu Lniarskiego“ oraz Sympatykom akcji lniarskiej składamy najlepsze życzenia noworoczne.*

*Redakcja*

*W związku z przejściem „Przeglądu Lniarskiego“ z kwartalnika na dwumiesięcznik zmuszeni jesteśmy podnieść cenę prenumeraty z 5 zł na 6 zł. rocznie. Dla członków Towarzystwa Lniarskiego w Wilnie cena prenumeraty pozostaje bez zmiany.*

Redakcja

ZESZYT V LISTOPAD—GRUDZIEŃ ROK V

# PRZEGLĄD LNIARSKI

DWUMIESIĘCZNIK

ORGAN TOWARZYSTWA LNIARSKIEGO W WILNIE

## „Przegląd Lniarski“ w walce o len.

Wydawnictwo nasze kończy 5-ty rok istnienia. W tym krótkim, lecz niezmiernie ciekawym pod względem gospodarczym okresie, jak w kalejdoskopie odbijały się w „Przeglądzie“ zjawiska, mające związek z lnem i produkcją krajowego włókna wogóle. Zestawienie, zamieszczone na końcu zeszytu, przedstawia szczegółowo nasz dorobek. Widzimy z niego, jak szerokim był zakres naszych zainteresowań. Badania naukowe, technika uprawy i przeróbki, przemysł samodziałowy i fabryczny, standaryzacja włókna, rozwój spraw lniarskich zagranicą i wreszcie zagadnienia ekonomiczno-włókiennicze w życiu ogólnem oraz w dostosowaniu do chwili bieżącej.

Niemal każdy kwartał przynosił nam nową lub odnawiał zapoznaną sprawę, która wymagała dużego wysiłku, by jej sprostać — wysiłku myśli, pomysłowości, zapobiegliwości, a przedewszystkiem energji czynu. Staraliśmy się w „Przeglądzie“ oddać i zarejestrować każdy wysiłek twórczy w dziedzinie zarówno walki o preferencję dla krajowych surowców, jak też na odcinku prac techniczno-organizacyjnych, nierzadko występując z inicjatywą czynną.

Utrzymanie zainteresowania sprawą lniarską, pogłębienie jej nurtu, wciągnięcie do pracy nowych sił będzie wytyczną dalszej pracy naszego czasopisma, które w ciągu roku 1934 przeistoczyło się z kwartalnika w dwumiesięcznik i w tej formie wychodzić będzie w 6-ym roku wydawnictwa.

REDAKCJA.

Do niniejszego numeru dołączona została wkładka z wzorcami tkanin samodziałowych Centrali Bazarów Przemysłu Ludowego w Wilnie.

LUDWIK MACULEWICZ
Prezes T-wa Lniarskiego w Wilnie

# Sprawozdanie z działalności T-wa Lniarskiego w Wilnie
## za czas od 1.IV. do 1.XI. 1934 roku

**Referat wygłoszony na Walnem Zgromadzeniu członków Towarzystwa Lniarskiego w Wilnie w dniu 18.XI. 1934 roku.**

Na początku maja roku bieżącego spadł na Towarzystwo Lniarskie w Wilnie dotkliwy, a niespodziewany cios: zmarł jeden z najczynniejszych członków Rady Towarzystwa, ś. p. Prof. Dr. Janusz Henryk Pobóg-Gurski. Obarczony licznemi pracami naukowemi i społecznemi w rodzinnym Lwowie Profesor Gurski znalazł mimo to czas, aby nietylko podjąć, lecz i prowadzić, stojąc na jej czele, akcję lniarską na terenie Małopolski. Udział Profesora Gurskiego w wielu konferencjach fachowych w Warszawie, poświęconych rozważaniom zagadnień lniarskich, w sposób wydatny się przyczynił do zwycięstwa tez Towarzystwa Lniarskiego w Wilnie. Ostatnio Profesor Gurski poświęcał wiele uwagi i energji ustaleniu zasad współpracy Towarzystwa Lniarskiego z Izbami Rolniczemi i lokalnemi organizacjami rolniczemi. Niestety, nie danem mu było tych prac zakończyć. Zmarł niemal na posterunku. Podczas posiedzenia w dniu 29 kwietnia r. b. w lokalu Towarzystwa Lniarskiego w Wilnie dostał ś. p. Prof. Gurski bardzo ciężkiego ataku sercowego i po przewiezieniu go do kliniki uniwersyteckiej po tygodniowej chorobie zmarł w Wilnie w dniu 6 maja r. 1934. Pochowany we Lwowie na cmentarzu obrońców Lwowa, ś. p. Profesor Gurski pozostanie nazawsze w naszych wspomnieniach jako jeden z najofiarniejszych bojowników wspólnej sprawy, jednako obchodzącej dzielnice kresowe Wileńszczyznę i Małopolskę, sprawy lnu i konopi. Cześć świetlanej pamięci Profesora Doktora Gurskiego oddamy najlepiej, prowadząc wspólnemi nadal siłami rozpoczęte przez Niego dzieło.

* * *

Okres sprawozdawczy obejmuje miesiące letnie i jesienne, to też zupełnie naturalnem jest, że w okresie tym gros uwagi i prac Towarzystwa Lniarskiego było skierowane na prace w terenie i dla terenu.

Inspektor terenowy Towarzystwa Lniarskiego, p. inż. Cz. Słuchocki prawie bez przerwy objeżdżał poszczególne miejscowości, gdzie tylko ujawniło się większe zainteresowanie się sprawą lnu i konopi, organizując pracę w tym zakresie lokalnych instytucyj rolniczych, udzielając fachowych porad i wskazówek i biorąc udział w charakterze wykładowcy na kursach dla instruktorów i instruktorek rolniczych. Wyjazdy p. Inspektora Słuchockiego obejmowały nietylko teren województw wschodnich, lecz rozciągały się na zachód aż po województwa kieleckie i krakowskie. Gdy nadszedł okres zakończenia konkursów wyprawy i przeróbki lnu do pomocy p. Słuchockiemu zostali dodani wyszkoleni przez Towarzystwo Lniarskie brakarze, którzy w niemałym stopniu przyczynili się do należytego przeprowadzenia konkursów i pokazów słomy i włókna lnianego w całym szeregu miejscowości.

Dla przeszkolenia i dokształcenia instruktorów rolniczych były zorganizowane dwukrotnie przez Wileńską Izbę Rolniczą i Towarzystwo Lniarskie w Wilnie specjalne kursy lniarskie w dniach od 1 — 16 czerwca i od 20 — 30 sierpnia r. b. Pierwszy kurs odbyło 37 uczestników, drugi — 18. Wśród uczestników kursu byli instruktorzy, delegowani przez Izby Rolnicze Krakowską, Lwowską, Wołyńską, Lubelską, Białostocką, Kielecką i Wileńską oraz 7 osób, delegowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości z zespołu personelu więzień, uprawiających len i przerabiających włókno na tkaniny. W liczbie wykładowców na kursach był, oprócz sił miejscowych, po raz pierwszy, kierownik czesalni lnu Zakładów Żyrardowskich p. M. Seroka.

Po przesłuchaniu wykładów i wykonaniu zajęć praktycznych instruktorzy rolniczy stają się najbardziej ruchliwymi i rzeczowymi propagatorami ulepszonych metod uprawy lnu i udoskonalonych sposobów wyprawy słomy lnianej, a co zatem idzie i większej rentowności obszarów zasianych lnem. Stosunek Izb Rolniczych i lokalnych organizacyj rolniczych do prac lniarskich, jak wnioskować można z samego wyliczenia Izb, które wydelegowały instruktorów na kursy lniarskie do Wilna, jest nadzwyczaj przychylny i nacechowany naogół zrozumieniem doniosłości zagadnienia lniarskiego, aczkolwiek nie wszystkie Izby poświęcają temu zagadnieniu jednostajną ilość wysiłków myślowych i środków pieniężnych.

Dotychczas akcja lniarska miała powodzenie dzięki swej konkretności i scentralizowaniu wysiłków. Dalszy jej rozwój zależy od planowej współpracy wszystkich organizacyj rolniczych, dla których zagadnienie lniarskie nie jest obce. W celu ustalenia wytycznych współpracy Towarzystwa Lniarskiego w Wilnie z Izbami Rolniczemi i dobrowolnemi organizacjami rolniczemi odbył się w Wilnie w dniu 29 kwietnia r. b. zjazd przedstawicieli tych organizacyj, na którym to zjeździe powzięto następującą niezmiernie doniosłą uchwałę: Towarzystwo Lniarskie w Wilnie, które siłą faktu stało się już od lat kilku czołową reprezentacją interesów

lniarskich, pozostaje z mocy uchwały przedstawicieli Izb Białostockiej, Kieleckiej, Lubelskiej, Lwowskiej, Poleskiej, Wołyńskiej i Wileńskiej oraz Małopolskiego Towarzystwa Rolniczego we Lwowie — tą czołową organizacją na przyszłość. Kontakt z terenem, rozpowszechnianie i popularyzacja haseł akcji lniarskiej wśród szerokich warstw producentów rolników są przeprowadzane przez Izby Rolnicze i lokalne organizacje rolnicze. Dla bardziej dokładnego sprecyzowania stojących przed Towarzystwem Lniarskiem i Izbami Rolniczemi zadań został opracowany i ogłoszony drukiem schemat zakresu i podziału pracy pomiędzy Towarzystwem Lniarskiem w Wilnie, Lniarską Centralną Stacją Doświadczalną i Izbami Rolniczemi w dziedzinie podniesienia uprawy, wyprawy i przerobu lnu, konopi i innych krajowych roślin włóknistych i oleistych oraz rozpowszechnienia używania wyrobów z krajowych surowców roślinnych. Schemat ten w miarę rozwoju akcji lniarskiej może ulec pewnym zmianom, aczkolwiek swe znaczenie ramowe zachowa zapewne na dłużej.

Przydatność opracowanego schematu podziału prac już została stwierdzona na praktyce; między innemi, opierając się na wytycznych tego schematu zostały rozprowadzone na terenie województw: wileńskiego, nowogródzkiego, białostockiego, poleskiego i lubelskiego 37 kompletów maszyn do obróbki słomy lnianej, zakupionych z asygnowanych na ten cel przez Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych funduszów. Maszyny otrzymały przodujące zespoły na konkursach uprawy i wyprawy lnu, Kółka rolnicze, Koła młodzieży wiejskiej, Koła gospodyń wiejskich i t. p. Ponieważ, zgodnie z posiadanemi informacjami, dostarczone przez Towarzystwo Lniarskie maszyny cieszą się wielkiem zainteresowaniem wśród producentów lnu, przeto można mieć nadzieję, że stopniowo sposób obróbki lnianej znacznie się podniesie i że w wielu miejscowościach, gdzie zostały zainstalowane maszyny, powstaną ulepszone suszarnie i prymitywne punkty mechanicznej obróbki słomy lnianej. Kredyty specjalne na ten cel są już przydzielone przez Fundusz Pracy i pozostają w dyspozycji Państwowego Banku Rolnego.

Pomyślnie zapoczątkowana realizacja programu lniarskiego w terenie może się nadal rozszerzać i pogłębiać pod warunkiem, że będzie się stale powiększał zastęp ludzi fachowo przygotowanych i całkowicie oddanych sprawie lniarskiej. Już obecnie Towarzystwo Lniarskie, poza działaczami przedwojennego pokolenia, dysponuje zespołem młodych sił, wykształconych na Studjum Rolniczem Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. Zawdzięczając Studjum Rolniczemu, sztab akcji lniarskiej nie jest skazany na stopniowe wymieranie, lecz zyskuje coraz to nowe wybitne i utalentowane jednostki. Udział Studjum Rolniczego w Wilnie w akcji lniarskiej nie kończy się tylko na przygotowaniu bojowników frontu lniarskiego. Pogłębiający się z roku na rok problem własnego surowca włókienniczego i rola ziem północno-wschodnich w jego produkcji, zbycie i przetwórstwie stawia Studjum przed koniecznością naukowego rozwiązywania bogatego zespołu problemów, mających poza lokalną rolą doniosłe znaczenie ogólnopaństwowe. Z powyższego wynika, że Studjum Rolnicze w Wilnie jest jednem z niezastąpionych ogniw programu lniarskiego i dlatego nie do pomyślenia byłby fakt zamknięcia tego Studjum. Jeśli szeroko zakrojona przez Rząd i na wielu odcinkach z rozmachem realizowana akcja lniarska w Polsce posiada cechy stałości, jeśli interesy miljonowych rzesz drobnych rolników bezpośrednio zainteresowanych w produkcji i zbycie lnu mają być i nadal respektowane, to Studjum Rolnicze Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie istnieć musi.

Bez Studjum Rolniczego nie byłoby możliwe między innemi prowadzenie w Wilnie Lniarskiej Centralnej Stacji Doświadczalnej, rozwijającej się w tak szybkiem tempie. Na stacji tej są przerabiane zbiory z poletek doświadczalnych lnu i konopi, nadsyłane przez zakłady doświadczalne z całej Polski. Naukowe opracowanie wyników doświadczeń zatrudnia cały szereg słuchaczy Studjum Rolniczego, zaś udział sił profesorskich Uniwersytetu Stefana Batorego w Kuratorjum Stacji posiada znaczenie pierwszorzędne.

Wydawnictwa Towarzystwa Lniarskiego również w znacznym stopniu opierają się na pracach profesorów względnie absolwentów Uniwersytetu Wileńskiego. Wystarczy tylko wymienić ogłoszone drukiem w ostatniem półroczu roku 1934 prace profesora Dr. Aleksandra Safarewicza: Tkaniny lniane pod względem higjenicznym, zastępcy profesora Dr. Janusza Jagmina: Materjały do poznania sprawy lniarskiej w Polsce, broszury inż. Czesława Słuchockiego i inne.

Sprawy organizacyjne, zajęcia w terenie, rozbudowa Lniarskiej Centralnej Stacji Doświadczalnej — bynajmniej nie wyczerpywały zakresu prac Towarzystwa Lniarskiego w ubiegłym okresie. Towarzystwo Lniarskie brało czynny udział, w charakterze reprezentanta interesów producentów lnu i konopi, w pracach organizacyjnych Związku Producentów Nasion Oleistych w Warszawie, Centrali Obrotu Nasionami Oleistemi, Komisji Standaryzacyjnej lnu, konopi i t. p. Aczkolwiek dotychczas nie został zrealizowany postulat Towarzystwa Lniarskiego o utworzeniu w Wilnie specjalnego oddziału lniarskiego Centrali Obrotu Nasionami Oleistemi w Warszawie, to jednak przedstawiciel Towarzystwa Lniarskiego wszedł do Zarządu Centrali i w miarę możności stara się wywierać wpływ na politykę Centrali w zakresie organizacji zbytu nasion lnu i konopi. Zaznaczyć należy, że czynności Centrali Obrotu Nasion. Oleistemi nie rozwijają się w tym kierunku, jakiby najbardziejby odpowiadał interesom producentów lnu, skutkiem czego reorganizacja Centrali zdaje się być nieunikniona. Nie ule-

ga wątpliwości, że Centrala Obrotu Nasionami Oleistemi nie wykorzystała wszystkich możliwości dla utrzymania cen na nasiona na należytym poziomie, mimo to sam fakt zorganizowania Centrali wpłynął dodatnio na kształtowanie się cen na nasiona lniane na rynkach lokalnych.

W wyniku prowadzonych od dłuższego czasu prac przygotowawczych nad standaryzacją włókna lnianego zostało wydane w dniu 30 sierpnia roku 1934 zarządzenie Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie powołania komisji dla standaryzacji lnu i konopi. Komisja standaryzacyjna działalnością swą obejmuje całą Polskę, jednakże głównym terenem jej działalności będą województwa północno-wschodnie oraz południowe, t. j. rejony największej produkcji włókna lnianego i konopnego. Stwierdzeniem faktu zainteresowania wszystkich czynników kwestją uregulowania obrotu włóknem i standaryzacją jest udział w Komisji przedstawicieli rolnictwa, nauki, przemysłu i handlu. Do Komitetu wykonawczego Komisji Standaryzacyjnej w charakterze przedstawiciela rolnictwa wszedł z ramienia sekcji lniarskiej Małopolskiego Towarzystwa Rolniczego p. Prof. Żebrowski ze Lwowa, natomiast w charakterze rzecznika nauki — p. dr. Jagmin. Siedzibą Komitetu wykonawczego i samej komisji dla standaryzacji lnu i konopi jest miasto Wilno. Standaryzacja w pierwszym rzędzie dąży do usprawnienia obrotu włóknem. Jeżeli lny polskie na rynkach zachodnio-europejskich nie były notowane, lub były notowane podług cen niezmiernie niskich, to głównej przyczyny tego niepożądanego zjawiska doszukiwać się należy nie w gorszej jakości naszych lnów, lecz w pierwszym rzędzie w braku ich standaryzacji. Aczkolwiek rozpoczęcie czynności przez Komisję Standaryzacyjną jest nieco spóźnione, to jednak trzeba mieć nadzieję, że jeśli nie w tym sezonie, to już w roku przyszłym handel włóknem lnianem będzie oparty na bardziej zdrowych niż dotychczas podstawach. Niezwłocznie po ukonstytuowaniu się Komisji Standaryzacyjnej w dniu 10 listopada r. b. w Warszawie, utworzona została w Wilnie Komisja Asortymentowa dla rejonów północnych, zaś w najkrótszym czasie powołana zostanie do życia także komisja we Lwowie dla rejonów południowych. Są wszelkie dane do przypuszczenia, że po ustaleniu wzorców włókna i zaopatrzeniu w asortymenty tych wzorców ważniejszych rynków lokalnych, handel włóknem lnianem przestanie być czarną magją, dostępną tylko dla wtajemniczonych, i producenci rolnicy będą mogli sami możliwie dokładnie się orjentować w wartości swego towaru.

Próbne wyczesywanie wzorcowych partyj włókna lnianego będzie się odbywało w zakładach przemysłowych „Międlarnia i Czesalnia lnu w Bezdanach". Instytucja ta, pozostająca w ścisłym kontakcie z Towarzystwem Lniarskiem, uruchomiła w roku bieżącym swe zakłady, pragnąc z jednej strony nakłonić rolników do wyrzucania na rynek włókna lnianego jedynie w postaci włókna trzepanego oraz z drugiej — zapoczątkować handel na rynkach krajowych, względnie wznowić eksport zagranicę towaru ściśle standaryzowanego.

Zdając sobie w zupełności sprawę, że dla przywrócenia lnu tego znaczenia, jakie ta roślina winna odegrywać w całokształcie naszego życia gospodarczego, przeprowadzono zaledwie kilka posunięć zasadniczej natury i że dla zachęcenia szerszych warstw ludności do używania w możliwie największym zakresie tkanin lnianych zrobiono jeszcze bardzo niewiele — Towarzystwo Lniarskie nie omija żadnej sposobności, aby prowadzić jaknajintensywniejszą propagandę używania wyrobów lnianych i stale czuwa nad tem, by len we wszystkich postaciach był stosowany tam, gdzie są potrzebne tkaniny grubsze, średnie i cienkie. W zakresie tkanin ludowych opracowane wspólnie z Towarzystwem Lniarskiem plany realizuje z wielką umiejętnością i powodzeniem Centrala Bazarów Przemysłu Ludowego. Skup tkanin wiejskich, dokonywany przez Bazary na terenach województw: wileńskiego, nowogródzkiego, białostockiego i poleskiego, osiągnął w roku 1933/34 imponującej kwoty 1.610.000 mtr. Cała ta ilość płótna została w okresie sprawozdawczym sprzedana, przytem nabywcami byli w 70% wojsko, Monopol solny i Dyrekcje kolejowe, zaś na wolnym rynku ulokowano 30% zapasu tkanin. W poprzednim roku sprzedaż na wolnym rynku wyniosła niespełna 20% tkanin, zakupionych przez Bazary.

Wystawa Len Polski w Warszawie, zorganizowana na wiosnę roku bieżącego przy decydującym współudziale Towarzystwa Lniarskiego oraz Wystawa Konopie — Len — Wełna, która się odbyła we wrześniu we Lwowie, jako też i moda nadeszła do Polski z zachodu — znakomicie się przyczyniły do popularyzacji tkanin krajowych z rodzimego surowca. Zwiększenie popytu na wyroby lniane zachęciło przemysł nasz nietylko do podniesienia ilości wrzecion lnianych, lecz i udoskonalenia produkowanych przezeń tkanin ze lnu i konopi. Gdy w roku ubiegłym liczba wrzecion lnianych dosięgała zaledwie 20.000, to obecnie jest czynnych blisko 30.000 lnianych wrzecion mechanicznych, zaś oglądane na Wystawie w Warszawie, a wykonane przez największe fabryki polskie, tkaniny lniane ubraniowe i stołowe mogą zaspokoić najwybredniejsze gusta. Dlatego też zaczyna świtać nadzieja, iż zbliżamy się do odrodzenia przemysłu, opartego o surowce krajowe, oraz do częściowego uniezależnienia się kraju naszego od roślinnych surowców zagranicznych, a tem samem i do podniesienia producentki roślin włóknistych — wsi kresowej z tej nędzy, w jakiej się obecnie ona znajduje.

Jednakże powinniśmy zawsze pamiętać, że wskaźnik rozwoju akcji lniarskiej nie idzie prostą linją wgórę, lecz wykazuje częstokroć załamania, dotychczas na szczęście tylko chwilowe. Załamania te zawdzięczać musimy przedewszystkiem

przedstawicielom tej części przemysłu wielkiego, którzy dbając w dobrze zrozumiałym interesie własnym o rozwój swych przedsiębiorstw, przystosowanych do przerobu surowców egzotycznych, nie zaniedbują żadnej okazji, aby zwycięski pochód lnu zatrzymać, zaś wyroby z krajowych surowców zdyskwalifikować. Obecnie stoimy w obliczu podjętej przez przemysł jutowy akcji, mającej na celu przeciwstawienie się zwiększeniu używania worków lnianych do opakowania cukru oraz wprowadzenie na nowo worka jutowego do opakowania soli. Ponieważ Monopol Solny w roku bieżącym wykonał w stu procentach plan stopniowego przejścia na worki lniane, przeto projekt wprowadzenia z powrotem worka jutowego jest zjawiskiem niezmiernie niepokojącem, tembardziej, że, o ile nam wiadomo, wielokrotność użycia worka lnianego i jego trwałość daje możność na przeprowadzenie takiej kalkulacji, że w rezultacie worek lniany bynajmniej droższym od jutowego nie jest. Worek solny ze lnu jest bardzo ważnem ogniwem w całej akcji lniarskiej — worek fabryczny umożliwi rolnikowi zbyt pakuł, a przędzalni wyczesków, powstałych przy produkcji cienkich tkanin; worek samodziałowy pozwala na rozwijanie się przemysłu ludowego, którego istnienie jest również uzależnione od zróżniczkowania zbytu. Tylko pod warunkiem znalezienia zbytu na niższe gatunki naszego włókna, przetwarzane na tkaniny opakunkowe, może być wykalkulowana taka cena na wyższe gatunki włókna lnianego, która umożliwiłaby mu zwycięską konkurencję z egzotycznemi surowcami na rynku krajowym i otworzyła drzwi do eksportu zagranicę. W przewidywaniu, że starania o przywrócenie opakowania jutowego będą miały wynik pomyślny, przemysł jutowy uzyskał podobno zgodę na wstrzymanie dalszych ograniczeń kontyngentów bezcłowego importu juty. Wiadomości te winny pobudzić nas wszystkich do czujności. Powinniśmy nasze obawy co do szkodliwości poczynań przemysłu jutowego przedłożyć tym czynnikom, od których zależy powzięcie miarodajnej decyzji. Przedewszystkiem zaś należy uświadomić samym sobie, że walka na froncie lniarskim trwa w dalszym ciągu i że należy skupić wszystkie siły i całą energję, aby w walce tej osiągnąć zwycięstwo i dla kraju całego i dla szerokich rzesz rolniczych — wyniki pozytywne.

---

Inż. JAN CZERNIEWSKI

# Prace Wileńskiej Izby Rolniczej w dziedzinie lniarstwa i tkactwa domowego

Właściwością produkcji roślinnej terenu Izby jest posiadanie dużej powierzchni uprawy lnu, który jest tu jedyną rośliną przemysłową. W 1933 r. na terenie Izby było 33915 ha pod lnem (woj. wileńskie 21102 ha, woj. nowogródzkie 12813 ha). Stanowi to 36% powierzchni zajętej pod lnem w Polsce. Wywóz z terenu Izby włókna lnu i przetworów siemienia lnianego wynosi najpoważniejszą po drzewie wartość pieniężną.

Uprawa i przeróbka lnu łącznie z tkactwem daje możność zatrudnienia nadmiaru rąk roboczych, zwłaszcza w gospodarstwach drobnych do 5 ha, których na terenie posiadamy ponad 50%. Produkcja więc lniarsko-tkacka obok pracy przy ścince i zwózce drewna daje możność spieniężenia pracy drobnego rolnika, która nie znajduje innego zarobkowego zatrudnienia.

Przy znacznych trudnościach zdobycia grosza na wsi omawiana produkcja ratuje nieraz sytuację rolnika, a prócz tego tkactwo samodziałowe daje możność zaopatrzenia się we własne środki odzieżowe i uniezależnia rolnictwo, pracujące dziś z wielkim deficytem, od przemysłu fabrycznego, który bez zysków pracować nie będzie.

Izba Rolnicza Wileńska od początku swego powstania doceniła wyżej wspomniane okoliczności. Z tego też względu nie kontentując się tylko pracą w skali ogólnopolskiej Towarzystwa Lniarskiego, lecz przy współpracy ścisłej z Towarzystwem Lniarskiem, Izba organizowała i organizuje samodzielną pracę na terenie, stawiając sobie za zadanie podniesienie jakości produkcji lniarskiej i tkackiej, oraz zwiększenie spożycia.

Zwrócona została uwaga na poznawanie stanu i potrzeb produkcji oraz obrotu, jak też na wyszkolenie personelu fachowego, pracującego w powiatach z ramienia Okręgowych Towarzystw Organizacyj i Kółek Rolniczych w dziedzinie lniarstwa i tkactwa.

Na 3-ch kursach, organizowanych przez Towarzystwo Lniarskie wspólnie z Wileńską Izbą Rolniczą przeszkolono z terenu Izby 90 instruktorów i instruktorek, czyli prawie cały personel terenowy i część personelu Izby. Kursy te dały instruktorom wiadomości teoretyczne i umiejętności praktyczne z zakresu lniarstwa i tkactwa.

Prócz prac oświatowych czy też pokazów, organizowanych w terenie przez OTO i KR, Izba Rolnicza bezpośrednio, w porozumieniu z OTO i KR, przeprowadziła pogadanki i pokazy ulepszenia krosien w 50 punktach, wzięła udział w kursach tkackich, organizowanych przez Towarzystwo Popiera-

nia Przemysłu Ludowego w Nowogródku, brała udział w zjazdach powiatowych, konkursach tkackich i t. p.

Izba delegowała swego pracownika do pomocy Towarzystwu Lniarskiemu przy organizowaniu i obsłudze Wystawy—Targu „Len Polski" w Warszawie.

Izba dąży wspólnie z Bazarami i OTO i KR do rozprowadzenia wśród tkaczek ulepszonych przyborów tkackich, współdziała przy tworzeniu pokazowych ośrodków tkackich i rozprowadza w terenie instrukcję o ujednostajnieniu i ulepszeniu wyrobów samodziałowych.

Dla poznania tkactwa pod względem ilościowym, jakościowym, kalkulacji itp. Izba zbiera w terenie odpowiednie dane przez swego instruktora tkactwa i przez OTO i KR.

Z dotychczasowych danych wynika, że na terenie Izby produkuje się ok. 10 miljonów metrów płótna rocznie. Istnieje jednak możliwość zwiększenia produkcji trzykrotnie, a nawet i więcej zależnie od konjunktury, która mogłaby dać korzystne warunki do specjalizacji tkackiej ludności wiejskiej Wileńszczyzny.

Z produkowanego obecnie płótna ok 20% trafia do obrotu handlowego, z czego ok. połowy zakupują Bazary.

Pozatem wyjaśniono szereg danych, odnoszących się do procesu przędzenia, tkania i wykończania, jak też odnośnie charakteru otrzymywanych wyrobów. Dane te pozwolą Izbie w przyszłości organizować coraz skuteczniejszą akcję podnoszenia jakości płótna i zwiększenia spożycia tychże na wsi i w miastach.

Celem podniesienia cenności naszego włókna Izba wspólnie z Towarzystwem Lniarskiem dążyła do wprowadzenia standaryzacji włókna lnianego w obrocie handlowym, co wreszcie zostało dokonane na bieżący sezon przez Komsję Standaryzacyjną przy udziale przedstawiciela Izby Rolniczej.

Kwestja racjonalizacji metod uprawy i wyprawy słomy lnianej realizowana była głównie przez konkursy wśród młodzieży, gospodarzy i gospodyń. W 1933 roku zorganizowano przez OTO i KR 100 zespołów lniarskich z 600 uczestnikami. W 1934 r. zorganizowano zgórą 200 zespołów przy 2000 uczestników. Przyczem w 1934 roku Izba Rolnicza przy pomocy brakarzy z Towarzystwa Lniarskiego na zakończenie konkursów przy udziale szerokich mas rolników przeprowadziła ocenę włókna konkursowego. Izba traktuje ocenę włókna przy konkursach jako zasadnicze rozwiązanie tematu uprawy lnu w konkursach. Bowiem konkursy lniarskie bez oceny włókna nie odpowiadały ani akcji konkursowej, ani też akcji podnoszenia wyprawy i znawstwa włókna wśród producentów lnu.

Dalszem zadaniem w dziedzinie propagandy standaryzacji włókna, powinno być masowe urządzanie oceny włókna z wyczesami w każdej gromadzie, gdzie odpowiednio nasilona jest produkcja lniarska. Równolegle z propagandą podniesienia jakości włókna przez uszlachetnienie towaru w gospodarstwie do włókna trzepanego, należy organizować własny aparat rolniczy skupu takiego włókna przy zróżniczkowanej cenie zależnie od jakości towaru. Bowiem handel prywatny u nas opiera swój dobrobyt na spekulacji, a nie na godziwych zyskach, nie troszcząc się o swoje i rolnika jutro przez wychowywanie producenta lepszą ceną za lepszy towar, co może tylko stworzyć większe zapotrzebowanie na nasze włókno na rynku wewnętrznym i zagranicznym.

Do podnoszenia jakości włókna, nasion i tkanin lnianych niezbędne są i inne czynniki, jak odpowiednie nasiona oraz maszyny do przeróbki. Nasiona rozprowadzane były przez T-wo Lniarskie wspólnie z Izbą Rolniczą za pośrednictwem OTO i KR. Do konkursów rozprowadzono ponad 5000 kg nasion lnu, pozatem w powiatach brasławskim i dziśnieńskim rozprowadzono do reprodukcji 8000 kg. nasion lnu północnego. Pozatem Izba Rolnicza zaopatrzyła większych plantatorów nasionami lnu selekcji L. C. S. D. w ilości 350 kg.

Komplety maszyn do przeróbki rozprowadzone zostały przez T-wo Lniarskie w terenie w liczbie 20, jako nagrody przejściowe za najlepsze wyniki w konkursach lniarskich.

W dziedzinie obrotu nasionami lnu na cele przemysłowe Izba Rolnicza śledziła kształtowanie się cen na rynkach prowincjonalnych w r. b. i interwenjowała w porozumieniu z Towarzystwem Lniarskiem u czynników decydujących w kierunku zobowiązania przemysłu olejarskiego do wypłacania cen za siemię lniane, zgodnie z zawartą umową.

Wilno, w grudniu 1934 r.

Inż. APOLINARY BENDYCH

# Organizacja zbytu płótna samodziałowego

Samodziałowe płótna lniane wyszły na rynek w większych ilościach w roku 1931 i od tego czasu, z roku na rok, zdobywają sobie coraz szerszą pokupność. W ostatnim roku, liczonym do lipca, ulokowały 4-ry nasze Bazary, t. j. Wileński, Białostocki, Nowogródzki i Poleski, ponad 1,5 miljona metrów samodziałowych płócien lnianych.

Zjawisko to jest normalnym skutkiem rozwierania się nożyc gospodarczych ponad głową producenta włókna lnianego. Ceny przemysłowych płócien lnianych, nie bacząc na trzykrotną zniżkę cen surowca lnianego, potaniały bardzo nieznacznie, co dało płótnom samodziałowym, ciężkim z natury ich produkcji, furtkę, a nawet całą bramę, do wyjś-

cia na rynek, obok jedynych dotychczas płócien przemysłowych. Jeżeli przed pięcioma laty lniana koszula samodziałowa zawierała surowca, jak na ówczesne ceny rynkowe, za około 6 zł., — dziś zawiera go zaledwie za około 2 zł. Możliwości zarobkowania, poza własnem gospodarstwem, zmalały dla drobnego rolnika do minimum, tak że i 5 — 6 groszy za godzinę przędzenia na kołowrotku, czy 10—12 groszy za godzinę tkania na prymitywnem, krośnie ręcznem, stanowi dziś dla niego pozycję nie do pogardzenia. Według takich w przybliżeniu stawek za godzinę, rozlicza się wieś za, tu i ówdzie spotykane, usługi sąsiedzkie przędzenia, czy tkania ręcznego.

Rynkowe ceny surowca lnianego i wymienione wyżej zarobki godzinowe, można przyjmować do przybliżonego określania cen samokosztu, które to ceny muszą być punktem wyjścia dla handlowego obrotu płótnami samodziałowemi. Cena samokosztu płócien samodziałowych, obliczona przy tych założeniach, przyrównana do osiągalnych cen sprzedaży na rynku, orjentuje w możliwościach sprzedaży. W zawieranych tranzakcjach rzadko udaje się uzyskać dla producenta pełną cenę jego samokosztu. W gatunkach workowych uzyskujemy dla producenta 65 — 75% samokosztu, w gatunkach grubszych płócien kurzelnych 70 — 80%, w gatunkach ręcznikowych i cienkich kurzeli około 90% samokosztu. Jak widzimy, producent nie osiąga nawet skromnie obliczonego samokosztu. Jeżeli jednak sprzedaje, to dlatego, że nawet przy tym zredukowanym samokoszcie otrzymuje ponad dzisiejsze ceny surowca 50 — 65% jego wartości w płótnach workowych, 60 — 75% w płótnach kurzelnych grubszych, 100 — 130% w ręcznikach czynowatych i cienkich kurzelach. Ta nadwyżka, ponad wartość surowca, zachęca go do dawania na rynek swej produkcji lnianej w postaci płócien, a nie surowca. Dodać należy, że optymalne ceny może producent wiejski uzyskać za surowiec wyższych gatunków. Niższe gatunki są deprecjonowane przez kupców, co jest dodatkowym powodem przerabiania niższych właśnie gatunków na płótna. Struktura ceny samokosztu płócien lnianych wiejskich wskazuje, że podaż płótna będzie zawsze w dużym stopniu uzależniona od ceny surowca, szczególnie podaż płócien workowych i grubszych kurzeli. Tranzakcje sprzedażne muszą mieć to na uwadze. Ryzykowne są przeto umowy sprzedażne na długie terminy, chyba że magazyny są dobrze zaopatrzone. Jeżeli obfite zaopatrzenie magazynów jest wskazane dla zmniejszenia ryzyka sprzedaży, to jest ono wręcz konieczne, ze względu na gatunkowanie płótna. Indywidualizm produkcji prowadzi do wielkiej różnorodności dostarczanego przez wieś towaru. Płótno grupujemy według gatunku surowca i według grubości i gęstości wykonania. Grupa może mieć odmiany według stopnia wykończenia, co odbija się na odcieniu. Dalej, płótna mają niezupełnie jednolitą szerokość. Jeżeli więc chcemy dobrać większą partję sztuk jednakowej szerokości, tego samego odcienia, tej samej gęstości i jakości surowca — to tem pewniej i lepiej to wykonamy, im większy jest zapas, z którego wybierać można. Ilość płócien, jaka musi być zmagazynowana dla dobrej obsługi rynku, jest w prostym stosunku do rozmiaru zawieranych tranzakcyj.

Ze względu zatem na warunki, w jakich odbywa się podaż płócien oraz ich gatunkowanie, można mieć zupełną swobodę w obsłudze odbiorców tylko wtedy, jeżeli sprzedaż oparta jest na dobrze rozbudowanych i zaopatrzonych magazynach.

Płótno lniane, wygląda to na paradoks, jest artykułem nowym dla wielu osób, trzeba więc przy głównej akcji handlowej prowadzić działy pomocnicze, dla utorowania płótnom drogi na rynek. Płótno lniane musi rugować jutowe bądź bawełniane. Przedsiębiorstwa przetwórcze, lub detaliści, przyzwyczajeni do juty czy bawełny, opłacani wysokiemi rabatami, z wielką rezerwą odnoszą się do przyjmowania do przeróbki, albo sprzedaży detalicznej naszych płócien. Chcąc niechcąc musimy zastępczo próbować konfekcjonowania *), musimy we własnym zakresie prowadzić punkty detalicznej sprzedaży. W drodze normalnego obrotu hurtowego nie da się bowiem wprowadzić naszych płócien na rynek przez bardzo dla nich obojętny, cudzy aparat przetwórstwa i handlu detalicznego. Przypuszczamy, że stan ten z latami będzie poprawiał się na lepsze i będziemy mogli stopniowo wycofywać się z tych, narzuconych przez okoliczności, akcyj ubocznych. Dzisiaj dały one nam jednak dużo korzyści, gdyż przez powiększenie obrotu na rynku, t. zw. prywatnym, przekonały nas, że konsument drobny nie jest dla płócien lnianych obojętny, przeciwnie odnosi się do nich z dużym sentymentem.

Zjednanie aparatu detalicznego, któryby pośredniczył między nami, a konsumentem, jest dla nas dzisiaj bardzo trudne, ze względu na politykę cen, jaką prowadzić musimy. Gdybyśmy detalistom chcieli udzielać rabatu 20 — 30%, jak to praktykuje juta i bawełna, to producentowi przynieślibyśmy w efekcie tylko strzępy jego samokosztu. Maksymalna stawka rabatu, jakiego udzielamy nielicznym detalistom, wynosi zaledwie połowę tego, co daje juta i bawełna.

Dalszą trudnością naszego położenia wobec detalisty, są warunki płatności. Nie możemy sprzedawać na kredyt, gdyż z jednej strony nie mamy sami kredytu od producenta, a z drugiej strony koszty obsługi kredytu towarowego i jego ryzyka obciążyłyby dodatkowo obrót.

Detalista, wygodnie i bez wysiłku kupieckiego sprzedający egzotyki, nie chce brać naszego towaru, bo aczkolwiek towar nasz ma wielkie zalety trwa-

---

*) Chodzi tu Autorowi o potrzebę wprowadzenia na rynek gotowych wyrobów konfekcyjnych z płótna lnianego, dotychczas z płótna nie wyrabianych (jak ubrania, galanterja i t. p.) *Red.*

łości i użyteczności, to jednak nie jest tak ściśle wygatunkowany, jak towar fabryczny, nie ma tak błyskotliwego wykończenia. A dalej — trzebaby płacić gotówką i zadawalać się skromnym rabatem.

Oddawanie towaru w komis zachęcałoby niektórych detalistów. Dotychczasowe doświadczenie Bazarów Przemysłu Ludowego nakazuje jednak wielką ostrożność w tym względzie. Żądamy murowanych zabezpieczeń komisu, czego większość interesujących się naszemi towarami detalistów dać nie może, czy nie chce. W obsłudze rynku prywatnego idziemy tedy aparatem własnym, drogami wyrąbanemi przez akcję propagandową Towarzystwa Lniarskiego i przez życzliwość wielu urzędów, instytucyj i osób, doceniających znaczenie kwestji lniarskiej dla naszego gospodarstwa.

Dzięki posiadaniu własnego aparatu sprzedaży detalicznej, możemy z większym, niż dotychczas, powodzeniem, obok użytkowych płócien lnianych, wprowadzać na rynek i wiejskie tkaniny dekoracyjne, które stanowią bardzo cenny artykuł. Tkaniny dekoracyjne muszą być traktowane w sposób odrębny od tkanin użytkowych. Nie można ich tak swobodnie gatunkować, nie można sprzedawać według umówionego wzoru. Należy raczej utrzymywać w nich ten indywidualizm, który tak chętnie niwelujemy w płótnach użytkowych. Sprzedaż tkanin dekoracyjnych, prowadzona dotychczas tylko w miejscowych sklepach Bazarów, ma wyjść na dalszy teren, a nawet może zagranicę. Wymaga to przygotowania takiej formy sprzedaży, którąby szanowała, a nawet uwypukliła indywidualizm i wartości etnologiczne tej produkcji. Formy sprzedaży tych tkanin na szerszą skalę są obecnie w stadjum organizacji w porozumieniu z Komisją Artystyczną 4-ch Towarzystw Popierania Przemysłu Ludowego na ziemiach północno-wschodnich.

Jeżeli sprzedaż tkanin wzorzystych rozwinie się pomyślnie, to jednak trzonem naszej akcji handlowej będą i pozostaną szare płótna użytkowe, bo podaż ich jest masowa i zbyt w większych partjach.

Programową podstawą działalności Bazarów jest dążność do dokonania możliwie dużych obrotów artykułami przemysłu ludowego, z nastawieniem przedewszystkem na interes producenta wiejskiego. Zysk handlowy zrzeszonych przy Centrali Bazarów spółdzielni odsuwamy w swej działalności sprzedażnej na plan dalszy. Pierwsze i główne usiłowanie, to zebranie i ulokowanie możliwie dużych ilości płócien, ażeby akcję upowszechnić, tak od strony producenta, jak i konsumenta. Wychodząc z tych założeń, prowadzimy politykę elastycznych cen sprzedażnych, dostosowując się do chwilowej, a tak zmiennej konjunktury na rynku dla poszczególnych grup wyrobów lnianych.

Szczególnej opieki i baczności wymaga sprzedaż płócien zgrzebnych w postaci worków, płacht żniwnych, sienników, ścierek do podłóg, etc. Bardzo często, ażeby nie stracić możliwości sprzedania, musimy uciekać się do stosowania wewnętrznych preferencyj. Tłumacząc ściślej, niektóre partje płócien zgrzebnych uwalniamy od części kosztów towarowych i handlowych, przerzucając je na inne grupy towarów, łatwiejszych do sprzedania.

Ta polityka wewnętrznych preferencyj budzi niekiedy głosy niezadowolenia ze strony obrońców konsumenta droższych i bardziej pokupnych gatunków płócien. Pomimo tych narzekań, trudno nam odstąpić od tej linji elastycznych cen sprzedażnych, gdyż przekonaliśmy się, że sztywne ceny sprzedażne wprowadzałyby na rynek tylko część produkcji wiejskiej, niektóre mniej pokupne gatunki musiałyby zostać w domu. Obrót byłby mniejszy, mniej pieniędzy dopływałoby na wieś. Jeżeli przed dwoma laty, przy sztywnych cenach, byliśmy w stanie odbierać 60 — 70% dostarczanych przez wieś odmian płótna lnianego, to dziś odbieramy bez mała wszystko, co wieś produkuje, i za ceny, lepsze lub gorsze, lokujemy na rynku.

Najłatwiejszym dla obsługi i najwygodniejszym handlowo, jest odbiorca masowy, a takimi są dzisiaj: intendentura, monopole, dyrekcje kolei instytucje państwowe i prawno-publiczne. Tą wygodę wielkich dostaw ocenia także i przemysł fabryczny. Jeżeli więc chcemy w konkurencji z przemysłem utrzymać się przy dostawach masowych, musimy ceny nasze dostosować do cen przemysłowych i tutaj nie moglibyśmy odnosić sukcesów przy polityce sztywnych cen. Rynek konsumentów drobnych, t. zw. prywatny, jak przekonaliśmy się, łatwiejszy jest do opanowania również przy stosowaniu elastycznych cen.

Mam wrażenie, że stosując preferencje wewnętrzne i co zatem idzie elastyczne ceny, Bazary idą po drodze właściwej w spełnieniu swego głównego zadania, — ilościowego powiększenia obrotów płótnami samodziałowemi. Ostatni rok (od lipca do lipca) przyniósł nam wzrost obrotu o 20% (1.600.000 wobec 1.320.000 metrów płótna różnych gatunków).

Wilno, 18. XI. 1934 r.

*Worek jutowy do opakowania soli pozbawia soli rolnika*

Inż. CZESŁAW SŁUCHOCKI

# Praca lniarska w terenie

## (Sprawozdanie Inspektora Terenowego T-wa Lniarskiego w Wilnie za czas od 1.I do 31.X. 1934 r.)

Cel, jaki Towarzystwo Lniarskie w Wilnie wyznaczyło sobie przy docieraniu do gospodarstwa rolnego, można określić w sposób następujący:

1. W końcowym rezultacie otrzymać musimy możliwie najlepszy gatunek włókna drogą zaszczepiania racjonalnych metod uprawy i przeróbki lnu oraz równolegle otrzymywać samodziałowe wyroby ze lnu, znajdującego największy popyt zarówno na własne potrzeby rolnika jak i na zbyt. Przy takiem ujęciu pracy terenowej niema ona sama w sobie na celu zwiększenia powierzchni zasiewów lnu. Cel ten może być osiągnięty przy połączeniu wszystkich innych prac T-wa, zmierzających do większej opłacalności uprawy lnu, (organizacja zbytu, zwiększenie spożycia) z pracą terenową. Sama zaś praca terenowa dla gospodarstw rolnych może spowodować zwiększenie zasiewów lnu o tyle tylko, o ile rolnik więcej zużyje lnu na własne potrzeby. Przyczem dążeniem naszem jest, by to zwiększenie zużycia nastąpiło nietylko w gospodarstwach dotychczas len uprawiających, ale by do uprawy lnu, z celem zużycia go na własne potrzeby, przystąpiły gospodarstwa nowe.

W roku bieżącym nawiązana została ścisła współpraca z Izbami Rolniczemi i powiatowemi organizacjami rolniczemi jedenastu województw północno i południowo-wschodnich: wileńskiem, nowogródzkiem, białostockiem, poleskiem, wołyńskiem, lubelskiem, kieleckiem, krakowskiem, lwowskiem, stanisławowskiem i tarnopolskiem. Główną płaszczyzną współpracy z wymienionemi organizacjami T-wa Lniarskiego w Wilnie jest praca terenowa. Zjazd przedstawicieli Izb Roln. w Wilnie w dn. 29 kwietnia 1934 r. powziął uchwały, ustalające zasady i zakres współpracy Izb Roln. z T-wem Lniarskiem. Zakres współpracy w dziale pracy terenowej, obejmuje niżej wyszczególnione punkty, utrzymując zasadę wykorzystywania sił fachowych T-wa Lniarskiego przy nastawianiu pracy na terenie poszczególnych Izb.

W myśl tych uchwał praca terenowa w okresie sprawozdawczym rozwijała się w następujących działach:

I. Dokształcenie personelu agronomicznego Izb Roln. i powiatowych organizacyj rolniczych na kursach lniarskich.

II. Organizowanie Powiatowych Komisyj Lniarskich i Konopnych.

III. Kursy lniarskie.

IV. Rozprowadzanie nasion lnu do siewu.

V. Rozprowadzanie maszyn do przeróbki lnu i budowa suszarń.

VI. Prace w dziedzinie samodziałowego przemysłu ludowego przędzalniczo-tkackiego i współpraca z Bazarami Przemysłu Ludowego.

We wszystkich wymienionych wyżej działach pracy terenowej Towarzystwo Lniarskie w Wilnie zapoczątkowało działalność jeszcze w r. 1933, to też w sprawozdaniu niniejszem uwzględnione będą ważniejsze momenty i za tamten okres, poprzedzający ściślejszą współpracę z Izbami Rolniczemi i przed uworzeniem etatu inspektora terenowego T-wa.

### I.

### Dokształcenie instruktorów rolniczych w dziedzinie lniarskiej.

Dokształcenie instruktorów na kursach lniarskich uważaliśmy jako pierwszy etap do rozpoczęcia pracy terenowej. Organizowane były dwa typy kursów: **1-szy typ to kursy samodziałowe-tkackie** trzydniowe, mające za zadanie poznajomienie z głównemi zasadami pracy w przemyśle ludowym. Kursów tych odbyło się dwa: I od 12.—14 maja 1933 r., III (jako drugi kolejny) od 3—7 grudnia 1933 r. **2-gi typ to kursy dłuższe 10—12**-dniowe obejmujące w swoim programie uprawę lnu, przeróbkę lnu oraz przędzalnictwo i tkactwo ręczne. Pierwszy z tego typu (kolejny jako II) odbył się w czasie trwania wystawy lniarskiej w Wilnie od 1—10 września 1933 r. Nie posiadał on w swoim programie zajęć praktycznych, to też w zestawieniach cyfrowych liczby uczestników, z wszystkich trzech wyżej wymienionych kursów, uczestnicy będą zaliczeni do grupy zamało dokształconych w rozumieniu możliwości prowadzenia przez nich pełnej pracy w terenie. Następne dwa kursy dłuższe odbyły się IV od 1—17 czerwca 1934 r. i V od 20—30 sierpnia 1934 r.

Na kursach tych trzy piąte czasu przeznaczono na wykłady, a dwie piąte na zajęcia praktyczne, ponadto były urządzane wycieczki celem zwiedzenia Pola Doświadczalnego w Berezweczu, Międlarni i Czesalni Lnu w Bezdanach, oraz Bazaru Przemysłu Ludowego w Wilnie. W/g opinji uczestników i na podstawie obserwacji prowadzonej przez nich pracy w terenie ten typ kursu najbardziej odpowiada swoim zadaniom. Uważamy jednak za wskazane zwiększyć ilość godzin na zajęcia praktyczne z $^2/_5$ do połowy ogólnej ilości godzin kursu. Kursy organizowane były przez T-wo Lniarskie w Wilnie i Lniarską Centralną Stację Doświadczalną, zaś dwa z nich II (tkacki) i IV przy współdziale Wileńskiej Izby Rolniczej. Uczestników na kurs delegowały na swój koszt Izby Rolnicze, powiatowe organ. roln. i Bazary Przemysłu Ludowego.

*Liczbowe zestawienie uczestników kursów.*

**Województwo wileńskie.**

| Powiaty | Ilość uczestników na kursach | |
|---|---|---|
| | I. II. III. | IV i V |
| 1. Wilno | 14 | 4 |
| 2. Wilno - Troki | 4 | 3 |
| 3. Święciany | 2 | 2 |
| 4. Brasław | 1 | 4 |
| 5. Postawy | 2 | 4 |
| 6. Wilejka | 3 | 2 |
| 7. Głębokie | — | 3 |
| Razem | 26 | 22 |

**Województwo nowogródzkie**

| | | |
|---|---|---|
| 1. Nowogródek | 7 | — |
| 2. Lida | — | 1 |
| 3. Stołpce | 1 | — |
| 4. Baranowicze | 1 | — |
| 5. Słonim | 1 | — |
| 6. Nieśwież | 1 | — |
| Razem | 11 | 1 |

**Województwo poleskie.**

| | | |
|---|---|---|
| 1. Brześć | 2 | 1 |
| 2. Pińsk | — | 1 |
| 3. Drohiczyn | 2 | — |
| Razem | 4 | 2 |

**Województwo białostockie.**

| | | |
|---|---|---|
| 1. Białystok | 4 | 3 |
| 2. Bielsk | — | 1 |
| 3. Szczuczyn | 1 | — |
| 4. Łomża | — | 1 |
| 5. Wysokie Mazowieckie | — | 1 |
| Razem | 5 | 6 |

**Województwo lubelskie.**

| | | |
|---|---|---|
| 1. Siedlce | 1 | 2 |
| 2. Węgrów | 1 | 1 |
| 3. Sokołów | — | 1 |
| 4. Tomaszów | 1 | — |
| 5. Puławy | — | 1 |
| 6. Biała | — | 1 |
| Razem | 3 | 6 |

**Województwo wołyńskie.**

| | | |
|---|---|---|
| 1. Łuck | — | 1 |
| 2. Sarny | — | 1 |
| 3. Kostopol | — | 1 |
| Razem | — | 3 |

**Województwo kieleckie.**

| Powiaty | Ilość uczestników na kursach | |
|---|---|---|
| | I. II. III. | IV. i V. |
| 1. Kielce | — | 2 |
| 2. Opoczno | 1 | — |
| Razem | 1 | 2 |

**Województwo krakowskie.**

| | | |
|---|---|---|
| 1. Kraków | — | 1 |
| 2. Bochnia | — | 1 |
| Razem | — | 2 |

**Województwo lwowskie.**

| | | |
|---|---|---|
| 1. Lwów | 1 | 1 |
| 2. Gródek Jagielloński | 1 | — |
| 3. Sokal | 1 | — |
| 4. Sambor | 2 | — |
| 5. Krosno | 1 | — |
| 6. Rudki | 1 | — |
| Razem | 7 | 1 |

**Województwo stanisławowskie.**

| | | |
|---|---|---|
| 1. Stryj | 1 | — |
| 2. Stanisławów | — | 1 |
| Razem | 1 | 1 |

| | | |
|---|---|---|
| Inne województwa | 1 | 2 |
| Bez przydziału w pracy terenowej (Wilno) | — | 9 |
| Razem | 1 | 11 |

Ogółem zostało dokształconych na kursach I, II i III — 59 osób, na kursach IV i V — 57 osób. Na kursach IV i V jako ważniejszych dla pracy terenowej głównie reprezentowane były województwa wileńskie, białostockie, lubelskie i wołyńskie. Izby Roln. o większem nasileniu uprawy lnu dążą do dokształcenia w powiecie: instruktorki K. G. W., kierownika pow. organ. rolniczej i niektórych instruktorów rejonowych względnie techników Przysposobienia Rolniczego. Istnieją zatem duże jeszcze potrzeby dokształcenia personelu agronomicznego.

Z pośród osób dokształconych na kursach dla instruktorów rekrutują się inspektorzy lniarscy Izb Roln. (względnie pełniący funkcję inspektora, działając na terenie całego województwa).

Inż. Marjan Leśniewski — Siedlce — woj lubelskie.

Inż. Roman Hulewicz — Kielce — woj. kieleckie.

Inż. Witold Newelicz — Lwów — woj. lwowskie, stanisławowskie i tarnopolskie.

Inż. Franciszek Szlenk — Kraków — woj. krakowskie.

Rozpoczęli oni pracę w lecie i jesieni 1934 r.

Izby Rolnicze: Wileńska, Białostocka, Poleska i Wołyńska zamierzają angażować inspektorów lniarskich od 1.IV. 1935 r.

Towarzystwo Lniarskie w Wilnie utworzyło inspektorat terenowy od 1. I. 1934 r.

Zadaniem inspektora terenowego jest: utrzymanie stałego i ścisłego kontaktu z 8 Izbami Rolniczemi na terenie wymienionych już w sprawozdaniu 11 województw, oraz nastawianie kierunku pracy inspektorów wojewódzkich i pracy lniarskiej w powiatach w połączeniu z możliwie najdalej posuniętą pomocą fachową.

W takiem rozumieniu pracy uważałem za konieczne poznanie warunków produkcji lnu w poszczególnych powiatach.

W miesiącach od maja do października, poświęcając 1—2 dni na powiat, zwiedziłem po kilka miejscowości w następujących powiatach: 1. Bochnia, Wadowice i Nowy-Targ w woj. krakowskiem (powódź stanęła na przeszkodzie do zwiedzenia powiatów Limanowa i Nowy Sącz); 2) Sambor, Gródek Jagielloński, Sokal, Rawa Ruska i Rudki w woj. lwowskiem; 3. Kowel, Luboml i Sarny w woj. wołyńskiem; 4. Brześć n/Bugiem i Pińsk w woj. poleskiem; 5. Bielsk Podlaski i Sokółka w woj. białostockiem; 6. Wołożyn, Nieśwież, Stołpce, Lida i Szczuczyn w woj. nowogródzkiem; 7. Oszmiana, Brasław, Wilejka i Głębokie w woj. wileńskiem. Razem 24 powiaty.

Pozatem obsłużone zostały w formie referatów i wykładów: trzydniowy kurs lniarski dla instruktorów rolniczych woj. lubelskiego, poleskiego i wołyńskiego, odbyty w Lublinie 31. I, i 2. II. 1934 r. zjazd prezesów i kierowników O. T. O. i K. R. w Kielcach 30. I., zjazdy personelu agronomicznego Białostockiej Izby Roln. 8. V., Wołyńskiej I. R. 27. VI., w Siedlcach 2. V., Wileńskiej Izby Roln. 27. III. Ponadto na kursach dla przodowników P. R. oraz na różnych zjazdach i zebraniach. Razem dni wyjazdowych 83.

## II. Powiatowe Komisje Lniarskie i Konopne.

Na podstawie regulaminu, opracowanego przez T-wo Lniarskie na wiosnę b. r., zaczęły powstawać powiatowe komisje lniarskie i konopne przy powiatowych organizacjach rolniczych. Dotychczas powstały komisje w Głębokiem, Suwałkach i w kilkunastu powiatach woj. południ.-wschodnich. Z tych ostatnich bliższe dane ich pracy posiadamy z czterech powiatów zwiedzonych w lipcu b. r. przez inspektora terenowego T. L. Egzamin swojej pracy zdały komisje na południu Polski przy organizowaniu własnych stoisk na wystawie „Konopie — Len — Wełna“ we Lwowie przy tegorocznych Targach Wschodnich. Na terenie innych Izb istnieje obawa tworzenia nowej komórki organizacyjnej, która często może być kulą u nogi instruktora zamiast pomocy; chcą Izby organizować komisje, gdy akcja lniarska w powiecie nieco okrzepnie. Jest to może nieco wytłumaczone tam, gdzie brakuje ludzi aktywnych, wydaje mi się jednak za bardziej wskazane organizować komisje na początku akcji lniarskiej.

## III. Konkursy lniarskie.

Akcji konkursowej lniarskiej w r. 1934 nie można jeszcze uważać za normalną w porównaniu do pracy w Przysposobieniu Rolniczem i wśród samodzielnych gospodarzy z innemi tematami konkursowemi. Brak dokształconych na kursach lniarskich instruktorów oraz brak fachowych inspektorów Izb Roln. (wymienieni 4 inspektorzy rozpoczęli pracę w lecie i jesieni b. r.) stanął na przeszkodzie do należytego przeprowadzenia konkursów. To też stan liczbowy zespołów lniarskich nie będzie w dostatecznym stopniu charakteryzował natężenia pracy w województwach.

Ilość zspołów konkursów uprawy i przeróbki lnu razem młodzieżowych i wśród samodzielnych gospodarzy (dyń):

| | |
|---|---|
| woj. wileńskie | 129 |
| „ nowogródzkie | 92 |
| „ białostockie | 45 |
| „ lubelskie | 134 |
| „ wołyńskie | 33 |
| „ kieleckie | 23 |
| „ krakowskie | 106 |
| „ lwowskie, stanisławowskie i tarnopolskie | 64 |
| Razem | 626 |

Zespół liczy przeciętnie po 9 osób. Konkursy lniarskie znajdują największe powodzenie wśród Kół Gospodyń Wiejskich, rzadziej organizowane są w Kółkach Rolniczych, zaś wśród młodzieży z jednakowem powodzeniem tak u dziewcząt jak i u chłopców. Niesłusznem jest stanowisko niektórych Izb Roln., by ograniczyć konkursy młodzieżowe tylko do dziewcząt, bowiem w wielu powiatach produkcja lnu nosi charakter większych upraw w gospodarstwie rolnem, podlegających bezpośredniej pieczy gospodarzą i tam nie można utrudniać chłopcom, przyszłym gospodarzom, nauczenia się racjonalnej uprawy i przeróbki lnu. Len stanowi trudniejszy, powiedziałbym kłopotliwszy, temat na konkursy, ale jednocześnie nastręcza sposobność dla młodzieży opanowania wiedzy, wybiegającej nieco poza szablon zwykłych upraw i jest wdzięcznym tematem do rozszerzenia swych wiadomości i wiedzy. A to przecież jest jednym z głównych celów Przysposobienia Rolniczego.

Dużym postępem w porównaniu do roku ubiegłego było przeprowadzenie w roku bieżącym właściwej oceny gatunku włókna wyprodukowanego przez uczestników konkursu. Mianowicie na wszystkich wystawach P. R. w woj. wileńskiem, nowogródzkiem, białostockiem, wołyńskiem i na części wystaw w woj. lubelskiem była przeprowadzona ocena gatunku włókna oraz były

dokonane próbne wyczesy na grzebieniach angielskich. Stało się to możliwem dzięki pokryciu kosztów podróży brakarzy T. L. przez Izby Rolnicze. Brakarzami byli oprócz mnie p. inż. L. Juchniewicz i p. B. Górynowicz. Na terenie pozostałych województw (oprócz poleskiego) ocenę przeprowadzali inspektorzy lniarscy Izb Roln., ale bez dokonywania próbnych wyczesów. Na części wystaw woj. lubelskiego wyczesy próbne dokonał p. inż. Leśniewski. Próbne wyczesy przeprowadzono na 33 wystawach.

Właściwą ocenę gatunku włókna połączoną z próbnemi wyczesami należy uważać za punkt zwrotny w akcji rozpowszechnienia na wsi znawstwa włókna lnianego i łączyć go z początkiem wprowadzenia standaryzacji lnu, przy której to akcji producent lnu będzie mógł sprawdzać gatunek swojego włókna drogą próbnych wyczesów na grzebieniach ręcznych.

W akcji konkursów lniarskich w P. R. została nawiązana współpraca z Centralnym Komitetem dla Spraw Młodzieży Wiejskiej. Rezultatem tej współpracy jest wydrukowanie przez tenże Komitet specjalnych zeszytów do konkursów lniarskich i projekt druku podręcznika o lnie dla młodzieży wiejskiej.

Mimo pewnych, niekiedy poważnych niedociągnięć, dał rok 1934 poprzez konkursy poważny dorobek w terenowej akcji lniarskiej.

### Nasilenie terenu nasionami lnu.

Poważną pomocą dla całej pracy było rozprowadzenie przez Towarzystwo Lniarskie nasion lnu do siewu po raz pierwszy w r. 1933 i w r. b. po raz drugi. Użyte one zostały zarówno dla konkursów lniarskich jak i do siewów produkcyjnych. Dzięki subwencji Min. Roln. i R. R. udzielano zniżki w wysokości 50% wartości nasion. W celu zobrazowania nasilenia terenu lepszemi nasionami lnu do siewu przytoczę ilości rozprowadzonych nasion w latach 1933/1934.

**Kwintale (cyfry w zaokrągleniu do 1 q.).**

| | |
|---|---|
| woj. wileńskie | 115 |
| „ nowogródzkie | 43 |
| „ białostockie | 53 |
| „ poleskie | 30 |
| „ lubelskie | 71 |
| „ wołyńskie | 10 |
| „ kieleckie | 38 |
| „ krakowskie | 228 |
| „ tarnopolskie | 49 |
| „ stanisławowskie | 50 |
| „ lwowskie | 100 |
| Razem | 787 |

Opinje rolników i obserwacje poczynione w czasie wyjazdów potwierdziły opinję zeszłoroczną o wyższości lnu wileńskiego (północnego) nad lnami miejscowemi województw położonych na południe od Wileńszczyzny. Zdarzały się wypadki kradzieży snopków z pola branych „na zawód" przez zazdrosnego sąsiada. Z punktu widzenia pracy terenowej ten moment odegrać może ważną rolę nietylko w zakresie zamiany gorszych nasion na lepsze, ale przyczyni się do zasiewu lnu i w tych gospodarstwach, które od lat poniechały uprawę lnu.

### IV. Maszyny do przeróbki lnu i suszenie.

Problem wprowadzenia ulepszonej przeróbki lnu do gospodarstw rolnych stoi dotychczas otwarty i wymaga wielu lat usilnej pracy i środków niemałych, by stać się mógł rzeczywistością.

Przez T-wo Lniarskie i L. C. S. D. opracowanych zostało kilka typów trzepaków kołowych oraz międlarek walcowych i dzięki subwencji Ministerstwa Roln. i R. R. rozdano w jesieni b. r. 35 kompletów w formie przechodnich nagród zespołowych konkursów lniarskich. Komplet składa się z 1 trzepaka kołowego, 1 międlarki walcowej i 1 grzebienia stalowego do obrywania główek nasiennych, wartości minimalnej (przy drewnianych maszynach) 170 zł. i wartości maksimalnej (przy żelaznych maszynach) 290 zł.

Bodajże najpomyślniej udało się opracować typ trzepaka kołowego. Jest on cały drewniany, oparty na konstrukcji belgijskiego, a uproszczony w Łotwie i w Wilnie, poruszany nogą przy pomocy pedału. Cena jego wynosi zł. 65.—. Drugi typ, mniej polecany przez Towarzystwo Lniarskie, to trzepak żelazny nożny pedałowy, kosztuje zł. 103.— (mniej polecany ze względu na wysoką cenę i niemożność wykonywania go na wsi sposobem gospodarskim, co jest możliwe z trzepakiem drewnianym).

Typ taniej i dobrej międlarki nie został jeszcze opracowany. Rozsyłaliśmy w kompletach międlarki drewniane trójwalcowe typu dziśnieńskiego, wykonywane przez Spółdzielnię „Rolnik" w Plissie, w dwóch rodzajach: o walcach długości 120 cm.—100 cm. do poruszania kieratem cena zł. 80 i o walcach długości 60 cm. cena zł. 60. Poważnym ich defektem jest pękanie drewnianych walców i ten fakt stoi na przeszkodzie do szerszego ich zastosowania. Próby będą robione nad skonstruowaniem walców niepękających.

Drugi typ międlarki to dwuwalcowa żelazna o zębach więcej i mniej łagodnych. Wykonywane są w Wilnie, cena zł. 155.—170. Tak znaczna różnica w cenie z drewnianemi poważną przeszkodę międlarkom żelaznym do szerszego wprowadzenia ich na wieś i raczej drewniana, mimo defektu, znajdzie większe zastosowanie.

Grzebień do obrywania główek rozsyłaliśmy stalowy, a dosyłać jeszcze będziemy drewniany. Brak tego drobnego narzędza stawia dzisiaj przed rolnictwem b. poważny problemat — mianowicie problemat czystości nasion do siewu i stąd płynące skargi z terenu, że nie zawsze otrzymuje on ideal-

nie oczyszczone nasiona. Brak zastosowania u rolnika narzędzia wartości 1 zł. zmusza firmy nasienne do poszukiwania b. kosztownych maszyn, bo trzeszczota i tryjer nie wystarczają. A takiej kosztownej maszyny nie mamy jeszcze w Polsce ani jednej. Grzebień drewniany wykonywany na wzór, jaki znalazłem w pow. Gródek Jagielloński i Lida chcielibyśmy umieścić na sztandarze każdego Kółka Rolniczego i każdego Koła Gospodyń Wiejskich.

Dla terenu woj. południowo-wschodnich wykonywa więzienie w Wiśniczu pod Krakowem trzepaki żelazne, międlarki drewniane trójwalcowe krótkie na korbę i grzebienie stalowe do obrywania główek.

Projekt wiejskiej suszarni do lnu został opracowany w lecie bieżącego roku na podstawie zbadanych suszarń do tytuniu w pow. augustowskim i grodzieńskim i suszarni do lnu w Rudce pow. Bielsk-Podlaski. W tym ostatnim powiecie budowana jest w tym roku druga suszarnia do lnu w-g nowego projektu. Towarzystwo Lniarskie wstrzymuje się od propagowania tej suszarni dopóki nie będzie ona zbadana w Berezweczu, gdzie ma być wybudowana na potrzeby Pola Doświadczalnego. Istnieje drugi projekt nieco odmienny wiejskiej suszarni do lnu, opracowany przed dwoma laty przez p. Wańczuk Gireja, byłego inżyniera drogowego w pow. Bielsk-Podlaski na podstawie suszarni używanych w Rosji. O przydatności tej suszarni będziemy mogli mówić po zbudowaniu i zbadaniu jej w Berezweczu. Przez wprowadzenie na wieś wymienionych wyżej maszyn wprowadzi się tylko pewne ułatwienie w pracy i dzięki temu ułatwieniu spodziewać się można polepszenia jakości przeróbki lnu. Bowiem trzepak kołowy nie trzepie lepiej od ręcznego a na tarlicy można zmiędlić słomę również dobrze jak i na międlarce. Ułatwienie w przeróbce lnu dzięki maszynom można spowodować tę pożądaną przez wszystkich zmianę, by *rolnik dostarczał na rynek len trzepany*. Muszę jednak na tem miejscu podkreślić z naciskiem, że sama *praca terenowa nie osiągnie przez bardzo długie lata tego rezultatu, jeżeli kupiec nadal będzie bojkotował len trzepany.*

## VI. Praca w dziedzinie przemysłu ludowego i współpraca z Bazarami P. L.

Gdy w zakresie uprawy i przeróbki lnu łatwiej jest dokształcić instruktorów, to w zakresie przędzalnictwa i tkactwa można wymagać od instruktora czy instruktorki tylko tyle, by mógł nadawać ogólny kierunek produkcji bez szczegółowego instruowania tkaczek wiejskich. Zaś wystarczy tkaczce wiejskiej pokazać grzebień angielski, a kilka mil pojedzie, by na nim swoje włókno przeczesać — i stwarza się pęd do zmian i ulepszeń, których instruktorka dać nie może. Musi być specjalista tkactwa. Problem ten rozpoczęły powiatowe organizacje rolnicze rozwiązywać drogą organizowania kursów tkackich 4—12 tygodniowych w okresie zimy. Kurs taki (3-miesięczny) zorganizowało w roku bieżącym O. T. R. w Gródku Jagiellońskim, w nadchodzącej zimie organizuje Sambor, Lida, Stołpce, Siedlce, Sokołów. Na ostatnie kilka powiatów są kandydatki specjalistki, tkaczki dokształcone na kursach T. L. w Wilnie, odczuwa się jednak brak tkaczek, których dobór musi być staranny ze względu na utrzymanie w czystości regjonalnych motywów tkactwa w samodziałowym przemyśle ludowym. Rezultat kursu gródeckiego i projektowane kursy tkackie powiatowych organizacyj rolniczych w wyżej wymienionych powiatach mają wytknięty cel taki: 1. zwiększyć różnorodność używanych tkanin lnianych na wsi, z podkreśleniem tkanin ubraniowych. 2. Rozszerzyć dla tych tkanin rynek zbytu na terenie swego powiatu i 3. dostosować produkcję tkanin użytkowych zakupywanych przez Bazary do wymagań Bazarów. Odrębną metodę zastosowało O. T. O. i K. R. w Głębokiem, gdzie instruktorka zamiast kursów dojeżdża do wybranych na terenie powiatu tkaczek. Wil. Izba Roln. zaangażowała specjalistę tkacza, którego zadaniem jest praca w części podobna do systemu dojeżdżania do tkaczek w połączeniu z udzielaniem pomocy fachowej, instruktorkom K. G. W.

Jak więc widzimy, formy docierania do tkaczki wiejskiej stosowane przez organizacje rolnicze są bardzo różnorodne. Czy złe one są czy dobre, dziś jeszcze nic powiedzieć nie możemy, bo za małe jeszcze mamy w tej dziedzinie doświadczenie.

Wilno, 18 listopada 1934 r.

LUDWIK MACULEWICZ

# Mocna tendencja na rynkach lniarskich winna być przez nas w pełni wykorzystywana

Oznaki poprawy na światowych rynkach lniarskich, jakie zaczęły występować zupełnie wyraźnie już w sezonie ubiegłym, nabrały w roku bieżącym cech trwałości, zaś tempo wzrostu cen na włókno lniane we wszystkich postaciach coraz bardziej się zwiększa. Standartowy gatunek włókna sowieckiego, tak zw. grupa IV. B. K. K. O., osiągnął ostatnio cenę 50 f. st. w złocie za tonnę cif Gandawa — cenę niespotykaną od roku 1930. Notowania cen włókna i przędzy lnianej wykazują stałą tendencję zwyżkową i wszystkie dane przemawiają za tem, że tendencja ta będzie trwała nadal.

Tym stanem rzeczy zostali zaskoczeni najbardziej doświadczeni odbiorcy lnu na zachodnich rynkach, w szczególności przędzalnicy francuscy. Powszechnie dobre urodzaje lnu i odbyte w pomyślnych warunkach atmosferycznych zbiory nakazywały przypuszczać, że ceny na włókno lniane nietylko nie pójdą wgórę, lecz się obniżą w stosunku do cen zeszłorocznych. Tymczasem rzecz się przedstawia obecnie zupełnie odwrotnie. Częściowem wytłumaczeniem faktu znacznej zwyżki włókna lnianego jest — w przeciwieństwie do sezonów ubiegłych — zmniejszenie się, a nawet zanik dostaw lnu sowieckiego na rynki zachodnie. Zasadniczo Sowiety nie przerwały eksportu lnu, z ogólnej ilości 50.000 tonn włókna lnianego, przeznaczonej w roku bieżącym do wywiezienia zagranicę, Sowiety już sprzedały połowę, 25.000 tonn, jednemu państwu — Niemcom. Niemcy płacą Sowietom podług bardzo dogodnego rozrachunku — ściśle mówiąc, Sowiety spłacają Niemcom w ten sposób należności za importowane swego czasu maszyny — to też przędzalnie francuskie nie mogą z nimi konkurować i, skutkiem tego, stoją przed groźnem zagadnieniem — braku surowca do przerobu. Ponieważ krajowa produkcja lnu we Francji jeszcze nie dosięgła znaczniejszych rozmiarów, przeto surowiec importowany nie może być zastąpiony w potrzebnej ilości surowcem pochodzenia krajowego. Wynikiem tego faktu jest ciasnota na rynkach lniarskich i dalsze podbijanie cen. Charakterystycznem jest, że specjalnym popytem cieszą się średnie i niższe gatunki włókna lnianego, wyczeski i wytrzepaki oraz pakuły, które w latach ubiegłych stanowiły niepotrzebny balast i próżno poszukiwały nabywców.

Jednakże nietylko ograniczenie dostaw lnu sowieckiego na rynki zachodnio-europejskie spowodowały zwyżkę cen. Całkiem uzasadnionem wydaje się twierdzenie, że cykl deruty cen surowców włókienniczych już minął i jesteśmy na początku okresu zwyżki i to zwyżki stałej. Bo wszak zwyżkuje nietylko len. Ceny na jutę stopniowo wzrastają, przędzalnie są w poszukiwaniu tego surowca, zaś posiadane zapasy są na wyczerpaniu. Bawełna zwyżkowała przez cały listopad i horoskopy cen na ten surowiec są nadal optymistyczne.

Pomyślną sytuację dla naszego lnu, który jest obecnie poszukiwany na rynkach zagranicznych, powinniśmy w miarę sił wykorzystać. Opierając się na doświadczeniu z przed lat pięciu, gdy nietylko ze względu na zniżkową tendencję cen i na nieznajomość rynków zagranicznych, lecz i wobec wyłącznego nastawienia się na eksport lnu zagranicę ponieśliśmy dotkliwe cięgi, nie możemy się dać zasugerować wyłącznie kombinacjami, wręcz przeciwnie rozwój lniarstwa polskiego winniśmy opierać przedewszystkiem na rynku wewnętrznym. Gdy będziemy mieli zapewniony zbyt na przeciętne gatunki naszego włókna na rynku krajowym — wówczas dopiero będziemy mogli osiągnąć wysokie zyski z naszego wywozu i stać się poszukiwanym dostawcą wyższych gatunków włókna na rynkach europejskich. Gdyśmy byli uzależnieni od dobrej woli odbiorców zachodnio-europejskich — traktowano nas zgóry i płacono za nasz produkt tak niskie ceny, że produkcja lnu zaczęła zanikać. Czyż mając do czynienia z tak nieobliczalnym gospodarczo kontrahentem jak Sowiety, które wstrzymują się obecnie od dostaw lnu na rynek europejski i tem samem stwarzają popyt na len polski — możemy na tem opierać nadzieje i plany gospodarstwa lniarskiego u nas? Tylko kontynuowanie dotychczasowej naszej linji może nas doprowadzić do wytkniętego celu — przełamania kryzysu chociażby w jednym dziale produkcji rolniczej i przyczynienia się do podniesienia gospodarczego wsi kresowej.

Przytoczone wyżej wywody całkowicie pokrywają się ze stanowiskiem Rządu, który dał wyraz swym zapatrywaniom na sprawę preferencji dla krajowych surowców włóknistych w Uchwałach Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 19. III. 1931 r. 17.XII. 1932 r. i 5.V. r. 1933.

To też niezrozumiałem mogą się wydać ostatnie poczynienia władz, kierujących polityką Monopolu Solnego — wyraźnie zmierzających do zaniechania wyłącznego opakowania soli w worki lniane i do częściowego nawrotu do worka jutowego. Utrzymanie zdobytej pozycji lnianego worka solnego nie jest dla sprawy lniarskiej zagadnieniem drobnem. Mając zapewniony zbyt na część naszego surowca na rynku wewnętrznym, możemy znacznie ściślej roz-

szerzać produkcję włókna lnianego przeznaczonego na eksport, bez obawy raptownego, jak przed 5 laty, i tym razem ostatecznego załamania się całej akcji. Pamiętać należy, że w obecnym sezonie wartość wywozu włókna lnianego z Polski przekroczy kwotę 12 miljonów złotych, zaś w przyszłym sezonie może się podwoić. Pomyślnej konjunktury na rynkach lniarskich zmarnować nam nie wolno. Przemawiają za tem tak poważne racje, że ustąpić przed niemi muszą względy na doraźne korzyści — nota bene bardzo iluzoryczne — przedewszystkiem tych instytucji, które są powołane do ujmowania pojęcia zysku nie w pojęciu prywatnego przedsiębiorstwa, lecz w skali państwowej.

JANUSZ JAGMIN

# Prace wstępne nad ustaleniem standartów włókna lnianego produkowanego w Polsce

**(Referat wygłoszony na posiedzeniu Komisji Standaryzacji Lnu i Konopi w Warszawie 19.XII 1934 r.)**

W referacie, wygłoszonym w lutym 1934 r. na specjalnej konferencji, poświęconej zagadnieniu standaryzacji włókna lnianego zostały omówione ogólne zasady gatunkowania tego włókna oraz wysunięto wytyczne dla prac standaryzacyjnych, mających być przeprowadzonemi u nas *).

Przewodniczący wspomnianej konferencji Dyrektor Dep. M. P. i H. p. Kandel, reasumując wnioski referatów i dyskusyj, na temat celów i prac stadaryzacyjnych, uwypuklił konieczność skierowania jej dwiema drogami. Drogą naukowego zbadania cech technologicznych naszego włókna oraz uporządkowania dotychczas stosowanych metod wyceny włókna, znajdującego się w handlu.

Wobec niedostatecznego zbadania cech technologicznych włókna wogóle, a naszego w szczególności, koniecznem jest rozpoczęcie ścisłych badań, które w wyniku dadzą nam możność wyceny włókna lnianego w oparciu o cechy wymierne i oznaczane przy pomocy bezstronnych charakterystyk liczbowych.

Brak dotychczas właściwego podejścia do wyceny surowca lnianego i konopnego jest niechlubnym wyjątkiem w nauce towaroznawstwa, które przy oznaczaniu wartości towaru może się poszczycić w latach ostatnich ogromnemi zdobyczami i coraz rzadziej zaniedbuje miarę i wagę. Zdając sobie sprawę z naszego upośledzenia w dziedzinie towaroznawstwa, musimy jednocześnie przewidzieć, iż w szybkiem tempie istniejących braków nie uzupełnimy. Przed przystąpieniem do wyceny włókna musimy przepracować cały szereg problemów metodycznych.

Zanim wycena włókna zostanie całkowicie zreformowana minie sporo czasu. W związku z tem, by uczynić zadość palącej potrzebie, odczuwanej przez przemysł, rolnictwo i handel, wprowadzenia dokładniejszych i stalszych sposobów wyceny włókna, należało, nie czekając na wyniki prac metodycznych, wziąć czynny udział w pracach zmierzających do poznania i ulepszenia dotychczas stosowanych metod sortowania włókna lnianego i konopnego.

W pierwszym rzędzie na warsztat pracy zostało wzięte włókno lniane trzepane, z uwagi na to, że w tej postaci większa część włókna trafia zarówno na nasz jak i zagraniczny rynek. Rozszerzenie prac i objęcie włókna trzepanego konopi oraz innych postaci włókna lnianego i konopnego, będzie mogło i musiało mieć miejsce z chwilą, gdy zostanie skierowana na właściwe tory praca już rozpoczęta, zostanie wyszkolony personel, znajdą się odpowiednie środki, a przedewszystkiem sfery zainteresowane i ogół zrozumieją istotny cel rozpoczętych prac oraz unaocznią się korzyści tych prac.

Udział Komisji Standaryzacji w zmianie dotychczas stosowanych metod sortowana włókna, jak należało zgóry przewidzieć, przy obecnym stanie wiadomości odnośnie jakości naszych lnów, w pierwszym roku rozpoczęcia tej pracy musiał być bardzo ograniczony. Stąd też radykalna zmiana dotychczas stosowanych metod sortowania, nie mogła być najbliższym celem prac Komisji Standaryzacji, natomiast celem Komisji musiało być i było dążenie do zafiksowania pewnych norm sortowania włókna, które obowiązywałyby we wzajemnych stosunkach handlowych oraz były niezależne od zmian konjunkturalnych i osobistych poglądów przedstawicieli poszczególnych stron. Zafiksowanie pewnych norm przy sortowaniu włókna ma doniosłe znaczenie dla dalszych prac standaryzacyjnych zarówno metodologicznych, jak i mających na celu poznanie własności technologicznych włókna lnianego i konopnego produkowanego w kraju.

Wstępne prace standaryzacyjne, zmierzające do zafiksowania pewnych metod sortowania, polegały na ustaleniu: zasad sortowania włókna, metod pobierania odpowiednich prób oraz przeróbki lnu

*) Patrz artykuł zesz. I. z r. 1934. str. 11.

na maszynach czeszących celem oznaczenia procentowej wydajności lnu czesanego i strat przy czesaniu.

Dotychczas stosowany sposób sortowania jest niejednolity.

Nierzadko dzieli się włókno trzepane jedynie na 2 gatunki. Komisja przyszła do wniosku, iż większa ilość gatunków pozwoli na lepsze zróżniczkowanie jakości włókna, w związku z tem przyjęto, iż sortowanie włókna odbywać się winno zasadniczo na 5 gatunków. Nawet w tych wypadkach, gdy dany rejon nie posiada większej ilości wyższego lub niższego gatunków, obecność tych gatunków we wzorach jest wskazaną dla zaznaczenia dolnej i górnej granicy jakości krańcowych gatunków. Sortowanie włókna lnianego w miejscach pobrania prób w roku bieżącym miało się odbywać zasadniczo według przyjętych od lat zasad. Udział w sortowaniu Komisji Asortymentowej, która objechała poszczególne punkty, pobierając próby, miał charakter raczej pewnej korekty, w szczególności zaś dotyczył zwrócenia uwagi na mechaniczne dotrzepanie włókna.

Ilość punktów, z których miały być pobrane próby lnu trzepanego, na pierwszem posiedzeniu Komisji Standaryzacji została ustalona na 15 w rejonie północnym i na 7 w rejonie południowym. Na zagęszczenie punktów pobrania prób istniały różne poglądy, od najbardziej radykalnych, proponujących zakupienie w każdym rejonie w jednem miejscu po pół wagonu włókna różnych gatunków. Ja byłem zwolennikiem większej ilości punktów, zasada ta uzyskała większość; w czasie pobierania prób ilość punktów została dodatkowo zwiększona, co wpłynęło dodatnio na otrzymanie przeciętnych wydajności i strat z poszczególnych rejonów.

Na terenie dwóch północnych województw próby pobrano z następujących miejscowości:

1. Rejon Wołożyn: Smorgonie, Gródek, Wołożyn, Holszany, Iwje, Lubcz.

2. Rejon Horodziej: Horodziej.

3. Rejon Hoduciszki — Dokszyce: Hoduciszki, Głębokie, Dokszyce.

4. Rejon Miory: Brasław, Miory, Głębokie.

5. Rejon Traby: Iwje.

W rejonie północnym dotąd nie zostały pobrane próby z województwa białostockiego, poleskiego oraz rejonu północnego województwa lubelskiego (Podlasie).

Dzięki dużej ilości punktów, trzy duże rejony: Wołożyn, Hoduciszki—Dokszyce oraz północny moczeńcowy Miory były reprezentowane dosyć dużą ilością prób, pozwalającą na otrzymanie średnich, dostatecznie pewnych charakterystyk. Z rejonów: Traby i Horodziej pobrano pojedyncze próby, co było wynikiem ograniczonych zasięgów tych rejonów.

Wielkość pobranych w poszczególnych miejscach prób wahała się w dość dużych granicach. Zasadniczo pobierano ± 400 kg. z każdego gatunku. Mniejsze ilości pobierano z gatunków II i 00, co było spowodowane najczęściej brakiem odpowiedniego materjału. W czasie pobierania prób spisywano szczegółowe protokuły z dokładnem oznaczeniem wagi i pochodzenia danych prób. Jednocześnie wykonano orjentacyjne ręczne wyczesy na komplecie angielskich grzebieni. Pobieranie prób odbywało się publicznie, po uprzedniem zawiadomieniu zainteresowanych stron w danym rejonie. Niekiedy pobieraniu prób przyglądała się licznie zgromadzona ludność rolnicza, producenci lnu, którym członkowie Komisji Asortymentowej dawali wyjaśnienia odnośnie wymagań wyprawy lnu. Należy podkreślić, iż władze miejscowe pobieranie prób otoczyły dużem zainteresowaniem, nierzadko asystując pracy Komisji Asortymentowej. Zestawienie ilości pobranych prób według rejonów i gatunków podajemy poniżej tab. 1).

**Zestawienie ilości zakupionych gatunków lnu trzepanego w kg.**

Tab. 1.

| Rejon | Miejscowość | Gatunki lnu „00" „R" | „0" „ZK" | „I" „SPK" | „II" „PK" | Razem kg. |
|---|---|---|---|---|---|---|
| I. | Smorgonie | — | 500.— | 450.— | 250.— | 1.200.— |
| | Gródek | — | 475.— | 475.— | 335.— | 1.285.— |
| | Wołożyn | — | 500.— | 400.— | 132.— | 1.032.— |
| | Holszany | 225.— | 500.— | 500.— | 208.— | 1.433.— |
| | Iwje | 466.— | 503.— | 205.— | — | 1.174.— |
| | Lubcz | — | 451.— | 225.— | — | 676.— |
| | Razem | 691.— | 2.929.— | 2.255.— | 590.— | 6.800.— |
| II. | Horodziej | 300.— | 300.— | 300.— | 300.— | 1,200.— |
| | Razem | 300.— | 300.— | 300.— | 300.— | 1.200.— |
| | Nowogródek | 240.— | — | — | — | 240.— |
| | Razem | 240.— | — | — | — | 240.— |
| III. | Hoduciszki | — | 246.— | 240. | — | 486.— |
| | Głębokie | — | 236.— | 101.— | — | 327.— |
| | Dokszyce | — | 465.— | 417.— | 100.— | 982.— |
| | Razem | — | 937.— | 758.— | 100.— | 1.795.— |
| IV. | Brasław | 154.— | 253.— | 101.— | — | 508.— |
| | Miory | — | 504.— | 488.— | 252.— | 1.236.— |
| | Głębokie | 168.— | 225.— | 205.— | 137.— | 735.— |
| | Razem | 332.— | 982.— | 794.— | 389.— | 2.487.— |
| V. | Traby | 500.— | 500.— | 175.— | 61.— | 1.236.— |
| | Razem | 500.— | 500.— | 175.— | 61.— | 1.236.— |
| | Ogółem | 2.053.— | 5.648.— | 4.274.— | 1.440.— | 13.758.— |

Wszystkie próby, pobrane w rejonie północnym zostały skierowane do Międlarni i Czesalni Lnu w Bezdanach, gdzie się odbywał dalszy ciąg prac standaryzacyjnych. Próby lnu, nadesłane ze wszystkich rejonów, zostały w Bezdanach przed oddaniem do czesania powtórnie przesortowane. W pracach Komisji Asortymentowej przy pobieraniu prób w terenie nie brali udziału przedstawiciele przemysłu przędzalniczego. W powtórnem sortowaniu włókna w Bezdanach wzięli oni czynny udział. Powtórne sortowanie w Bezdanach było do pewnego stopnia korektą sortowania wykonanego w poszczególnych punktach i, jakkolwiek nie miało ono na celu zniwelowania różnic i odrębności jakości lnu, pochodzącego z różnych miejscowości, to jednakże wyrównało rażące nieścisłości w sortowaniu, jakie musiały być usunięte przed oddaniem włókna lnianego do próbnego czesania. Wyniki sortowania w Bezdanach zostały przedstawione na załączonych niżej tablicach, obrazujących, jakie ilości włókna z poszczególnych gatunków zostały przeniesione do gatunku wyższego i niższego lub usunięte z asortymentu wogóle, jako niedotrzepane, lub nietypowe. Przed sortowaniem powtórnem w Bezdanach ustalono, iż należy przy sortowaniu poszczególnych gatunków w miarę możności dążyć do zachowania jednakowej różnicy między gatunkiem I-ym (SPK) i gatunkiem 0 (ZK), jak również między gatunkiem I-ym (SPK) i II (PK), a to w celu umożliwienia stosowania w handlu jednakowej skali przy ocenie pieniężnej lnu.

Po przesortowaniu włókna lnianego każdą próbę podzielono na dwie części, połowa została zachowana, jako materjał do późniejszych wzorców, reszta poszła do garściowania, poprzedzającego czesanie. W związku z tem, że z poszczególnych gatunków część włókna została usunięta, — włączono pewne ilości wyższych lub niższych gatunków.

Jak widzimy z załączonych zestawień, przy powtórnem sortowaniu dosyć duże ilości włókna odeszły do niższych gatunków, co wpłynęło na podniesienie przeciętnej wyczesów.

## Zestawienia ilości zakupionego włókna oraz wyniku powtórnego przesortowania.

I. Rejon — Wołożyn. Tab. 2

| Gatunek | MIEJSCOWOŚĆ | Zakupiono | | Odeszło do niższego gatunku | | Pozostało | | Odeszło do wyższego gatunku | | Usunięto jako niedotrzepane | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | kg | % | kg | % | kg | % | kg | % | kg | % |
| „00“ | Holszany . . . | 225.— | 100.— | — | — | 225.— | 100.— | — | — | — | — |
| | Iwje . . . . | 466.— | 100.— | 151.— | 32.4 | 315.— | 67.6 | — | — | — | — |
| | | | 100.— | | 32.4 | | 83.8 | | | | |
| „0“ | Smorgonie . . | 500.— | 100.— | 77.— | 15.4 | 349.— | 69.8 | — | — | 74.— | 14.8 |
| | Gródek . . . | 475.— | 100.— | 92.— | 19.4 | 383.— | 80.6 | — | — | — | — |
| | Wołożyn . . . | 500.— | 100.— | 103.— | 20.6 | 333.— | 66.6 | — | — | 64.— | 12.8 |
| | Holszany . . . | 500.— | 100.— | 13.— | 2.6 | 399.— | 79.8 | — | — | 88.— | 17.6 |
| | Iwje . . . . . | 503.— | 100.— | 74.— | 14.7 | 413.— | 82.1 | — | — | 16.— | 3.2 |
| | Lubcza . . . . | 451.— | 100.— | 62.— | 13.7 | 389.— | 86.3 | — | — | | |
| | | | 100.— | | 14.4 | | 77.5 | | | | 12.1 |
| „I“ | Smorgonie . . | 450.— | 100.— | 81.— | 18.— | 369.— | 82.— | — | — | — | — |
| | Gródek . . . | 475.— | 100.— | 51.— | 10.7 | 424.— | 89.3 | — | — | — | — |
| | Wołożyn . . . | 400.— | 100.— | 68.— | 17.— | 332.— | 83.— | — | — | — | — |
| | Holszany . . . | 500.— | 100.— | 20.— | 4.— | 467.— | 93.4 | 13.— | 2.6 | — | — |
| | Iwje . . . . . | 203.— | 100.— | — | — | 205.— | 100.— | — | — | — | — |
| | Lubcza . . . . | 225.— | 100.— | 9.— | 4.— | 216.— | 96.— | — | — | — | — |
| | | | 100.— | | 10.7 | | 90.6 | | 2.6 | | |
| „II“ | Smorgonie . . | 250.— | 100.— | 38.— | 15.2 | 212.— | 84.8 | — | — | — | — |
| | Gródek . . . | 335.— | 100.— | — | — | 306.— | 91.3 | 29.— | 8.7 | — | — |
| | Wołożyn . . . | 132.— | 100.— | 26.— | 19.7 | 106.— | 80.3 | — | — | — | — |
| | Holszany . . . | 208.— | 100.— | 17.— | 8.2 | 178.— | 85.6 | 13.— | 6.2 | — | — |
| | | | 100.— | | 14.4 | | 85.4 | | 7.4 | | |

## II. Rejon — Horodziej.

Tab. 3

| Gatunek | MIEJSCOWOŚĆ | Zakupiono | | Odeszło do niższego gatunku | | Pozostało | | Odeszło do wyższego gatunku | | Usunięto jako niedotrzepane | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | kg | % | kg | % | kg | % | kg | % | kg | % |
| „00" | Horodziej . . . | 300.— | 100.— | 19.— | 6.3 | 281.— | 93.7 | — | — | — | — |
| | | | 100.— | | 6.3 | | 93.7 | | | | |
| „0" | Horodziej . . . | 300.— | 100.— | 21.— | 7.— | 269.— | 89.7 | 10.— | 3.3 | — | — |
| | | | 100.— | | 7.— | | 89.7 | | 3.3 | | |
| „I" | Horodziej . . . | 3.00 — | 100.— | 18.— | 6.— | 282.— | 94.— | — | — | — | — |
| | | | 100.— | | 6.— | | 94.— | | | | |
| „II" | Horodziej . . . | 300.— | 100.— | 54.— | 18.— | 246.— | 82.— | — | — | — | — |
| | | | 100.— | | 18.— | | 82.— | | | | |
| „00" | Nowogródek . . | 240.— | 100.— | — | — | 158.— | 65.8 | — | — | 82.— | 34.2 |
| | | | 100.— | | | | 65.8 | | | | 34.2 |

## III. Rejon Hoduciszki — Dokszyce.

Tab. 4

| Gatunek | MIEJSCOWOŚĆ | Zakupiono | | Odeszło do niższego gatunku | | Pozostało | | Odeszło do wyższego gatunku | | Usunięto jako niedotrzepane | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | kg | % | kg | % | kg | % | kg | % | kg | % |
| „0" | Hoduciszki . . | 240.— | 100.— | 40.— | 16.7 | 200.— | 83.3 | — | — | — | — |
| | Głębokie . . . | 226.— | 100.— | 19.— | 8.4 | 207.— | 91.6 | — | — | — | — |
| | Dokszyce . . . | 465.— | 100.— | 58.— | 12.5 | 389.— | 83.6 | — | — | 18.— | 3.9 |
| | | | 100.— | | 12.5 | | 86.2 | | | | 3.9 |
| „I" | Hoduciszki . . | 240.— | 100.— | — | — | 240.— | 100.— | — | — | — | — |
| | Głębokie . . . | 101. - | 100.— | — | — | 101.— | 100.— | — | — | — | — |
| | Dokszyce . . . | 417.— | 100.— | 80.— | 19.2 | 326.— | 78.2 | — | — | 11.— | 2 6 |
| | | | 100. — | | 19.2 | | 92.7 | | | | 2.6 |
| „II" | Dokszyce . . . | 100.— | 100.— | 57.— | 57.— | 43.— | 43.— | — | — | — | — |
| | | | 100.— | | 57.— | | 43.— | | | | |

## V Rejon — Traby.

Tab. 6

| Gatunek | MIEJSCOWOŚĆ | Zakupiono | | Odeszło do niższego gatunku | | Pozostało | | Odeszło do wyższego gatunku | | Usunięto jako niedotrzepione | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | kg | % | kg | % | kg | % | kg | % | kg | % |
| „R" | Iwje . . . . . | 500.— | 100.— | 162.— | 32.4 | 338.— | 67.6 | — | — | — | — |
| | | | 100.— | | 32.4 | | 67.6 | | | | |
| „ZK" | Iwje . . . . . | 500.— | 100.— | 147.— | 29.4 | 327.— | 65.4 | — | — | 26.— | 5.2 |
| | | | 100.— | | 29.4 | | 65.4 | | | | 5.2 |
| „SPK" | Iwje . . . . . | 175.— | 100.— | 27.— | 15.4 | 148.— | 84.6 | — | — | — | — |
| | | | 100. — | | 15.4 | | 84.6 | | | | |
| „PK" | Iwje . . . . . | 61.— | 100.— | — | — | 61.— | 100.— | — | — | — | — |
| | | | 100.— | | — | | 100.— | | | | |

IV. Rejon — Miory. Tab. 5

| Gatunek | MIEJSCOWOŚĆ | Zakupiono kg | Zakupiono % | Odeszło do niższego gatunku kg | Odeszło do niższego gatunku % | Pozostało kg | Pozostało % | Odeszło do wyższego gatunku kg | Odeszło do wyższego gatunku % | Usunięto jako niedotrzepane kg | Usunięto jako niedotrzepane % |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| „R“ | Brasław . . . | 154.— | 100.— | 41.— | 26.6 | 113.— | 73.4 | — | — | — | — |
| | Głębokie . . . | 168.— | 100.— | 12.— | 7.1 | 156. | 92.9 | — | — | — | — |
| | | | 100.— | | 16.8 | | 83.2 | | | | |
| „ZK“ | Brasław . . . | 253.— | 100.— | 5.— | 2.— | 248.— | 98.— | — | — | — | — |
| | Miory . . . . | 504.— | 100.— | 15.— | 3.— | 489.— | 97.— | — | — | — | — |
| | Głębokie . . . | 225.— | 100.— | 12.— | 5.3 | 189.- | 84.— | — | — | 24.— | 10.7 |
| | | | 100.- | | 3.4 | | 93.— | | | | 10.7 |
| „SPK“ | Brasław . . . | 101.— | 100.— | 12 | 11.9 | 89.— | 88.1 | — | — | — | — |
| | Miory . . . . | 480.— | 100.— | 35.— | 7.3 | 445.— | 92.7 | — | — | — | — |
| | Głębokie . . . | 205.— | 100.— | 28.— | 13.7 | 177.— | 86.3 | — | — | — | — |
| | | | 100.— | | 11.— | | 89.— | | | | |
| „PK“ | Miory . . . . | 252.— | 100.— | 116.— | 46.— | 136.— | 54.— | — | — | — | — |
| | Głębokie . . . | 137.— | 100.— | 27.— | 19.7 | 110.— | 80.3 | — | — | — | — |
| | | | 100.— | | 32.8 | | 67.2 | | | | |

Czesanie odbywało się przy mniejwięcej jednakowych warunkach dla wszystkich gatunków włókna. Projektowane pierwotnie zróżniczkowanie ilości podniesień, obrotów płacht na minutę oraz intersekcji dla poszczególnych gatunków włókna zostało zaniechane celem zapewnienia dla wszystkich gatunków jednakowego sposobu traktowania. Nastawienie maszyny czeszącej, automatu „James Macke“ było następujące: 14 pras, uiglenie ostatniej prasy 30 igieł na jednym calu angielskim, 7,5 podniesień na minutę, 9 obrotów płacht na minutę, intersekcja wejściowa —5 mm., wyjściowa +4 mm., waga podwójnej garści 220 gr.

Komisja Asortymentowa przy udziale członków Komitetu Wykonawczego, inżynierów oraz brakarzy przędzalni, przedstawicieli handlu i rolnictwa zbierała się trzykrotnie, celem przesortowania włókna przed czesaniem. Czesanie odbywało się pod fachowym nadzorem przedstawicieli przemysłu i trwało ok. 3 tygodni. Wyczesany len oraz wyczeski, były sortowane na odpowiednie numery osnowy i wątku przez brakarza przędzalni żyrardowskiej. Zasadniczym celem czesania włókna lnianego było ustalenie wydajności lnu czesanego oraz strat, powstałych przy czesaniu dla poszczególnych gatunków i miejscowości.

Zestawienie wydajności lnu czesanego i strat przy czesaniu podajemy poniżej, po zgrupowaniu poszczególnych miejscowości odpowiednio do 5 wymienionych wyżej rejonów.

Jak widzimy z podanych liczb, otrzymano z poszczególnych punktów dosyć zgodne wyniki, co pozwala odnieść się do średnich wartości z dużem zaufaniem, tem więcej, iż pochodzą one z 6-ciu miejscowości, co usunęło przypadkowość wyników. Obliczenie przeciętnego numeru lnu czesanego i wyczesków odkładamy na później.

Podobnie, jak i w rejonie Wołożyńskim, otrzymaliśmy dużą zgodność dla lnów, pochodzących z różnych miejscowości rej. Hoduciszki — Dokszyce.

## Procentowe zestawienia wydajności lnu czesanego oraz strat przy czesaniu.

I. Rejon Wołożyn. Tab. 7

| Miejscowość | % lnu czesanego „00“ | „0“ | „I“ | „II“ | % strat „00“ | „0“ | „I“ | „II“ |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Smorgonie . . | — | 42.0 | 35.1 | 28.2 | — | 6.8 | 9.2 | 7.9 |
| Gródek . . . | — | 38.8 | 32.5 | 27.2 | — | 6.5 | 5.3 | 6.5 |
| Wołożyn . . . | — | 40.9 | 32.1 | 26.6 | — | 6.4 | 9.9 | 8.6 |
| Holszany . . . | 54.0<br>47.3 | 39.4<br>— | 33.5<br>— | 28.2<br>— | 3.8<br>3.3 | 4.8<br>— | 5.9<br>— | 7.5<br>— |
| Iwje . . . . . | 52.9<br>46.2 | 35.2 | 31.1 | — | 4.9<br>6.4 | 5.9 | 6.2 | — |
| Lubcz . . . . | — | 38.0 | 32.4<br>32.4 | — | — | 5.4 | 5.1<br>4.4 | — |
| Przeciętnie | 50.1 | 39.0 | 32 7 | 27.6 | 4.6 | 6.0 | 6.6 | 7.6 |

II Rejon — Horodziej. Tab. 8

| Miejscowość | % lnu czesanego „00“ | „0“ | „I“ | „II“ | % strat „00“ | „0“ | „I“ | „II“ |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Horodziej . . | 54.0 | 47.4 | 43.1 | 35.6 | 2.8 | 3.4 | 3.9 | 6.3 |
| Przeciętnie | 54.0 | 47.4 | 43.1 | 35.6 | 2.8 | 3.4 | 3.9 | 6.3 |

III Rejon — Hoduciszki-Dokszyce. Tab. 9

| Miejscowość | % lnu czesanego | | | | % strat | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | „00“ | „0“ | „I“ | „II“ | „00“ | „0“ | „I“ | „II“ |
| Hoduciszki . | — | 29.6 | 24.8 | — | — | 5.6 | 5.8 | — |
| Głębokie . . . | — | 29.8 | 26.5 | — | — | 4.4 | 6.0 | — |
| Dokszyce : . | — | 29.0 | 23.8<br>23.7 | 20.1 | — | 4.9 | 6.6<br>6.0 | 5.7 |
| Przeciętnie | — | 29.5 | 24.7 | 20.1 | — | 5.0 | 6.1 | 5.7 |

IV. Rejon Miory. Tab. 10

| Miejscowość | % lnu czesanego | | | | % strat | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | „R“ | „ZK“ | „SPK“ | „PK“ | „R“ | „ZK“ | “SPK“ | „PK“ |
| Brasław . . | 47.0 | 39.7 | 32.0 | — | 5.8 | 6.9 | 6.8 | — |
| Miory . . | — | 38.0 | 30.3 | 24.0 | — | 6.9 | 8.9 | 8.2 |
| Głębokie . | 42.1 | 38.6 | 30.4 | 22.2 | 7.3 | 7.8 | 8.4 | 7.3 |
| Przeciętnie | 44.6 | 38.8 | 30.9 | 23.1 | 6.6 | 7.2 | 8.0 | 7.8 |

V Rejon — Traby. Tab. 11

| Miejscowość | % lnu czesanego | | | | % strat | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | „R“ | „ZK“ | „8PK“ | „PK“ | „R“ | „ZK“ | „SPK“ | „PK“ |
| Traby . . . . | 42.1 | 33.0<br>33.8 | 28.8 | 20.2 | 7.4 | 6.5<br>5.4 | 5.0 | 6.4 |
| Przeciętnie | 42.1 | 33.4 | 28.8 | 20.2 | 7.4 | 6.0 | 5.0 | 6.4 |

Naogół mała wydajność lnu czesanego z rejonu Hoduciszki—Dokszyce, wzbudziła obawę, czy wyczesy zostały wykonane prawidłowo. W związku z tem zarządzono powtórne przeczesania włókna pochodzącego z Dokszyc. W rezultacie otrzymano identyczne wyniki. Duże różnice wydajności lnu czesanego między temi samemi gatunkami pochodzącemi z okręgu Wołożyn i Hoduciszki—Dokszyce, wskazują, iż tegoroczny plon włókna lnianego z rejonu północnego słańcowego odznacza się niższą jakością. Gatunek O z tego rejonu wydał mniej włókna czesanego niż gatunek I z Wołożyna. Nie miejsce tutaj na propozycje wprowadzenia zmian w systemie sortowania oraz w nomenklaturze, trudno jednak przy tej okazji nie podkreślić, iż przykład powyższy jest jaskrawym dowodem konieczności zmiany dotychczas stosowanych, względnych mierników, bardziej bezwzględnemi, które pozwolą na stosowanie jednej miary i jednej skali przy wycenie lnów, pochodzących zarówno z Wołożyna, jak i z Hoduciszek. Należy zaznaczyć na tem miejscu, iż różnice w jakości tych samych gatunków w Wołożynie i Hoduciszkach, czy też Dokszycach w roku zeszłym były znacznie mniejsze, tak, że niekiedy nietylko, że zerówkę hoduciską przyrównywano do zerówki wołożyńskiej, lecz nawet ją w stosunku do tej ostatniej preferowano, co zresztą znalazło swój wyraz w różnicy cen zeszłorocznych na lny pochodzące z tych rejonów.

Tę samą prawidłową różnicę wydajności lnu czesanego między poszczególnemi gatunkami, jaką mieliśmy w innych rejonach, widzimy również w Miorach. Jedynie nie możemy powiedzieć tego ostatecznie co do „R“, gdyż mamy go tylko z 2-ch punktów, ale i te partje wykazują dość znaczną rozbieżność w wydajności lnu czesanego i stratach.

Wyniki otrzymane przy wyczesie włókna, pochodzącego z rej. Traby zastanowiły Komisję Asortymentową, ze względu małej wydajności lnu czesanego, wobec czego zarządzono powtórne przeczesanie włókna ZK, pochodzącego z Iwji. Zgodność otrzymanych wyników przy powtórnym wyczesie utwierdziła nas w przekonaniu, że wyczes został wykonany prawidłowo, a mała wydajność tłumaczy się własnościami tegorocznego lnu (pakulistość), co jednakże nie dyskredytuje jakości trabskiego lnu, który wykazał po przesortowaniu lnu czesanego i wyczesków wysoką ich jakość (wysoki przeciętny numer).

W ten sposób zostały zafiksowane dla poszczególnych gatunków i rejonów dwie bardzo ważne cechy technologiczne: średni wyczes i straty przy czesaniu. Nie ulega wątpliwości, iż te charakterystyki nie dają pełnego wyrazu wartości włókna.

Materjały, uzyskane po przeczesaniu — len czesany i wyczeski, powinny być poddane dalszej dokładnej ocenie przez przędzalnię. Charakterystykę włókna, nadaną przez brakarza, który odbierał włókno przy maszynie, można traktować jedynie, jako orjentacyjną. Jeżeli próbne wyprzędzenie tych małych ilości włókna natrafić może na trudności techniczne, to dokładne przesortowanie uzyskanego materjału na grzebieniach przez wykwalifikowanego fachowca dałoby możność scharakteryzowania jakości i założenia fundamentu pod żmudną, lecz nieuniknioną pracę, która jedynie może nas doprowadzić do stworzenia racjonalnego systemu standaryzacji włókna.

Prócz wyceny włókna, otrzymanego ze standaryzacyjnych wyczesów na przędzalni, dla ogólnej charakterystyki włókna produkowanego w kraju, kontroli metod sortowania włókna, sprawdzenia tego sortowania z wzorcami, zdaniem mojem, należy rozpocząć dokładną ewidencję włókna standaryzowanego na podstawie ustalonych wzorców, a zakupowanego przez nasze przędzalnie. Dopiero zestawienie liczb, charakteryzujących jakość włókna, zakupionego w ciągu całego sezonu, z danemi, otrzymanemi przy próbnych wyczesach w Bezdanach, da odpowiedź, czy stabilizacja sortowania włókna stała się faktem dokonanym.

Komitet Wykonawczy, po zapoznaniu się z przeciętnemi wynikami przy czesaniu lnu, ustalił

w porozumieniu z przemysłem, handlem i rolnictwem następujące normy najniższych wydajności lnu czesanego oraz najwyższych strat przy czesaniu dla poszczególnych rejonów i gatunków.

Komitet wykonawczy, przedstawiając Komisji Standaryzacji do zatwierdzenia tabelę minimalnych wyczesów i maksymalnych strat przy czesaniu wnosi o zatwierdzenie, wypływających z przytoczonych wyżej rozważań, norm oraz zasad, któreby obowiązywały przy obrocie handlowem włóknem trzepanem lnu, pochodzącem z terenu północnych województw Polski:

1) Ustanawia się, iż lny trzepane winny być sortowane na podstawie skali, składającej się zasadniczo z pięciu gatunków. Poszczególne gatunki winny być oznaczane następującemi znakami i kolorami:

Lny słańce „00" (zielony), „0" (biały), „I" (czerwony), „II" (niebieski), „III" (żółty).

Lny moczeńce „R" (zielony), „ZK" (biały), „SPK" (czerwony), „PK" (niebieski), „K" (żółty).

2) W jednej beli może znajdować się tylko jeden gatunek włókna. Każda bela winna posiadać cechę firmy odpowiedniego koloru z oznaczeniem gatunku i rejonu (pożądane jest plombowanie). Waga powrozów dla beli nie powinna przekraczać 1% wagi beli.

3) Włókno, znajdujące się w wiązce, winno być dobrane według koloru. Wiązki winne być związane cienkiemi sznurkami, kręconemi z czystych pakuł, zasadniczo jeden raz, wyjątkowo dwa razy dla długich lnów.

4) Teren województwa wileńskiego i nowogródzkiego został podzielony na 5 rejonów o następujących nazwach:

I. rejon — **Wołożyn**, obejmuje lny słańce pow. wołożyńskiego, oszmiańskiego, części lidzkiego, nowogródzkiego, mołodeckiego i południowej części wilejskiego;

II. rejon — **Horodziej**, obejmuje lny słańce pow. nieświeskiego, częściowo baranowickiego i nowogródzkiego;

III. rejon — **Hoduciszki-Dokszyce**, obejmuje lny słańce pow. brasławskiego, święciańskiego, postawskiego i dziśnieńskiego.

IV. rejon — **Miory**, obejmuje lny moczeńce pow brasławskiego i dziśnieńskiego;

V. rejon — **Traby**, obejmuje lny moczeńce gmin trabskiej, juraciskiej, lugomowickiej, pow. wołożyńskiego oraz iwiejskiej i sąsiednich pow. lidzkiego.

| Nazwa rejonu | „00" oraz „R" | | „0" oraz „ZK" | | „I" oraz „SPK" | | „II" oraz „PK" | | „III" oraz „K" |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Minimalna wydajność lnu czesanego | Maximum strat przy czesaniu | Minimalna wydajność lnu czesanego | Maximum strat przy czesaniu | Minimalna wydajność lnu czesanego | Maximum strat przy czesaniu | Minimalna wydajność lnu czesanego | Maximum strat przy czesaniu | |
| | % | % | % | % | % | % | % | % | |
| Wołożyn . . . . . | 48 | 5 | 37 | 6 | 31 | 7 | 25 | 8 | Nie nadaje się do czesania. |
| Horodziej . . . . . | 52 | 3 | 45 | 3,5 | 39 | 4 | 34 | 6 | |
| Hoduciszki - Dokszyce | — | — | 29 | 6 | 24 | 7 | 20 | 8 | |
| Miory . . . . . | 42 | 6 | 36 | 7 | 30 | 8 | 24 | 8,5 | |
| Traby . . . . . . | 43 | 6 | 36 | 7 | 30 | 7,5 | 24 | 8 | |

5) Charakterystyka poszczególnych gatunków lnów trzepanych z wyżej wymienionych rejonów, została zawarta w próbkach wzorcowych, oraz w wyżej podanych normach, dotyczących minimalnej wydajności lnu czesanego i maksymalnych strat przy czesaniu. Zasadniczo len trzepany powinien być trzepany czysto. Obecność t. zwanej „twardej główki" w gatunkach „00", „R", oraz „0" i „ZK" jest niedopuszczalna, w gatunkach „I" i „SPK" — w małej ilości.

Jak widzimy, za wyjątkiem rej. Traby minimalne wydajności lnu czesanego są niższe od przeciętnych wyczesów, a nierzadko i od najniższych wydajności lnu czesanego z poszczególnych miejscowości. Obniżenie dolnej granicy wydajności lnu czesanego zostało spowodowane troską, by zbyt wysokie normy w wypadku obniżenia się jakości włókna lnianego w drugiej połowie sezonu nie wprowadziły zamieszania w obrocie lnem. Dla rejonu Traby minimalne normy wydajności lnu czesanego w porównaniu z przeciętnym procentem wyczesu zostały przez Komisję Asortymentową podniesione. Praktyka pokaże, czy podniesienie tych norm odpowiadało rzeczywistości.

Odnośnie maksymalnych strat przy czesaniu, jak to widzimy z zestawień, zastosowano w stosunku do nich mniejszą tolerancję, niż do wydajności lnu czesanego. W niektórych wypadkach zmniejszono nieznacznie dopuszczalny procent upadku przy czesaniu w porównaniu z przeciętnemi, uzyskanemi przy czesaniu lnu w Bezdanach. Zostało to spowodowane zgodnem życzeniem wszystkich stron, by wpłynąć w ten sposób na podniesienie stopnia dotrzepania włókna w terenie. Jak wykazało doświadczenie, nawet w rejonach, posiadających lny odznaczające się wysoką jakością, niejednokrotnie natrafiano na włókno niedotrzepane, co w znacznym stopniu obniżało jego wartość.

### Badania laboratoryjne.

W czasie gorączkowej pracy, rozpoczętej w tym roku w tak spóźnionym terminie niewiele można było zdziałać w dziedzinie badań laboratoryjnych włókna lnianego. Jednocześnie z nadsyłaniem próbnych bel z miejsc ich pobrania Komisja Asortymentowa przesyłała w specjalnem opakowaniu, gwarantujące zachowanie zawartej w lnie wilgoci, próbki lnu do Lniarskiej Centralnej Stacji Doświadczalnej. Próbki zostały na Stacji zbadane na zawartość wody (suszarka elektryczna 103—105°, 3—4 godz. do stałej wagi). Lny z tegorocznych plonów okazały się bardzo suche. Niżej załączona tabela charakteryzuje przykładowo wahania, jakie pod względem zawartości wilgoci miały miejsce. Komitet Wykonawczy po zapoznaniu się z wynikami oznaczeń wilgoci przyszedł do wniosku, iż w normach obowiązujących przy obrocie lnem, niema potrzeby zaznaczania maksymalnej dopuszczalnej zawartości wilgoci. Dalsze badania laboratoryjne winny być przeprowadzone nad włóknem zarówno trzepanem, którego próbki zostały zachowane, oraz materjałem otrzymanym przy wyczesie. Równolegle z badaniami

**Zestawienie % wilgotności lnów**

| Miejscowość | „00" „R" | „0" „ZK" | „I" „SPK" | „II" „PK" |
|---|---|---|---|---|
| Smorgonie (słańce) | — | 10.2 | — | 11.5 |
| Gródek | — | 12.1 | 10.1 | 12.1 |
| Wołożyn | — | 11.5 | 11.4 | 11.8 |
| Holszany | 9.5 | — | 9.9 | 12.— |
| Iwje | 11.3 | 10.2 | 12.1 | — |
| Miory (moczeńce) | — | 10.0 | — | 11.2 |
| Iwje | 10 3 | 11.8 | — | — |
| Przeciętnie | 10 4 | 11.— | 10.9 | 11.7 |

laboratoryjnemi zostaną przeprowadzone ręczne wyczesy na standaryzowanych kompletach angielskich grzebieni, mające na celu ustalenie korelacji między wydajnością lnu czesanego na maszynie i ręcznych grzebieniach. Ponieważ subjektywne własności włókna lnianego z chwilą wprowadzenia wyceny na podstawie norm wyczesów odeszły na plan dalszy, koniecznem jest dla umożliwienia objektywnej wyceny rozpowszechnienie kompletów grzebieni w terenie, aby ułatwić oznaczenie wydajności lnu czesanego.

Dla dodatkowej charakterystyki włókna lnianego zostały stworzone komplety wzorcowych próbek. Próbki te zostały skompletowane tak, by obrazowały przeciętną jakość każdego gatunku z całego rejonu. Niestety, ze względów kalkulacyjnych ustalono na jednem z poprzednich zebrań zbyt małe rozmiary tych prób, aby mogły one w dostatecznym stopniu charakteryzować tak niejednolity towar, jakim jest włókno lniane. Należy podkreślić, iż wspomniane próbki wzorcowe nie charakteryzują długości, ani koloru włókna, nie są to próbki wystawowe, lecz jedynie przeciętne zespoły stworzone z garści pobranych z wiązek lnu, które Komisja uznała za odpowiadające pewnym gatunkom oraz z których wykonano wyczesy.

LUDWIK MACULEWICZ

# Len w Polsce a zagranicą

Czy nieobliczalna polityka gospodarcza Sowietów, czy zapach prochu unoszący się nad Europą, czy też dążenia autarchiczne wszystkich państw sprawiły, że zagadnienie krajowych surowców włóknistych w ciągu ostatnich kilku lat nietylko nie straciło na aktualności, lecz coraz bardziej się pogłębia i budzi coraz większe zainteresowanie zarówno sfer rządowych, jak i dobrze rozumiejących swój interes przedstawicieli handlu i przemysłu. Ponieważ najbardziej ropowszechnioną w strefie umiarkowanej rośliną włóknistą jest len, przeto sprawę krajowych surowców włóknistych najczęściej identyfikują ze sprawą lnu i len stał się hasłem zwolenników samowystarczalności włókienniczej nietylko w Polsce, ale i we Francji, Anglji, Niemczech i innych krajach.

Zwyżka lnu, równie a może i więcej raptowna, niż Bessa przed 5-ma laty, poruszyła zainteresowane organizacje i zaniepokoiła fachowe czynniki rządowe, stawiając na ostrzu noża kwestję, czy aby wystarczy dla przędzalni zachodnio-europejskich surowca lnianego i czy w wypadku nadzwyczajnych okoliczności będą miały składy intendenckie poddostatkiem tkanin na rozmaite cele wojskowe. My w Polsce możemy być spokojni, nasze władze wojskowe od szeregu lat pieczołowitą opieką otaczają produkcję i przemysł lniarski. Natomiast całkiem groteskowe stanowisko zajmuje ta część naszego przemysłu wielkiego, która przerabia surowce włókniste, pochodzenia zagranicznego i wytęża wszystkie swe siły, aby tylko nie dać wzmocnić się produkcji lnu w Polsce, aby tylko lniarski przemysł fabryczny nie stał się dla nich groźnym konkurentem i nie rozwinął się zanadto. Do tego rodzaju posunięć zaliczyć w pierwszej mierze należy walkę przemysłu jutowego o zdobycie na nowo Monopolu Solnego i wprowadzenie tam do opakowania worków jutowych, które, zdawało się, bezpowrotnie z Monopolu Solnego wyrugowane zostały. Następnie, cukrownie nasze, acz pod przymusem rządowym, częściowo wprowadziły do opakowania cukru w sezonie ubiegłym worki lniane, zaś w bieżącej kampanji jakoś nic nie słychać o obstalunkach przez cukrownie opakowań ze lnu. Czyżby przemysł jutowy i tutaj potrafił zdusić budzącą się świadomość podtrzymania rolnictwa i zgasił iskierkę świadomości, że tylko przy solidarnym wysiłku poszczególnych gałęzi gospodarstwa naszego da się utrzymać siłę podatkową ludności i nasz bilans płatniczy od załamania się.

Bicie w dzwon na trwogę nie jest spowodowane nadwrażliwością zwolenników lnu i nie leży w interesie tylko, jak się to daje słyszeć, rolników kresowych z Wileńszczyzny, wręcz przeciwnie — jest to sprawa na tyle poważna, że dotyczy całokształtu gospodarki naszego Państwa, a nawet naszej zdolności do obrony granic.

Nie jest też naszym rodzimym wynalazkiem tak zwane zagadnienie lniarskie, jak nie są wyłącznie naszą troską starania o podźwignięcie i rozwój produkcji lnu.

Zwróćmy uwagę, co się dzieje, naprzykład, we Francji. Na podstawie prawa z dnia 4 lipca r. 1931 ustalona została tam dotacja roczna na podtrzymanie produkcji lniarskiej w wysokości 60 miljonów franków i na podtrzymanie produkcji konopi

6 miljonów franków. Ze względów budżetowych w roku 1934 dotacja ta została zmniejszona do 30 miljonów. Rezultaty tego subwencjonowania produkcji lnu wyraziły się we wzroście obszaru zasiewu lnu, który wynosił w r. 1931 — 6 tysięcy ha, w roku 1932 — 9 tys. ha, w r. 1933 — 18 tys. ha i w roku 1934 — 23 tys. ha. Na rok 1935 przewiduje się, że obszar ten wzrośnie do 30 tys. ha i osiągnie w ten sposób obszar zasiewu z roku 1913. Jednakże, nawet tak znaczna pomoc dla lniarstwa nie wydaje się być dostateczną i przedstawiciele zainteresowanych organizacyj w sposób zdecydowany stawiają wobec czynników rządowych pytanie, jaki ma być plan i jaka polityka rządowa na przyszłość w stosunku do zbóż i do lnu. Czy celowem jest popieranie produkcji zbóż chlebowych w drodze udzielania wysokich premij eksportowych, które w przeliczeniu na hektar stanowią 2.400 franków, i czy nie właściwiej byłoby jeszcze większą uwagę zwrócić na produkcję lnu, która wymaga poparcia na hektar w wysokości 1.500 franków i może wszystkie swe wytwory niezwłocznie i bez trudu spieniężyć wewnątrz kraju. Na zebraniu przedstawicieli międlarni francuskich, odbytem w dniu 17 października r. b. w Lille, p. Du Fretay, Sekretarz Generalny Związku producentów lnu we Francji, nazwał politykę gospodarczą rządu francuskiego wręcz bezplanową, gdyż toleruje ona produkcję zbóż, których jest nadmiar, i niedostatecznie popiera produkcję lnu, którego jest mało.

W porównaniu do Francji Polska bezsprzecznie jest krajem biednym, to też trudno jest marzyć o miljonowych dotacjach z sum budżetowych na uporządkowanie produkcji lnu i na rozwój przemysłu lniarskiego u nas. Mimo to jednak stosunkowo znacznie więcej uwagi powinniśmy zwracać na len, niż to robią francuzi, gdyż w razie potrzeby Francja może się zaopatrzyć w surowiec zagraniczny, dysponując własną liczną flotą handlową i potężną marynarką wojenną, która transporty surowców potrafi ochronić, nam zaś tego wszystkiego — jak dotychczas — brakuje.

W Niemczech od kilku lat systematycznie jest popierane lniarstwo w drodze premij dla producentów, zakupów rządowych i t. p. Obszar zasiewu lnu w r. 1934 podwoił się w stosunku do roku poprzedniego i wynosi 8.900 ha., na rok 1935 przewidywane jest obsianie lnem 30 tys. ha. Wszystkie przędzalnie i tkalnie lniarskie w Niemczech pracują bez przerwy i wykorzystują całą maksymalną swą wydajność. Ogromne zakupy surowca lnianego, a nawet przędzy lnianej są dokonywane zagranicą, przeważnie w Sowietach, które w ten sposób regulują swe długi w stosunku do Niemiec za importowane swego czasu maszyny.

W Anglji sfery przemysłowe coraz bardziej i wyraźniej podkreślają niebezpieczeństwo, wypływające z zależności lniarskiego przemysłu od surowca zagranicznego, ponieważ zaledwie 10% przerabianego na przędzalniach angielskich lnu jest prowenjencji krajowej. W związku z tem ostatnio był zanotowany wśród czynników rządowych i przemysłowych wzmożony ruch organizacyjny, mający na celu poparcie produkcji lnu w zjednoczonem królestwie, bądź to w drodze dostarczenia rolnikom nasion selekcyjnych, bądź też premjowania wydatniejszej produkcji z hektara. Należy przypomnieć, że w Anglji istnieje od szeregu lat specjalny Instytut badań lniarskich, którego wyniki prac są bardzo znaczne, specjalnie w zakresie wyprodukowania nasion lnu o wielkiej wydajności włókna. Ostatnio zostało utworzone w Anglji „Towarzystwo Lniarskie w Norfolku“, w którego skład weszli przedstawiciele przedzalni i tkalni irlandzkich. Techniczne kierownictwo w tem towarzystwie objął współpracownik Instytutu badań lniarskich, wybitny znawca lnu p. M. G. O. Sarle. „Manschester Guardian Commercial“ zapowiada rychłe rozpowszechnienie się w Anglji koszul z płótna lnianego, wyrabianego z włókna produkcji krajowej. Koszule te mają być pierwszorzędnej jakości i cieszą się wielkiem wzięciem. Jedno z pism irlandzkich podaje, że z liczby samolotów, które zwyciężyły w locie Londyn—Melbourne—dwa miały skrzydła pokryte tkaniną lnianą, wytworzoną z lnu krajowego. Ma to być nadzwyczajną reklamą dla płócien z krajowych surowców.

W Czechosłowacji akcja lniarska jest prowadzona już od lat szeregu; stosowane są tam premje dla producentów lnu i dla przemysłu lniarskiego oraz normowanie minimalnych cen, podług których mają zakupywać przędzalnie surowiec lniany krajowego pochodzenia. Popieranie lnu w roku bieżącym znacznie się wzmogło. Oprócz sposobów dawniej praktykowanych Czechosłowacki Bank Narodowowy przeznaczył tej jesieni specjalny kredyt w wysokości 8 miljonów koron na zakup lnu pochodzenia krajowego. Ponadto jest przewidywane w najbliższej kampanji siewnej rozdanie po ulgowych cenach rolnikom 40 wagonów lnu selekcyjnego, przeważnie pochodzenia krajowego.

Byłoby zbyteczne mnożenie przykładów, świadczących o wzroście obszarów zasiewów lnu i zainteresowania się akcją lniarską w Holandji, w Łotwie, Litwie, Estonji i innych krajach — wszędzie widzimy to same zjawisko — z kopciuszka len się staje uprzywilejowaną rośliną.

---

*Przypominamy, że czas już opłacić prenumeratę na rok 1935*

# Prace nad standaryzacją lnu i konopi

Powołanie do życia organu, mającego na celu pracę na tak donioslym odcinku, jakim jest standaryzacja włókna, jest niezmiernie ważnem posunięciem w akcji lniarskiej. Daliśmy temu wyraz w zeszłym numerze „Przeglądu Lniarskiego", zamieszczając treść Zarządzenia Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i R. R.

Prace Komisji już zostały rozpoczęte i dzięki sprężystemu kierownictwu Delegata Ministerstwa Przemysłu i Handlu Naczelnika Wydziału Przemysłu Urzędu Wojewódzkiego w Wilnie Inż. Wł. Hajdukiewicza, Komisja Standaryzacji, mimo spóźnionej pory, może się poszczycić szeregiem zapoczątkowanych oraz konkretnie wykonanych prac, doniosłych dla przyszłości naszego lniarstwa. W związku z tem, że sprawa standaryzacji jest sprawą w dużej mierze specjalną, postanowiliśmy poświęcić jej specjalny dział w naszem piśmie p. t. „Prace nad standaryzacją lnu i konopi". W dziale tym w pierwszym rzędzie będziemy umieszczali łaskawie nadsyłane nam oficjalne komunikaty Komisji. Pozatem, znajdą w nim odzwierciadlenie wyniki prac organów bezpośrednio związanych z Komisją Standaryzacji, jak również i innych organizacyj, związanych z tym działem. Dział ten będzie poświęcony również głosom specjalistów na temat standaryzacji lnu i konopi wogóle i w szczególności odnośnie prac, prowadzonych u nas na tym odcinku.

W ważniejszych momentach prac standaryzacyjnych będziemy robili specjalną odbitkę p. t. „Biuletyn Komisji Standaryzacji Lnu i Konopi", celem umożliwienia zapoznania się z tym działem szerszym warstwom rolnictwa i handlu.

## Komisja Standaryzacji Lnu i Konopi

*z siedzibą w Wilnie.*

### Komunikat Nr. 3.

Komisja Standaryzacji Lnu i Konopi, na posiedzeniu odbytem w dn. 19.XII.34 r. w Warszawie, na podstawie sprawozdań i przedłożeń Komitetu Wykonawczego, ustaliła następujące normy oraz zasady, obowiązujące przy obrocie handlowym trzepanem włóknem lnu, pochodzącem z terenu północnych województw Polski:

**Normy wydajności i strat przy czesaniu lnu trzepanego.**

| NAZWA REJONU | „00" oraz "R" | | „0" oraz „ZK" | | „I" oraz „SPK" | | „II" oraz „PK" | | „III" oraz „K" |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Minimalna wydajność lnu czesanego % | Maximum strat przy czesaniu % | Minimalna wydajność lnu czesanego % | Maximum strat przy czesaniu % | Minimalna wydajność lnu czesanego % | Maximum strat przy czesaniu % | Minimalna wydajność lnu czesanego % | Maximum strat przy czesaniu % | |
| Wołożyn . . . . . . | 48 | 5 | 37 | 6 | 31 | 7 | 25 | 8 | Nie nadaje się do czesania |
| Horodziej . . . . . | 52 | 3 | 45 | 3,5 | 39 | 4 | 34 | 6 | |
| Hoduciszki-Dokszyce . | — | — | 29 | 6 | 24 | 7 | 20 | 8 | |
| Miory . . . . . . . | 42 | 6 | 36 | 7 | 30 | 8 | 24 | 8,5 | |
| Traby . . . . . . . | 43 | 6 | 36 | 7 | 30 | 7,5 | 24 | 8 | |

1) Ustanawia się, iż lny trzepane winny być sortowane na podstawie skali, składającej się zasadniczo z pięciu gatunków. Poszczególne gatunki winny być oznaczane następującemi znakami i kolorami:

Lny słańce „00" (zielony), „0" (biały), „I" (czerwony), „II" (niebieski), „III" (żółty).

Lny moczeńce „R" (zielony), „ZK" (biały), „SPK" (czerwony), „PK" (niebieski), „K" (żółty).

2) W jednej beli może znajdować się tylko jeden gatunek włókna. Każda bela winna posiadać cechę firmy odpowiedniego koloru z oznaczeniem gatunku i rejonu (pożądane jest plombowanie). Waga powrozów dla beli nie powinna przekraczać 1% wagi beli.

3) Włókno, znajdujące się w wiązce, winno być dobrane według koloru. Wiązki winny być związane cienkiemi sznurkami, kręconemi z czystych pakuł, zasadniczo jeden raz, wyjątkowo dwa razy dla długich lnów.

4) Teren województwa wileńskiego i nowogródzkiego został podzielony na 5 rejonów o następujących nazwach:

I. rejon — **Wołożyn,** obejmuje lny słańce pow. wołożyńskiego, oszmiańskiego, część lidzkiego, nowogródzkiego, mołodeckiego i południowej części wilejskiego;

II. rejon **Horodziej,** obejmuje lny słańce pow. nieświeskiego, częściowo baranowickiego i nowogródzkiego;

III. rejon **Hoduciszki-Dokszyce,** obejmuje lny słańce pow. brasławskiego, święciańskiego, postawskiego i dziśnieńskiego;

IV. rejon **Miory,** obejmuje lny moczeńce pow. brasławskiego i dziśnieńskiego;

V. rejon **Traby,** obejmuje lny moczeńce gmin trabskiej, juracickiej, ługomowickiej, pow. wołożyńskiego oraz iwiejskiej i sąsiednich pow. lidzkiego.

5) Charakterystyka poszczególnych gatunków lnów trzepanych z wyżej wymienionych rejonów, została zawarta w próbkach wzorcowych oraz w wyżej podanych normach, dotyczących minimalnej wydajności lnu czesanego i maksymalnych strat przy czesaniu. Zasadniczo len trzepany powinien być trzepany czysto. Obecność t. zw. „twardej główki" w gatunkach „00", „R", oraz „0" i „ZK" jest niedopuszczalna, w gatunkach „I" i „SPK"—w małej ilości.

6) Wyżej podane normy minimalnej wydajności lnu czesanego oraz maksymalnych strat przy czesaniu, ustalone dla poszczególnych gatunków i rejonów na podstawie próbnych wyczesów *) — obowiązują od dnia 24 grudnia 1934 r., aż do odwołania przez Komisję Standaryzacji Lnu i Konopi

7) Próbki wzorcowe, o wadze od 10—12,5 kg.— są do nabycia w Biurze Komisji Standaryzacji Lnu i Konopi w Wilnie (Urząd Wojewódzki, pokój Nr. 74), w cenie od 30 zł. do 37,50 zł. za komplet z jednego rejonu (łącznie z pudełkiem).

Wilno, dnia 22 grudnia 1934 r.

**KOMISJA STANDARYZACJI LNU I KONOPI Z SIEDZIBĄ W WILNIE.**

Przewodniczący Komisji

*(—) Inż. Wł. Hajdukiewicz.*

*) Przy czesaniu użyto automatu „James Macke", o 14 prasach, max. uiglenie ostatniej prasy 30 igieł na 1 calu ang., 7,5 podniesień na 1 minutę, 9 obrotów płacht na minutę, intersekcja wejściowa — 5 m/m, wyjściowa + 4 m/m, waga podwójnej garści 220 gr.

## *Skład Komisji Standaryzacji Lnu i Konopi.*

W myśl podanego w poprzednim N-rze Zarzą-dzenia Ministrów Komisja Standaryzacji składa się z następujących osób:

Przewodniczący Komisji Delegat Min. Przem. i Handlu Inż. Wł. Hajdukiewicz. — Zastępca — Del. Min. Roln. i R. R. Inż. Tadeusz Żemoytel.

| *Członkowie Komisji pp.:* | *Zastępcy Członków Komisji pp.:* |
|---|---|
| 1. Inż. Wł. Barański — Dyr. Izby Przem.-Handlowej w Wilnie. | — Dr. Andrzej Dmitrjew — Izba Przem.-Handl. w Wilnie. |
| 2. Dr. Jakób Silbersztein — Izba Przem.-Handl. we Lwowie. | — Dr. Juljusz Basseches — Izba Przem.-Handl we Lwowie. |
| 3. Edward Tauroginski — Izba Roln. w Wilnie. | — Dyr. Ludwik Maculewicz—Izba Roln. w Wilnie. |
| 4. Inż. Witold Newelicz — Izba Rolnicza we Lwowie. | — Inż. Piotr Suchodolski—Izba Roln. we Lwowie |
| 5. Inż. Wilhelm Wojciechowski — Dyr. Zakładów Żyrardowskich. | — Powierza — Zakłady Żyrardowskie. |
| 6. Inż. Adam Słonimski — Dyr. Częst. Zakł. Wyrobów Włókienniczych „Stradom". | — Otto Perlman — Częstochowskie Zakłady Wyrob. Włók. „Stradom". |
| 7. Inż. Eugenjusz Krasuski—Zjedn. Zakł. Włók. Scheiblera i Grohmana, Łódź. | — Inż. Mieczysław Wścieklica — Zakł. Przem. Lniarskiego „Krosno". |
| 8. Robert Baranowski — Dyr. Związku dla Handlu i Eksportu Lniarskiego w Wilnie. | — Eljasz Himelfarb — Związek dla Handlu i Eksportu Lniarskiego w Wilnie. |
| 9. Lipa Galler — Stowarzyszenie Eksp. i Kupców Lnu i Konopi Ziem Poł. Polski we Lwowie. | — B. Jagid — Stowarzyszenie Eksport. i Kupców Lnu i Konopi Ziem Połudn. Polski. |
| 10. Inż. Czesław Dębicki — Towarzystwo Lniarskie w Wilnie. | — Inż. Adam Perepeczko — Towarzystwo Lniarskie w Wilnie. |

11. Prof. Konstanty Żebrowski — Małop. T-wo Rolnicze we Lwowie. — Roman Żurowski — Małop. T-wo Rolnicze we Lwowie.
12. Inż. Apolinary Bendych — Centrala Bazarów Przem. Ludow. w Wilnie. — Inż. Wincenty Smolski—Bazar Przem. Ludow. w Nowogródku.

13. Inż. Wł. Bratkowski — Warszawa.
14. Dr. J. Jagmin — Wilno.
15. Inż. B. Wesołowski — Żyrardów.

} Przedstawiciele nauki i technologji włókienniczej.

*Skład Komitetu Wykonawczego Komisji Standaryzacji Lnu i Konopi.*

Przewodniczący Komisji — nż. Wł. Hajdukiewicz. — Zastępca — Vice-Przewodniczący Komisji — Inż. Tadeusz Żemoytel.

1. Dr. A. Dmitrjew — Przedstawiciel Handlu. — Dr. J. Silbersztein.
2. Dr. J. Jagmin — Przedstawiciel Nauki. — Inż. Bernard Wesołowski.
3. Inż. W. Wojciechowski—Przedstawiciel Przemysłu. — Inż. E. Krasuski.
4. Prof. K. Żebrowski — Przedstawiciel Roln. — Inż. Cz. Dębicki.

*Skład Komisyj Asortymentowych.*

a) dla rejonu północnego:
Inż. Cz. Słuchocki;
p. R. Szpunt.
Inż. W. Wojciechowski.

b) dla rejonu południowego:
Inż. W. Newelicz.
Dr. J. Silbersztejn.
~~Prof. K. Żebrowski~~. Inż. M. Wścieklica

*Skład Komisji Technicznej:*

Prof. W. Bratkowski.
Dr. J. Jagmin.
Inż. B. Wesołowski.
Inż. W. Wojciechowski.

## Posiedzenia Komisji Standaryzacji Lnu i Konopi.

Plenum Komisji odbyło trzy posiedzenia.

**Pierwsze posiedzenie Komisji** było poświęcone sprawom organizacyjnym i odbyło się w dn. 10. XI. r. b. w Warszawie. Na posiedzeniu tem został wyłoniony z grona tej Komisji Komitet Wykonawczy, który niezwłocznie przystąpił do pracy.

**Drugie posiedzenie Komisji** odbyło się w dn. 11.XI. r. b. w Warszawie. Na posiedzeniu tem po zreferowaniu przez Komitet Wykonawczy został ustalony następujący program pracy:

1. Na początku każdego sezonu przed początkiem kampanji Komitet Wykonawczy powołuje dwie Komisje Asortymentowe, jedną dla rejonu północnego, drugą dla południowego.

2. Komisja Asortymentowa dla rejonu północnego obejmuje swoją działalnością województwa: wileńskie, nowogródzkie, poleskie, białostockie. część województwa wołyńskiego, stacje kolejowe na północ i na linji kolejowej Równe — Sarny — Łuniniec, z wyłączeniem Równego oraz części woj lubelskiego i stacje położone na linji oraz na północ od linji kolejowej Brześć — Łuków — Siedlce — Warszawa.

3. Komisja Asortymentowa dla rejonu południowego obejmuje swoją działalnością województwa: stanisławowskie, tarnopolskie, lwowskie, krakowskie, śląskie, wołyńskie z wyłączeniem części, położonej na północ od linji kolejowej Równe — Sarny — Łuniniec oraz samej linji i lubelskie z wyłączeniem miejscowości , położonych na linji i na północ od linji kolejowej Brześć — Łuków — Siedlce — Warszawa.

4. Komisja Asortymentowa składa się z 3-ch członków. Do Komisji wchodzą: Przedstawiciel przędzalni, delegowany przez Centralny Związek Przemysłu Polskiego, Przedstawiciel Związku dla Handlu i Eksportu Lniarskiego w Wilnie, względnie Stowarzyszenia Eksporterów Lnu i Konopi Ziem Południowych Polski we Lwowie oraz Przedstawiciel T-wa Lniarskiego w Wilnie. Komisja może zapraszać do udziału w pracach fachowców, korzystających z prawa głosu doradczego.

5. Siedzibą Komisji Asortymentowej dla rejonu północnego jest m. Wilno, dla rejonu południowego m. Lwów.

6. Skład Komisji Asortymentowej nie powinien być w przeciągu roku zmieniony. W razie ustąpienia któregoś z członków Komisji — na jego miejsce wchodzi zastępca z odpowiedniej Instytucji.

7. Komisja Asortymentowa wybiera z pośród siebie Przewodniczącego.

8. Komisje Asortymentowe są czynne przez cały czas trwania kampanji, przyczem działają z ramienia i pod nadzorem Komitetu Wykonawczego.

9. Celem ustalenia asortymentu (w r. 1934/35) lnów trzepanych, w terminach ustalonych przez Ko-

mitet Wykonawczy pobiera się i zakupuje w poszczególnych ośrodkach według planu, ułożonego zawczasu przez Komisję i zatwierdzonego przez Komitet Wykonawczy, ustaloną ilość próbnych bel poszczególnych gatunków.

10. Próbne bele, których ilość, wielkość i sposób pobrania, ustali osobna instrukcja, uchwalona przez Komitet Wykonawczy, reprezentować mają poszczególne gatunki i rodzaje tegorocznych zbiorów włókna.

11. Pobieranie próbnych bel odbywa się w poszczególnych ośrodkach według zgóry oznaczonego planu (punkt 9).

12. Pobieranie i wysortowywanie próbek dokonywane jest przez Komisję Asortymentową, skład której zostaje uzupełniony Przedstawicielem: 1) Rady Powiatowej, 2) Okr. T-wa Org. i Kółek Roln., 3) miejscowego kupiectwa, wskazanego przez Związek dla Handlu i Eksportu Lniarskiego w Wilnie, względnie przez Stowarzyszenie Eksporterów Lnu i Konopi Ziem Południowych Polski we Lwowie.

13. Przy pobieraniu i wysortowywaniu próbek w charakterze personelu technicznego funkcjonują przy Komisji osoby, przydzielone przez Komitet Wykonawczy, oraz delegowani przez Związek dla Handlu i Eksportu Lniarskiego w Wilnie względnie przez Stowarzyszenie Eksporterów Lnu i Konopi Ziem Południowych Polski we Lwowie — brakarze tych instytucyj.

14. Przy pobieraniu próbnych bel przez Komisję zostają one zaszyte w płótno, zaopatrzone w odpowiednie cechy i wysłane z rejonu północnego — do Międlarni i Czesalni Lnu w Bezdanach, z rejonu południowego do Przędzalni w Krośnie.

15. Po nadejściu do Bezdan, względnie do Krosna, odpowiednich bel próbnych, pobranych i zakupionych w terenie, Komisja Asortymentowa, uzupełniona przez fachowych przedstawicieli przędzalnictwa i przy udziale personelu technicznego Komitetu — dzieli każdą belę na dwie równe jednolite części, z których jedna w stanie opieczętowanym jest odpowiednio przechowywaną jako bela standartowa, druga zaś po uprzedniem, powtórnem sortowaniu według zasad, ustalonych przez Komitet Wykonawczy — zostaje poddana badaniu pod względem wydajności lnu czesanego, zawartości paździerzy i stopnia wilgotności.

16. Na podstawie badań powyższych Komisja skompletuje zbiory standartowe dla poszczególnych okręgów, zaopatrzone w charakterystyki liczbowe z wyników wyczesu zawartości paździerzy i stopnia wilgotności.

17. Ustalone w powyższy sposób bele standartowe mają służyć za podstawę do sortowania lnu w obrocie handlowym.

18. Celem umożliwienia sprawdzania poszczególnych ilości lnu z punktu widzenia ich wydajności co do wyczesu Komitet Wykonawczy na wniosek Komisji, zaopatrzy poszczególne ośrodki handlu włóknem w odpowiednie komplety grzebieni do czesania ręcznego.

19. Komitet Wykonawczy wyasygnuje odpowiednie środki finansowe na zakup próbnych bel.

20. Na żądanie poszczególnych urzędów, instytucyj społecznych, firm oraz poszczególnych osób, Komitet Wykonawczy dostarczać będzie kompletów prób i wzorów po cenie kosztów własnych.

21. W poszczególnych wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, Komitet będzie mógł według swego uznania obniżyć opłaty, względnie zupełnie zwalniać zainteresowanych od ich uiszczenia.

21. Pozostałe po pobraniu prób, skompletowaniu zbiorów wzorcowych i wogóle niepotrzebne dla celów standaryzacji włókno — Komitet Wykonawczy — sprzedaje, zaliczając wpływy do ogólnych dochodów Komitetu.

* * *

Następnym punktem planu pracy był opis postępowania przy ustalaniu asortymentów obowiązujących w roku 1934/35. Normy te mają być ustalone dla poszczególnych rejonów na podstawie procentowej wydajności lnu czesanego na maszynie czeszącej.

Przyjęty program pracy Komisji przewidywał pobranie przez Komisje Asortymentowe próbnych partyj lnu trzepanego z następujących 15-tu punktów rejonu północnego:

1) Druja — Miory, 2) Szarkowszczyzna — Dzisna — Hermanowicze — Łużki, 3) Dokszyce — Parafjanowo — Głębokie, 4) Hoduciszki — Postawy, 5) Oszmiana — Smorgonie, 6) Wołożyn — Wiszniew — Holszany, 7) Raków — Gródek — Olechnowicze — Radoszkowicze, 8) Traby — Iwje — Gawje — Juraciszki, 9) Lubcz — Nowogródek, 10) Horodziej, 11) Suwałki, 12) Grodno, 13) i 14) woj. poleskie, 15) Siedlce — Łuków, dla rejonu zaś południowego: 1) Biłgoraj — Chełm — Lublin, 2) Łuck, 3) Gródek Jagielloński, 4) Rudki — Sambor, 5) Żółkiew, 6) i 7) Mikołajun.

P. dyr. B. Wesołowski apelował do przemysłu o zadeklarowanie na zakup próbnych partyj lnu pożyczki zwrotnej od zainteresowanych fabryk w kwocie zł. 30.000. — Pożyczka ta częściowo zostałaby pokryta pozostałem od standaryzacji włóknem, reszta zaś z preliminarza administracyjnego. W ten sposób pilna sprawa honorowania zakupu zostałaby załatwiona.

Następnie został przyjęty preliminarz budżetowy w brzmieniu, zaproponowanem przez Komitet Wykonawczy, z podziałem na a) preliminarz administracyjny i b) preliminarz obrotowy. Preliminarz administracyjny został uchwalony na czas od 15.XI. r. b. do 1. IV. 1935 r. w kwocie zł. 13.500.—, którą to sumę mają pokryć wpływy z opłat od sprzedaży lnu trzepanego w wysokości 2‰, dotacje rządowe oraz wpłaty organizacyj zainteresowanych standaryzacją włókna.

Pozatem zostały udzielone formalne pełnomocctwa przewodniczącemu Komisji, wyznaczono kandydatów w skład Komisyj Asortymentowych oraz wyłoniono Komisję Techniczną. Komisja ta ma za zadanie ustalić czesanie próbnych partyj lnu.

**Trzecie posiedzenie Komisji** odbyło się w dn. 19. XII. 1934 r. w Warszawie. Poniżej podajemy sprawozdanie z tego posiedzenia:

Porządek dzienny:

1. Przyjęcie Regulaminu Komitetu Wykonawczego.
2. Sprawozdanie ogólno - administracyjne — Inż. Wł. Hajdukiewicz.
3. Sprawozdanie naukowo-techniczne — Dr. J. Jagmin.
4. Sprawozdanie handlowe — Dr. A. Dmitrjew Dmitrjew.
5. Ustalenie planu pracy na przyszłość.
6. Wolne wnioski.

Jako 1-szy punkt został przyjęty jednogłośnie Regulamin Komitetu Wykonawczego, tekst którego poniżej podajemy:

§ 1. Na podstawie § 9 Zarządzenia Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 30-go sierpnia 1934 r. w sprawie powołania Komisji Standaryzacji Lnu i Konopi — wymieniona Komisja wyłania ze swego grona Komitet Wykonawczy w składzie: przewodniczącego Komisji, wice-przewodniczącego oraz 4 członków — po jednym z pośród przedstwicieli rolnictwa, handlu, przemysłu i nauki.

§ 2. Każdy z członków Komitetu Wykonawczego, z wyjątkiem przewodniczącego i wice-przewodniczącego — posiada swego zastępcę, który wstępuje we wszystkie uprawnienia zastępowanego przezeń członka w razie niemożności (chwilowej lub dłuższej) pełnienia przezeń obowiązków członka Komitetu. Niezależnie od powyższego, zastępcy członków Komitetu Wykonawczego mogą brać udział we wszystkich posiedzeniach Komitetu Wykonawczego z prawem głosu doradczego.

§ 3. Przy wyborach członków Komitetu Wykonawczego i ich zastępców należy w miarę możności uwzględniać interesy i odrębności terytorjalne, dążąc zasadniczo do tego, by, jeśli członek Komitetu reprezentuje północny obszar uprawy lnu, zastępca reprezentował rejon południowy i odwrotnie.

§ 4. Do kompetencji Komitetu należy:

a) Ogólne kierownictwo pracami standaryzacyjnemi w ramach uprawnień, nadanych przez Komisję;
b) przygotowanie wniosków na plenum Komisji i ich referowanie;
c) opracowanie preliminarzy budżetowych Komisji i przedstawienie ich na plenum Komisji, celem uchwalenia, a następnie Ministrowi Przemysłu i Handlu celem zatwierdzenia;
d) opracowanie sprawozdań z wykonania budżetu i przedstawianie ich plenum Komisji, celem zatwierdzenia, a następnie Ministrom Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych;
e) opracowywanie raz na rok sprawozdań z działalności Komisji i przedstawianie ich plenum Komisji, celem zatwierdzenia, a następnie Ministrom Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych;
f) wykonywanie uchwał Komisji w ramach jej ogólnej kompetencji, określonej w § 2 cyt. na wstępie zarządzenia z dnia 30. VIII. 1934 r.;
g) powołanie podkomisyj asortymentowych (dla poszczególnych rejonów) oraz podkomisji technicznej i innnych, o ile tego zajdzie potrzeba, zatwierdzanie ich regulaminów i planu działalności oraz przyjmowanie od nich sprawozdań;
h) czuwane nad prowadzeniem gospodarki finansowej Komisji w ramach budżetu;
i) ustalanie na wniosek przewodniczącego stanowiska Komisji w sprawach niecierpiących zwłoki z tem, że uchwały w takich sprawach przedkładane są najbliższemu posiedzeniu Komisji do zatwierdzenia.

§ 5. Posiedzenie Komitetu Wykonawczego zwoływane są przez przewodniczącego lub w jego nieobecności — przez wice - przewodniczącego, w miarę potrzeby, w drodze rozsyłania członkom Komisji oraz ich zastępcom zaproszeń pisemnych, zawierających także podanie porządku obrad. Zaproszenia powinny być rozsyłane zasadniczo conajmniej na 3 dni przed terminem posiedzenia.

§ 6. Członkowie Komisji Standaryzacji i ich zastępcy mogą brać udział w posiedzeniach Komitetu Wykonawczego z głosem doradczym. Pozatem przewodniczącemu przysługuje prawo zapraszania na posiedzenie innych osób, których obecność ze względu na szczególną znajomość sprawy może się okazać pożyteczną. Zaproszeni korzystają z prawa głosu doradczego.

§ 7. Dla prawomocności uchwał Komitetu Wykonawczego jest konieczną obecność przewodniczącego lub wice-przewodniczącego i conajmniej 3-ch członków Komitetu lub zastępców (zamiast nieobecnych członków).

§ 8. Uchwały Komitetu zapadają zwykłą większością głosów obecnych. W razie równości głosów przeważa głos przewodniczącego, a w jego nieobecności wice-przewodniczącego.

§ 9. Z przebiegu posiedzeń Komitetu spisuje się protokuł, który podpisują obecni.

§ 10. Do kompetencji przewodniczącego należy:

a) Bezpośrednie kierownictwo pracami standaryzacyjnemi, zgodnie z dyrektywami Komisji i Komitetu Wykonawczego.

b) Wykonywanie uchwał Komisji i Komitetu Wykonawczego.

c) Kierownictwo biurem Komisji oraz angażowanie i zwalnianie pracowników.

d) Prowadzenie gospodarki finansowej Komisji w ramach budżetu.

e) Zwoływanie posiedzeń Komisji Standaryzacji i Komitetu Wykonawczego i ustalanie porządku obrad tychże.

f) Reprezentowanie Komisji nazewnątrz.

g) Załatwianie spraw bieżących.

§ 11. W razie nieobecności przewodniczącego zastępuje go wice-przewodniczący.

§ 12. Wszelką korespondencję w imieniu Komisji podpisują: przewodniczący, a w jego nieobecności — wice-przewodniczący. Pisma zawierające zobowiązania, weksle i czeki — podpisuje oprócz przewodniczącego lub jego zastępcy jeden z członków Komisji Standaryzacji Lnu i Konopi.

---

Po przyjęciu regulaminu P. Przewodniczący odczytał sprawozdanie ogólno - administracyjne, stwierdzając, że zamiast zł. 30.000, które miał wpłacić przemysł jako pożyczkę zwrotną na zakup próbnych partyj lnu Komisja Standaryzacji Lnu i Konopi otrzymała tylko zł. 26.800.—, t. j. sumy, zadeklarowane przez Zakłady Żyrardowskie, Częstochowskie Zakłady Wyrobów Włókienniczych „Stradom“ oraz Zakłady Przemysłowo-Lniarskie „Lenko“ Braci Deutsch. Natomiast nie zostały wypłacone zł. 3.200.— zadeklarowane przez Zakłady Przemysłu Lniarskiego „Krosno“.

Pozatem na przychód budżetu administracyjnego Komisji wpłynęło jedynie zł. 200.— od Izby Przemysłowo-Handlowej w Wilnie, wobec czego budżet administracyjny na dzień sprawozdania zamyka się niedoborem zł. 1.502.15.

P. Dr. J. Jagmin odczytał referat, w którym zaznajomił Komisję z całokształtem pracy na odcinku naukowo-technicznym, następnie, szczegółowo podając cały przebieg pracy przedstawił już osiągnięte wyniki, które dały podstawę do ustalenia mających być obowiązującemi w roku bieżącym norm, dotyczących minimalnej wydajności lnu czesanego oraz maksymalnych strat przy czesaniu, dla poszczególnych gatunków lnu z 5 lniarskich rejonów woj. północnych (patrz referat Dr. J. Jagmina). Po wysłuchaniu sprawozdania Dr. J. Jagmina Komisja przyjęła ustalone przez Komitet Wykonawczy, normy standaryzacji i ustaliła, iż mają one obowiązywać w stosunku do lnów ładowanych od 24. XI.. 1934 r., oraz poleciła niezwłocznie wydać odpowiedni komunikat (patrz komunikat Nr. 3).

P. Dr. A. Dmitrjew przedstawił projekt wprowadzenia w życie standaryzacji lnu. Praca ta będzie się odbywała na 2 odcinkach: 1) zbytu lnu trzepanego wewnątrz kraju oraz 2) eksportu lnu trzepanego. W obydwóch wypadkach czuwać nad stosowaniem norm standaryzacyjnych przy sortowaniu lnu na terenie północnym będzie Związek dla Handlu i Eksportu Lniarskiego w Wilnie.

Przędzalnie krajowe na podstawie złożonego do Ministerstwa Przemysłu i Handlu zobowiązania wymagać będą przy kupnie lnu trzepanego od dostawcy certyfikatu Związku, stwierdzającego, iż len dostarczony odpowiada normom, ustalonym przez Komisję Standaryzacji Lnu i Konopi. Również i w odniesieniu do eksportu wymagany będzie certyfikat Związku.

Izba Przemysłowo- - Handlowa w Wilnie wykorzysta przysługujące jej na podstawie przepisu o zwrocie cła uprawnienie i ustali zasadę, że przy uzyskiwaniu zaświadczenia eksportowego, konieczne będzie przedstawienie certyfikatu, podobnie jak i przy obrocie wewnętrznym. Prośba o dostosowanie się do tego trybu postępowania została wysłana do Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie, Gdyni i we Lwowie, co oczywiście narazie dotyczy lnów rejonu północnego.

Certyfikat Związek wystawiać będzie w ten sposób, że każdy wagon będzie sortowany przez niezależnego od zainteresowanej firmy brakarza Związku. Brakarzy przydziela do każdego wagonu Związek. Działalność Związku w tym zakresie podlega kontroli i nadzorowi delegata Izby Przemysłowo-Handlowej. Brakarze (których obecnie Związek ma 5-ciu) angażowani są w porozumieniu z delegatem Izby, który sprawuje nad nimi władzę dyscyplinarną, może więc nakładać na nich kary aż do usunięcia włącznie. Ponadto Izba dla kontrolowania działalności brakarzy posługiwać się będzie inspektorami Izby.

Postępowania te obejmą, całokształt zbytu lnu i w ten sposób żaden transport lnu trzepanego nie będzie mógł wyjść z terenów woj. północno-wschodnich, jeśli nie będzie odpowiadał normom standaryzacyjnym.

Co do planu pracy na przyszłość po dyskusji, w której zabrali głos przedstwiciele wszystkich stron zostały ustalone następujące wytyczne:

1. Uporządkowanie i opracowanie dotychczas otrzymanych wyników oraz opublikowanie ich.

2. Rozpoczęcie naukowego opracowania zgromadzonego materjału na Lniarskiej Centralnej Stacji Doświadczalnej w Wilnie z odpowiednią pomocą finansową Komitetu Wykonawczego, celem ścisłego uzasadnienia dokonanego gatunkowania, i zbadanie włókna tegorocznego, pochodzącego z różnych rejonów.

3. Celem zaznajomienia się z pracami w dziedzinie standaryzacji lnu w Rosji i Łotwie, uchwalono poczynić starania sprowadzenia standartowych partyj lnu rosyjskiego i łotewskiego oraz przeprowadzenie nad tym lnem równoległych badań technicznych i naukowych.
4. Ustalono za konieczne, w miarę posiadanych środków, zasilenie finansowe badań naukowych nad poznaniem włókna lnianego.
5. Celem pogłębienia znajomości naszego włókna oraz kontroli ustalonych metod standaryzacyjnych wypowiedziano się za koniecznością nawiązania ścisłego kontaktu z przędzalniami przerabiającemi len, celem ewidencji wydajności i wartości lnu trzepanego, sortowanego na podstawie ustalonych norm standaryzacyjnych z zapewnieniem całkowitej dyskrecji i tajemnicy przed stronami zainteresowanemi (metoda anonimowa).
6. Zebranie uchwaliło, iż personel techniczny Komisji Standaryzacji po załatwieniu spraw formalnych powinien być wykorzystany do prac naukowo-badawczych.
7. Co do standaryzacji włókna konopnego Zebranie powierzyło Dr. J. Jagminowi i Inż. A. Słonimskiemu opracowanie metod podejścia do standaryzacji konopi. W celu zebrania potrzebnych orjentacyjnych materjałów, zwrócono się do firm południowych z prośbą o nadsyłanie próbek konopi w tej postaci i pod tą nazwą jakie są używane w handlu o wadze ca 500 gr. do L. C. S. D. w Wilnie. Obecni na Zebraniu przedstawiciele handlu chętnie wyrazili na to zgodę.
8. Komisja powierzyła Komitetowi Wykonawczemu czuwanie nad stosowaniem norm standaryzacyjnych oraz uprawniła Komitet Wykonawczy do zatwierdzenia norm, obowiązujących przy standaryzacji lnów rejonu południowego.
9. W sprawie prac na terenie południowym przyjęto do wiadomości uchwałę Komisji Asortymentowej rejonu południowego łącznie z Komitetem Wykonawczym (patrz sprawozdanie z posiedzenia Kom. Wykonawczego wraz z Komisją Asortymentową).

Na wniosek p. Dyr. B. Wesołowskiego Komisja uchwaliła, by Biuro Komisji podało zainteresowanym fabrykom szczegółowy wykaz towaru Komisji, znajdującego się w Bezdanach. Fabryki zaś ze swej strony wycenią i podzielą między sobą ten towar, o czem zawiadomią Biuro, które prześle towar według wskazanego podziału.

Na zakończenie P. Przewodniczący wyraził uznanie Przedstawicielom rolnictwa, nauki, handlu i przemysłu, którzy prawdziwie ofiarną pracę położyli przy zakupie, czesaniu i opracowywaniu norm standaryzacyjnych lnu trzepanego w Bezdanach, jednocześnie podkreślił, że firmy Żyrardów i Stradom przysłały swoich inżynierów i brakarzy dla pomocy przy sortowaniu i czesaniu lnu w Bezdanach.

## SPRAWOZDANIA Z DZIAŁALNOŚCI KOMITETU WYKONAWCZEGO.

Komitet Wykonawczy Komisji Standaryzacji Lnu i Konopi odbył 6 formalnych posiedzeń, pozatem od chwili powołania aż do chwili ostatniego sprawozdania odbywał cały szereg posiedzeń nieprotokułowanych, na których został załatwiony cały szereg spraw bieżących.

*1-sze posiedzenie Komitetu,* odbyło się w dniu 10. XI. w Warszawie. Na posiedzeniu tem został opracowany program pracy przedstawiony następnie Komisji Standaryzacji. Na temże posiedzeniu został opracowany preliminarz budżetowy oraz wyznaczono kandydatów do Komisyj Asortymentowych.

*2-gie posiedzenie Komitetu,* odbyło się w dn. 15. XI. 1934 r. w Wilnie. Na posiedzeniu tem uchwalono ostatecznie skład Komisji Asortymentowej dla rejonu północnego. Pozatem został przydzielony jako delegat Komitetu na pierwsze wyjazdy Komisji Asortymentowej dla zorjentowania się w całokształcie przebiegu rozpoczętych prac p. B. Górynowicz. Jednocześnie zostały opracowane wytyczne dla Komisji Asortymentowej, według których miała ona rozpocząć swoją działalność oraz ustalono kalendarz wyjazdu.

Tegoż dnia Biuro Komisji wysłało listy do przedstawicieli Władzy, Samorządu oraz organizacyj rolniczych i kupieckich do poszczególnych miejscowości, z prośbą o wzięcie udziału w pracach Komisji Asortymentowej oraz okazanie pomocy przy pobieraniu próbnych partyj lnu.

*3-cie posiedzenie Komitetu,* odbyło się w dn 26. XI. 1934 r. w Bezdanach. Na posiedzeniu tem uchwalono sortowanie lnu na 5 zasadniczych gatunków oraz ustalono zasady sortowania. Następnie odbyło się sortowanie zakupionego lnu z rejonów słańcowych. Po zakończeniu sortowania zostało ustalone nastawienie maszyny czeszącej.

*4-te posiedzenie Komitetu,* odbyło się 10. XII. 1934 r. w Bezdanach. Na posiedzeniu tem zostały rozpatrzone analogiczne do poprzedniego posiedzenia momenty co do lnów rejonów moczeńców. Następnie po wysłuchaniu sprawozdania z dokonanych wyczesów lnów rejonu wołożyńskiego zostały uchwalone normy wyczesu i strat dla tegoż rejonu.

*5-te posiedzenie Komitetu,* odbyło się w dn 19. XII. 1934 r. w Warszawie. Na posiedzeniu tem został przyjęty regulamin Komitetu Wykonawczego.

(Regulamin, patrz 3-cie posiedzenie Kom. St.).

Następnie po zreferowaniu wyników czesania z pozostałych rejonów ustalono normy wyczesów i strat dla tych rejonów.

*6-te posiedzenie Komitetu* łącznie z Komisją Asortymentową rejonu południowego odbyło się tegoż dnia w Warszawie (patrz. sprawozdanie w pracach Komisji Asortymentowej rejonu południowego.

---

## PRACE KOMISJI ASORTYMENTOWEJ REJONU PÓŁNOCNEGO.

Komisja Asortymentowa rejonu północnego rozpoczęła prace pobieraniem próbnych partyj lnu w różnych miejscowościach według następ. kalendarza: 19. XI. r. b. Smorgonie, 20. XI r. b. Gródek. 21. XI. r. b. Wołożyn, 22. XI. r. b. Holszany, 23. XI. r b. Iwje, 27. XI. r. b. Brasław, 28. XI. r. b. Miory. 29. XI. r. b. Głębokie, 5. XII. r. b. Horodziej, 6. XII. r. b. Lubcz i Nowogródek i 7. XII r. b. Iwje. Oprócz tego zostały wysłane próbne partje lnu z Hoduciszek. Jeszcze pozostają do zrobienia woj. poleskie, białostockie i północna część woj. lubelskiego.

(Przebieg i wyniki prac Komisji Asortymentowej Rejonu Północnego szczegółowo podane są w referacie Dr. J. Jagmina).

## PRACE KOMISJI ASORTYMENTOWEJ REJONU POŁUDNIOWEGO.

W dniu 19. XII. r. b. odbyło się w Warszawie posiedzenie Komitetu Wykonawczego łącznie z Komisją Asortymentową rejonu południowego.

Na posiedzeniu tem, po wysłuchaniu sprawozdań ze stanu tegorocznego włókna oraz metod stosowanych przy wyprawie włókna lnianego zarówno przez rolników jak i przez handel, Zebranie uzgodniło następujący punkt widzenia na standaryzację włókna lnianego w rejonie południowym.

1. Najbardziej pożądanym tak dla rolnictwa jak i przemysłu towarem handlowym jest jedynie odpowiednio wytrzepane włókno lniane. Zarówno prymitywne czesanie włókna tak przez rolnika i kupca jak również sprzedaż go w postaci włókna tartego obniża jego wartość. dając towar nienadający się do standaryzacji.

2. Stwierdzone zostało, iż w roku bieżącym procentowa ilość włókna trzepanego jest znacznie mniejsza niż bywa normalnie, tem niemniej prace standaryzacyjne powinny objąć właśnie tę formę włókna lnianego, by wskazać drogę właściwej obróbki lnu zarówno rolnikom jak i kupcom, oraz przygotować materjał do standaryzacji na lata następne.

3. Zebranie stwierdziło, iż tegoroczne prace nad standaryzacją lnu będą miały charakter orjentacyjny, tem niemniej rozpoczęcie tych prac uważa za konieczne. Następnie ustalono, że pod nazwą lnu trzepanego nie może być sprzedawany len niepodlegający standaryzacji skutkiem niewłaściwej obróbki.

4. W sprawie metody postępowania przy ustalaniu wzorców tegorocznych, wypowiedziano się za dotrzepaniem włókna zakupionego przez zaangażowanie fachowych trzepaczek oraz zakupienie na punktach, na których próbki nie zostały pobrane, włókna odpowiednio wytrzepanego. Po zgromadzeniu wszystkich próbnych partyj w Krośnie, odbędzie się tam posiedzenie Komitetu Wykonawczego oraz nastąpi po wyczesaniu włókna ustalenie standartu.

5. W celu usprawnienia prac Komisji Asortymentowej rejonu południowego prezesowi tej Komisji, p. inż. Neweliczowi Komitet Wykonawczy poleca osobiście pokierować pracami wyszczególnionemi w punkcie 4-ym.

6. Termin zakończenia prac został ustalony na drugą połowę stycznia 1935 r.

## POSIEDZENIE PRZEDSTAWICIELI PRZEMYSŁU W MINISTERSTWIE PRZEM. I HANDLU.

Zaznaczyć jeszcze należy, że w dn. 21. XI b. r. odbyło się w Warszawie posiedzenie Przedstawicieli 4-ch przędzalni krajowych a mianowicie: Zakładów Żyrardowskich, Częstochowskich Zakładów Wyrobów Włókienniczych „Stradom", Zakładów Przemysłowo-Lniarskich „Lenko" Braci Deustch oraz Zakładów Przemysłu Lniarskiego w Krośnie, którzy zadeklarowali P. Przewodniczącemu Komisji Standaryzacji Lnu i Konopi w obecności przedstawiciela Ministerstwa Przemysłu i Handlu p. Stanisławskiego, że udzielą pożyczkę zwrotną w wysokości zł. 30.000.— oraz podpiszą zobowiązanie, że będą kupować tylko len standaryzowany.

# KRONIKA

## Sprawozdanie z posiedzenia Rady oraz Walnego Zgromadzenia T-wa Lniarskiego w Wilnie w dniu 18.XI. 1934 r.

W dn. 18.XI. 1934 r. o g. 10 w lokalu Wileńskiej Izby Rolniczej odbyło się pod przewodnictwem gen. L. Żeligowskiego kolejne zebranie Rady T-wa Lniarskiego w Wilnie. Zebranie zaszczycili swoją obecnością: p. premjerowa J. Prystorowa, p. Rektor W. Staniewicz, przedstawiciele Związku Izb i Organizacyj Rolniczych oraz Izb Rolniczych Wileńskiej, Lwowskiej, Poleskiej i Lubelskiej.

P. dyr. Ludwik Maculewicz — prezes Towarzystwa Lniarskiego w Wilnie — w sprawozdaniu z działalności T-wa Lniarskiego przedstawił całokształt akcji lniarskiej za pierwsze półrocze roku sprawozdawczego. (Sprawozdanie to drukujemy in extenso na str. 13).

W wyniku ożywionej dyskusji nad sprawozdaniem p. dyr. L. Maculewicza, inż. Cz. Dębicki zaproponował, by Rada uchwaliła rezolucję w sprawie obrony Studjum Rolniczego, zaś p. rektor W. Staniewicz postawił wniosek, by Rada przedłożyła Walnemu Zgromadzeniu Towarzystwa Lniarskiego do uchwalenia rezolucję w sprawie niebezpieczeństwa jutowego, jakie zagraża workowi lnianemu. Oba wnioski poparte przez gen. L. Żeligowskiego jednogłośnie przyjęto.

Po zebraniu Rady, w sali posiedzeń Wileńskiej Izby Rolniczej odbyło się Walne Zgromadzenie członków T-wa Lniarskiego, przy licznym udziale członków, delegatów poszczególnych Izb Rolniczych, instruktorów roln., i instruktorek Kół Gospodyń wiejskich woj. wileńskiego i nowogródzkiego. Na przewodniczącego zebrania wybrany został p. Tadeusz Żemoytel Naczelnik Wydziału Roln. i R. R. Urzędu Woj. Wileńskiego. Po wygłoszeniu przez dyr. L. Maculewicza sprawozdania z działalności T-wa Lniarskiego, p. inż. Cz. Dębicki zaproponował Walnemu Zgromadzeniu uchwalenie wniosków w sprawie Studjum Rolniczego oraz używania worków lnianych do opakowania soli. Walne Zgromadzenie na wniosek p. inż. Cz. Dębickiego jednogłośnie przyjęło następujące uchwały:

**I. Wobec roli, jaką odegrywa Studjum Rolnicze U. S. B. w Wilnie w całokształcie akcji lniarskiej, Walne Zgromadzenie stwierdza:**

**1) że Studjum Rolnicze w Wilnie jest niezastąpionem ogniwem programu lniarskiego,**

**oraz 2) że utrzymanie Studjum Rolniczego w Wilnie leży w interesie miljonowych rzesz drobnych rolników, bezpośrednio zainteresowanych w produkcji i zbycie lnu.**

**II. Walne Zgromadzenie członków T-wa Lniarskiego w Wilnie, w skład którego wchodzą przedstawiciele zarówno producentów—rolników, jak i fabrycznego przemysłu lniarskiego, wyraża zaniepokojenie spowodu nadmiernego importu juty oraz stwierdza, że przyjęte przez Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów zasady przywozu juty nie są stosowane. Przekroczenie kontyngentu przywozowego surowców obcych fatalnie odbić się może na zwiększającej się produkcji lnu.**

**III. Wobec otrzymanych wiadomości o zamierzonym nawrocie Monopolu Solnego do używania tkanin jutowych na opakowanie soli, Walne Zgromadzenie kategorycznie wypowiada się przeciwko zastąpieniu worka lnianego przez worek jutowy, albowiem faktem jest, że worek lniany w użyciu jest tańszy od jutowego oraz, że dla rozwoju produkcji lnu, tkactwa chałupniczego i fabrycznego przemysłu lniarskiego niezbędnem jest zagwarantowanie zbytu na tkaniny grubsze, przeznaczone do opakowania soli i cukru.**

Następnie został odczytany protokuł Komisji Rewizyjnej. Zgromadzenie uchwaliło wniosek tej Komisji o udzielenie absolutorjum Zarządowi T-wa, poczem dr. Janusz Jagmin wygłosił sprawozdanie z działalności Lniarskiej Centralnej Stacji Doświadczalnej w Wilnie, w którem wszechstronnie zapoznał zebranych z całokształtem prac. L. C. S. D.

Na zakończenie referatu dr. J. Jagmin zademonstrował próbki włókna konopi wileńskich, podolskich, jugosłowiańskich i włoskich, wyprodukowanych na Polu Doświadczalnem Lniarskiej Centralnej Stacji Doświadczalnej w Berezweczu, oraz próbki zaślazu, nowej rośliny włóknistej, wyprodukowanej w ogrodzie doświadczalnym L. C. S. D. w Wilnie. Przeciętna wydajność zaślazu wynosi *2.000 kg.* włókna z ha. Włókno zaślazu może być używane do wyrobów powrozów, lin i t. p. zamiast egzotycznej manilli i sisalu. Wydajność konopi włoskich zbliżona jest do zaślazu, podczas gdy konopie wileńskie dają zaledwie 600 kg. z ha. Różnica długości demonstrowanych próbek włókna poszczególnych odmian konopi była duża. Włókno konopi wileńskich miało długości ca 1,50 m., podczas gdy włókno wyprodukowanych u nas konopi podolskich miało ca 2 m., a włoskich 3 m. dług.

Na wniosek Prezesa T-wa Lniarskiego p. L. Maculewicza, Walne Zgromadzenie wybrało przez aklamację do Rady T-wa: p. p. gen. L. Żeligowskiego, Rektora W. Staniewicza, E. Bokuna Nacz. Wydz. Roln. i R. R. Urzędu Wojew. Nowogródzkiego, majora Z. Lankau'a, J. Karczewskiego, inż. B. Wesołowskiego — Naczelnego Dyrektora Zakładów Żyrardowskich, prof. K. Żebrowskiego — Małop. T-wo Roln. we Lwowie, dyr. Cz. Kadenacego — Państw. Bank Rolny w Pińsku, posła W. Hylę, dyr. Ksaw. Turczynowicza, Fr. Tymana — Centrala Bazarów, dyr. A. Kokocińskiego (Zw. Rew. Spółek Rolniczych) inż. W. Puławskiego (Białostocka Izba

Rolnicza), dr. Wróblewskiego i Koziełły (Lubelsko-Podlaski Oddział T-wa), Prezesa W. Rotha (Poleska Izba Rolnicza), inż. W. Newelicza (Lwowska Izba Roln.) i przedstawiciela Wołyńskiej Izby Rolniczej.

Inż. Cz. Słuchocki — inspektor terenowy T-wa Lniarskiego — podzielił się z zebranymi bardzo ciekawemi spostrzeżeniami z terenów województw Małopolski, woj. lubelskiego, w którem energicznie prowadzi akcję Lubelsko-Podlaski Oddział T-wa Lniarskiego, kieleckiego, poleskiego i wołyńskiego, w których akcja lniarska bardzo się rozwija.

P. E. Taurogiński — wiceprezes T-wa Lniarskiego, w referacie „Organizacja zbytu nasion lnianych", przedstawił powody, dla których w m-cach wrześniu i październiku powstała — poza ustaloną ceną — cena rynkowa, znacznie niższa od ustalonej i wyraził zdanie, iż Cent. Obrotu Nasionami Oleist. w przyszłości będzie musiała ulec reorganizacji oraz stwierdził bardzo ważny fakt, iż w roku bieżącym przeciętna cena 1 q nasion lnianych była o zł. 10 wyższa od przeciętnej ceny tych nasion w r. ub., skutkiem czego rolnicy w r. b. otrzymali za nasiona lniane o ca 5.000.000 zł. więcej niż w r. ub. Obecnie rolnik otrzymuje w olbrzymiej większości wypadków ustaloną cenę za nasiona.

Po referacie p. E. Taurogińskiego inż. Cz. Dębicki poinformował zebranych o uruchomieniu Międlarni i Czesalni Lnu w Bezdanach oraz o skupach lnu, prowadzonych w terenie, a inż. A. Bendych o działalności Centrali Bazarów Przemysłu Ludowego.

## Sprawozdanie z konferencji porozumiewawczej przedstawicieli Izb Rolniczych i T-wa Lniarskiego w Wilnie,

### odbytej w lokalu Związku Izb i Organizacyj Rolniczych R.P. w Warszawie, w dniu 10 grudnia 1934 r.

W dn. 16 XII. 1934 r. o godz. 12.30 odbyła się pod przewodnictwem p. inż. Bolesława Przedpełskiego — Prezesa Warszawskiej Izby Rolniczej i Centrali Obrotu Nasionami Oleistemi zwołana przez Tow. Lniarskie w Wilnie konferencja przedstawicieli Związku Izb i Organizacyj Rolniczych, delegatów Izb Rolniczych Wileńskiej, Wołyńskiej, Lubelskiej i Lwowskiej oraz T-wa Lniarskiego w Wilnie. Zebranie zaszczycili swoją obecnością przedstawiciele Ministerstwa Rolnictwa i R. R.

W wyniku dłuższych obrad przedstawiciele Izb Rolniczych, reprezentujących rejony, zainteresowane produkcją lnu i konopi, zaakceptowali stanowisko Twa Lniarskiego, zmierzające do nieprzystąpienia w charakterze członka do Związku Stowarzyszeń Producentów Nasion Oleistych. W dyskusji podkreślone zostały motywy następujące:

Związek Stowarzyszeń Producentów Nasion Oleistych jest organizacją, zrzeszającą lokalne Stowarzyszenia rolników, uprawiających rzepak, rzepik i t. p. Wobec b. dużego rozdrobnienia plantacyj lnianych, zorganizowanie rolników — producentów lnu w lokalne Stowarzyszenia jest w chwili obecnej rzeczą niemożliwą.

Prace Związku Stowarzyszeń Producentów Nasion Oleistych zmierzają między innemi do rejestracji plantatorów rzepaku, rzepiku i t. p. roślin, kontyngentowania obsiewów oraz zapewnienia, jak wynika z wydawanych komunikatów, zarejestrowanym plantatorom uprzywilejowanych warunków zbytu tych nasion.

Ze względu na istnienie przeszło 500.000 producentów lnu — indywidualizowanie producentów jest niemożliwe, a koniecznem się staje stwarzanie ogólnych warunków pomyślnych, podnoszących rentowność uprawy wśród całej rzeszy drobnych producentów lnu i konopi. Do warunków „ogólnych" zaliczyć w pierwszym rzędzie należy zorganizowanie zbytu oraz zapewnienie ochrony celnej.

Specyficzny charakter produkcji lnu i konopi wymaga osobnego traktowania. Podwójny, włóknisto - oleisty charakter użyteczności zarówno lnu jak i konopi, przy którym kwestja włókna jest pierwszorzędnej wagi — zmusza do poważnego zajęcia się również i kwestją włókna.

Instytucją, która w skali ogólno - polskiej zajmuje się kwestją włókna oraz siemienia lnianego i konopnego, jest T-wo Lniarskie w Wilnie, współpracujące ściśle z Oddziałami swemi w Krakowie, Siedlcach oraz Sekcją Lniarską przy Małopolskiem T-wie Rolniczem we Lwowie. Współpraca w tej dziedzinie z innemi Izbami Rolniczemi, zainteresowanemi produkcją lnu i konopi jest również ścisła.

Poza pracami, zmierzającemi do podniesienia jakości i wydajności lnu, prowadzonemi przez Towarzystwo Lniarskie i inne instytucje rolnicze, sprawa należytego zorganizowania zbytu włókna lnianego i konopnego oraz siemienia jest pierwszorzędnej wagi. Rok 1934 w dziedzinie organizacji zbytu był rokiem próby. Należyte zorganizowanie w roku następnym obrotu zarówno włóknem jak i nasieniem lnianem i konopnem musi być główną troską organizacyj rolniczych.

Usprawnienie obrotu, któreby wykluczyło szeregi pośredników w handlu włóknem i siemieniem, poza pracami dotychczas na odcinku lnu i konopi prowadzonemi — jest główną drogą, zmierzającą do zwiększenia rentowności rolnictwa w tej dziedzinie, gdzie drobny rolnik, jak dotychczas, jest głównym producentem.

Nieprzystąpienie Towarzystwa Lniarskiego do Związku Stowarzyszeń Nasion Oleistych nie powinno być traktowane jako osłabienie lub rozbijanie jednolitego frontu rolniczego. Myślą przewodnią, która była powodem tej decyzji, jest troska o należyte zabezpieczenie interesów producentów roślin włóknisto - oleistych.

Towarzystwo Lniarskie od chwili swego powstania walczy o zwiększenie konsumcji lnu wewnątrz kraju, o wyższe ceny, oraz usprawnienie obrotu zarówno włóknem jak i nasieniem konopnem i lnianem.

Ponieważ, jak to wyżej było zaznaczone, usprawnienie obrotu powinno być obecnie główną troską organizacyj rolniczych. Towarzystwo Lniarskie brało czynny udział w pracach organizacyjnych nad standaryzacją włókna lnianego i konopnego, oraz Centrali Obrotu Nasionami Oleistemi — jako instytucji powołanej do usprawnienia zbytu nasion oleistych. Na tej platformie wspólnie z przedstawicielami producentów rzepaku i rzepiku omawiane będą wszelkie kwestje, dotyczące organizacji zbytu nasion oleistych.

W związku z koniecznością obrony krajowej produkcji nasion oleistych przed zalewem taniego importowanego surowca, zebrani przedstawiciele Izb i Organizacyj Rolniczych wypowiedzieli się jednogłośnie przeciwko projektowanemu udzieleniu zezwoleń na import zagranicznych surowców oleistych, a w szczególności nasion słonecznika, sezamu, lnu i t. p.

Import ten zniweczyłby dotychczasowe posunięcia, zmierzające w kierunku zapewnienia opłacalności krajowej produkcji nasion oleistych. Ze względu na doniosłość sprawy postanowiono przedstawić treść tej uchwały czynnikom rządowym.

## VI-ty kurs lniarski w Wilnie.

Między 3 a 14 grudnia r. b. Towarzystwo Lniarskie w Wilnie zorganizowało w porozumieniu z Wileńską Izbą Rolniczą szósty z rzędu dziesięciodniowy kurs lniarski dla instruktorów rolniczych.

Program obejmował 8 godzin zajęć dziennie. W ciągu pierwszych 5-ciu dni 6 godzin dziennie odbywały się wykłady i 2 godziny — ćwiczenia, jeden

dzień był poświęcony wycieczkom, zaś w ciągu ostatnich 4-ch dni odbywały się ćwiczenia po 8 godzin dziennie.

Prelegenci i tematy.

**Dr. J. Jagmin** — Charakterystyka roślin włóknistych — 1 godz.; charakterystyka włókien roślinnych — 1 godz.; zagadnienie standaryzacji lnu — 1 godz.; podstawa i rozwój akcji lniarskiej w Wilnie — 1 godz.

**Inż. A. Perepeczko** — Uprawa lnu — 6 godz.; Kwalifikacja lnu i konopi — 1 godz.; Doświadczalnictwo lniarskie — 1 godz.

**Inż. Cz. Słuchocki** — Roszenie słomy lnianej — 2 godz.; Suszenie i międlenie słomy lnianej — 2 godz.; Trzepanie lnu — 1 godz.; Konkursy lniarskie i praca w terenie — 2 godz.

**Inż. A. Bendych** — Wiejskie przędzenie i standaryzacja przędzy — 1 godz.; Tkanie ręczne — 2 godz.; Standaryzacja tkanin, zakup i zbyt samodziałów — 1 godz.

**Mgr. R. Kruszyński** — Choroby i szkodniki lnu — 2 godz.

**Inż. J. Steckiewicz** — Nasiona lnu i chwasty lnu — 2 godz.

**Inż. A. Żukowski** — Anatomja łodygi lnu.

**P. A. Mongird** — Organizacja zbytu włókna — 2 godz.

**P. B. Górynowicz** — Czesanie lnu — 2 godz.

Uczestnicy kursu zostali podzieleni do ćwiczeń i zajęć praktycznych na 7 grup. Ćwiczenia prowadzili:

**Inż. A. Perepeczko i p. T. Zankowicz** — Pomiary morfologiczne łodygi lnu i konopi.

**Inż. J. Steckiewicz** — Ocena nasion lnu i rozpoznawanie chwastów.

**Inż. A. Żukowski** — Anatomja łodygi lnu oraz badania techniczne i laboratoryjne włókna.

**Inż Cz. Słuchocki** — Międlenie, trzepanie i gatunkowanie włókna.

**Inż. A. Bendych i p. Br. Szymkowski** — Gatunkowanie tkanin samodziałowych i przędzy wiejskiej.

**Inż. P. Straczycki** — Czesanie lnu.



**Kurs lniarski w Wilnie.**

Uczestnicy kursu wraz z wykładowcami.

Uczestnicy kursu.

1. Andrukiewiczówna Joanna — Wydział Pow. w Grodnie.
2. Bączkowska Anna — Wydział Pow. w Opocznie.
3. Białynicki-Birula Stanisław — Wileńska Izba Rolnicza.
4. Bohdziewicz Wiktor — O. T. O. i K. R. w Oszmianie.
5. Brzostowski Józef — O T. O. i K. R. w Postawach.
6. Buncler Marjan — O. T. O. i K. R. w Brasławiu.
7. Bujko Stanisław — O. T. O. i K. R. w Święcianach.
8. Ciechanowicz Jan — Zw. Mł. Wiejsk. w Nowogródku.
9. Ćwiklińska Marja — O. T. O. i K. R. w Wierzbniku.
10. Daniszewski Michał — O. T. O. i K. R. w Oszmianie.
11. Działówna Halina — Wydział Pow. w Biłgoraju.
12. Gramz Józef — Producent lnu.
13. Gulmontowicz Norbert — Wydział Pow. w Pińsku.
14. Helmersen Janina — Producent lnu.
15. Jaroszewicz Czesław — Wydz. Pow. w Postawach.
16. Karczewski Edward — Wil. Izba Rolnicza.
17. Korusiewicz Józef — Wydz. Pow. w Równem.
18. Konecki Bolesław — O. T. O. i K. R. w Wołożynie.
19. Kowalczewska Stanisława — O. T. O. i K. R. w Sarnach.
20. Kowalewski Czesław
21. Krajewski Zygmunt—O.T.O. i K.R. w Szczuczynie k. Lidy.
22. Kubiakówna Urszula — Związek Rolniczy w Łunińcu.
23. Kucharski Antoni — Spółdz. Stow. Pop. Przem. Lud. i Chałupniczego w Wierzbniku.
24. Kuczewski Stefan — O. T. O. i K. R. w Wilejce Pow.
25. Kuryłło Mieczysław — Wydz. Pow. w Święcianach.
26. Mackiewicz Jan — O. T. O. i K. R. w Mołodecznie.
27. Madakówna Leoncja — Wydz. Pow. w Łucku.
28. Mazur Józef — Gmina Lubcza.
29. Malinowska Zofja — O. T. O. i K. K. w Łukowie.
30. Muraszkówna Wanda — Wydział Pow. w Sokółce.
31. Palusiński Mieczysław — Kat. Stow. Młodz. w Siedlach.
32. Pisarek Stanisław — O. T. O. i K. R. w Baranowiczach.
33. Popławski Ignacy — Inż. roln. Wilno.
34. Przewłocka Emma — Poleska Izba Rolnicza.
35. Raszulówna Irena — Wydz. Pow. w Chełmie.
36. Romanowska Anna — Okr. T-wo Roln. w Rawie Ruskiej.
37. Samirzanka Helena — O. T. O. i K. R. w Kowlu.
38. Sobolewska Janina — Instr. tkactwa Wilno.
39. Sawicka Stanisława — Wydz. Pow. w Suwałkach.

40. Sarnecka Eugenja — O. T. O. i K. R. w Oszmianie.
41. Siemionowa Natalja — O. T. O. i K. R. w Stołpcach
42. Soboto Bolesław — O. T. O. i K. R. w Nieświeżu.
43 Spalona Helena — Białostocka Izba Rolnicza.
44. Świrski Piotr — Wydz. Pow. w Kostopolu.
45. Szymkowski Bronisław — Wileńska Izba Rolnicza.
46. Suszyński Mikołaj — O. T. O. i K. R. w Brasławiu.
47. Szalkiewicz Marjan — Producent lnu.
48. Szarkowski Adam — O. T. O. i K. R. w Nieświeżu.
49. Tarczyńska Helena — Pow. Zw. Rolniczy w Kobryniu.
50. Tesecki Władysław — Wydz. Pow. w Oszmianie.
51. Trzcińska Janina — O. T. O. i K. R. w Słonimie.
52. Trabszo Eljasz — Wydz. Pow. w Brasławiu.
53. Tumasz Robert — O. T. O. i K. R. w Oszmianie.
54 Włoczewska Irena — O. T. O. i K. R. w Radzyniu Podl.
55. Wolski Aleksander — O. T. O. i K. R. w Stołpcach.
56. Zabłocka Janina — Wydz. Pow. w Lubomlu.
57. Zawadzki Franciszek — Wileńska Izba Rolnicza.
58. Żukielowa Janina O. T. O. i K. R. w Mołodecznie.
59. Żyżniewska Wanda — Instruktorka tkacka Wilno.
60. Żukiel Alfons — Wydz. Pow. w Mołodecznie.

Uczestnicy kursu zwiedzili: Międlarnię i Czesalnię Lnu w Bezdanach oraz Bazar Przemysłu Ludowego w Wilnie.

Na zakończenie kursu odbyła się 3-godzinna konferencja dyskusyjna, na której były omawiane różne zagadnienia z dziedziny lniarstwa.

# KRONIKA ZAGRANICZNA

### Zmiany w niemieckim przemyśle włókienniczym w związku z rozwojem techniki w dostosowaniu do bieżącej polityki gospodarczej Rzeszy. Nowa kategorja surowców.

Niemiecki przemysł włókienniczy dąży ku temu, by w jaknajszerszym zakresie surowce zagraniczne były zastąpione przez produkty krajowe bądź naturalne, bądź też sztuczne. Dzięki wielu wynalazkom, jakie były zrobione w tej dziedzinie w ciągu ostatnich kilkunastu miesięcy, Niemcy zrobiły b. duży postęp.

„Kölnische Zeitung" podaje: „Niemcy są w stanie wyprodukować rocznie zaledwie 20.000 t. naturalnych surowców włókienniczych. Wskutek tego były zmuszone sprowadzać z zagranicy w ciągu ostatnich lat przeciętnie 760.000 t., co wynosi przeszło miljard marek. Bawełny sprowadzają Niemcy 400.000 t., co stanowi obecnie wartość 320 miljonów marek, wełny 155.000 t. za 620.000 marek, lnu 23.000 t. za 23 miljony marek, juty 100.000 t. i t. d. W stosunku do tego imponującego tonażu produkcja sztucznych surowców włókienniczych jest jeszcze bardzo nieznaczna. Wiadomem jest np., że obecna produkcja jedwabiu sztucznego, sięga zaledwie 35.000 t., a produkcja wyrobów zastępczych 70.000 t. Ostatnio zostały wydane zarządzenia, aby na przyszły rok len importowany został zastąpiony przez wyroby krajowe i aby w 1937 r. wełna i bawełna były zastąpione przynajmniej w 40% przez włókno krajowe.

Oszczędność osiągnięta w ten sposób wyniosłaby mniej więcej $1/2$ miljarda marek.

Kwestja lniarska została rozstrzygnięta. Obszar uprawy powiększył się w dwójnasób w stosunku do roku ubiegłego, a w r. 1935 zamiast 8.900 ha będzie 30.000 ha, które dadzą 24.000 t. włókna. Co się zaś tyczy wełny i bawełny, to połączenie włókna w tkaninach znacznie zmniejszyło import. Próby skrzyżowania lnu włóknistego z lnem ziarnistym pozwoliły otrzymać len mieszany, którego wydajność na ha jest znacznie większa.

Pozatem pomyślnie wypadły próby przędzenia krótkiego włókna lnianego z włóknami sztucznemi. Włókno lniane jest bardzo mocne nawet zmoczone, ale ma tę wadę, że tkaniny są twarde i niezbyt ciepłe; włókno sztuczne jest miękkie, ale ulega zniekształceniu wskutek wilgoci. Połączenie daje doskonałe rezultaty. Pozwala ono nadać tkaninom wygląd wełny lub bawełny. Przy użyciu równego włókna sztucznego tkanina przypomina bawełnę, jeżeli zaś włókno jest bardziej nierówne wówczas tkanina podobna jest do wełny i jest cieplejsza. W zależności od użytej ilości włókna sztucznego można otrzymać cały szereg tkanin.

Niemcy są w stanie wyprodukować mniej więcej 280.000 t. włókna sztucznego. Połączenie na podstawie $1/3$ lnu i $2/3$ włókna sztucznego dałoby ilość potrzebną do zastąpienia 40% tonażu obecnie importowanej wełny i bawełny i przedstawiałoby się jako 33.000 t. włókna lnianego i 187.000 t. włókna sztucznego.

Import nasienia lnianego, sięgający kwoty 1.000.000 RM. mógłby być zmniejszony o $2/3$. Sprawa ta jest bardzo ważną, gdyż olej lniany ma zastosowanie w wielu gałęziach przemysłu (linoleum, cerata, lak).

Kwestja wyprodukowania 187.000 t. włókna sztucznego polega jedynie na budowie nowych fabryk. Niemcy nie mogą uskarżać się na brak drzewa, w najgorszym jednak wypadku, mogłyby zakupić zagranicą część materjału, co wyniosłoby nie więcej jak 20.000.000 RM. rocznie. Pozatem są robione badania w celu użycia drzewa olchowego, dotychczas używanego wyłącznie na opał. Miljon m. mógłby być przeznaczony na wyrób włókna sztucznego.

Połączenie $1/3$ włókna lnianego i $2/3$ włókna sztucznego dałoby materjał w cenie 1.53 RM. czyli 2.50 RM. tańszy niż wełna i o 50% droższy niż bawełna.

### Rozwój przemysłu lniarskiego w ZSRR w świetle francuskiego tygodnika „Le Nord Industriel".

W kilku poprzednich numerach „Le Nord Industriel" pisano o nieustannych wysiłkach przywódców Rosji sowieckiej, dążących do stworzenia potężnego przemysłu lniarskiego.

Starania te — pisze „Le Nord Industriel" — są b. poważne, o ile można wnioskować z rzadkich wiadomości, które posiada zagranica. Program przemysłu lniarskiego ZSRR polega przedewszystkiem na czesaniu lnu i w tej dziedzinie Sowiety zdziałały b. dużo. Produkcja lnu czesanego w roku 1933 zaznaczyła przyrost 54% w stosunku do roku poprzedniego. Monopol sowiecki może sprzedawać len czesany w cenie znacznie wyższej niż len trzepany i w ten sposób może powiększyć wartość eksportu. Polityka ta nie jest wygodna dla przędzalni zagranicznych, które od dawien dawna są stałymi klijentami Rosji.

Naturalnie nie cały zbiór lnu sowieckiego jest przeznaczony do produkcji lnu czesanego. Pozostaje jeszcze znaczna część lnu trzepanego, którą Sowiety mogłyby wywieźć, lecz Monopol sowiecki niezawsze wysyła zagranicę swój najlepszy len. Ten ostatni pozostaje, o ile to jest możliwe, do użytku przędzalni sowieckich, gdyż ZSRR udoskonala swoje narzędzia i zakłada nowe przędzalnie i tkalnie.

W ciągu 6 pierwszych miesięcy 1933 r. produkcja sowieckiego płótna sięgała zaledwie 74.664 m². W bieżącym sezonie wyniesie ona zapewne 192 miljony m². Kapitały włożone do przemysłu lniarskiego z 30.850.000 rubli w roku 1932 — w roku 1933 dosięgły kwoty 49 miljonów rubli. Ostatnio postawiono w Chabarowsku 2 czesalnie lnu, jedną przędzalnię oraz tkalnię. Oprócz tego 3 przędzalnie zostały zaopatrzone w wrzeciona i każda z nich posiada 100.000, 120.000 wrzecion.

Obecnie jest na wykończeniu budowa 2 dużych zakładów tkackich w Smoleńsku i Orszy.

Drugi plan „piatiletki" przewiduje założenie przemysłowych zakładów lniarskich w samem centrum uprawy lnu. Nowe ośrodki uprawy lnu są założone: jeden w rejonie m. Gorkij (Niżnij Nowgorod), drugi w republice baszkirskiej. Pozatem Sowiety starają się wprowadzać maszyny lniarskie w centrach uprawy lnu. Maszyny te są wyrabiane w Sowietach.

**Lniarskie przędzalnie czechosłowackie pracują dla Niemiec.**

„Le Nord Industriel“ pisze: „Lniarskie przędzalnie niemieckie, zwłaszcza te, które znajdują się wpobliżu granicy polskiej, pracują w pełnem tempie, nie są jednak w stanie pokryć olbrzymich zapotrzebowań niemieckich zakładów tkackich w danej chwili. Łatwo się domyślić, jakie są tego przyczyny, a właściwie nie trzeba się nawet domyślać, bo są one dobrze znane wszystkim co się choć trochę w tem orjentują. Niedawno też wspominaliśmy, że znaczna ilość nici była wysłana do Niemiec przez przędzalników z Belfastu.

Przędzalnicy czechosłowaccy muszą dostarczyć Niemcom nici lnianych za mniej więcej 30 miljonów koron, co stanowi 744.000 wiązek. Ograniczenia wprowadzone przez Ministerstwo Handlu w Czechosłowacji oznaczyły kontyngent wywozu nici do Niemiec do 3.500.000 koron miesięcznie i w ten sposób przędzalnicy czechosłowaccy nie mają możności wykonać dostawy w przewidzianej ilości. Opóźnienia te niepokoją Niemców.

Od dnia 1-go września r. ub. przy wywozie z Czechosłowacji nici lniane, konopie i juta podlegają ocleniu w stosunku 1% dla Niemiec i 1/4 dla innych krajów. Jak widzimy, w danej chwili w Niemczech wyczuwa się ogromne zapotrzebowanie na przędzę lnianą“.

# Ceny rynkowe włókna lnianego w latach 1933 i 1934.

W/g notowań urzędowej ceduły Giełdy Zbożowo-Towarowej i Lniarskiej w Wilnie.

| Miesiąc | Dzień | LEN TRZEPANY ²) | | | | | | | | | | KĄDZIEL ²) | | | | LEN CZESANY ³) | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | Wołożyn | | Miory | | Dokszyce | | Traby | | Horodziej | Rejon Siedlce-Łuków | Grodno | | Horodziej | | | |
| | | 1933 r. | 1934 r. | 1933 r. | 1934 r. | 1933 r. | 1934 r. | 1933 r. | 1934 r. | 1934 r. | 1934 r. | 1933 r. | 1934 r. | 1933 r. | 1934 r. | 1933 r. | 1934 r. |
| I ¹) | 1 | 1.169.— | — | 1.090.— | — | — | 1.055.43 | — | — | — | — | 953.— | — | 1.104.— | — | 1.949.— | — |
| | 15 | 1.169.— | 1.196.15 | 1.190.— | 1.044.61 | — | 1.211.89 | — | 1.250.28 | — | — | 953.— | — | 1.104.— | 1.001.30 | 1.949.— | 2.067.72 |
| II ¹) | 1 | 1.172.— | 1.130.74 | 1.194.— | 1.050.01 | — | 1.190.74 | — | 1.250.28 | — | — | 955.— | — | 1.107.— | 1.001.30 | 1.953.— | 2.089.22 |
| | 15 | 1.215.— | 1.206.98 | 1.237.— | 1.027.08 | — | 1.206.98 | — | 1.250.28 | — | — | 998.— | — | 1.150.— | 968.83 | 1.953.— | 2.089.22 |
| III ¹) | 1 | 1.215.— | 1.217.80 | 1.237.— | 1.027.03 | — | 1.217.80 | — | 1.250.28 | — | — | 998.— | — | 1.150.— | 1.025.90 | 1.953.— | — |
| | 15 | 1.215.— | 1.304.— | 1.237.— | 1.147.45 | — | 1.255.70 | — | 1.277.35 | — | — | 998.— | — | 1.150.— | 1.082.50 | 1.953.— | 2.229.95 |
| IV | 1 | — | 1.428.90 | — | 1.325.15 | — | 1.428.90 | — | 1.412.20 | — | — | — | — | — | 1.147.45 | — | 2.223.25 |
| | 15 | — | 1.418.02 | — | 1.309.37 | — | 1.363.70 | — | 1.472.20 | — | — | — | 1.060.85 | — | 1.147.45 | — | 2.262.42 |
| V | 1 | 1.268.26 | 1.417.50 | 1.082.50 | 1.307.50 | 1.197.48 | 1.417.50 | 1.320.65 | 1.471.50 | — | — | — | 1.060.— | — | 1.155.— | 2.002.63 | 2.282.50 |
| | 15 | 1.288.17 | 1.412.50 | 1.102.94 | 1.312.50 | 1.197.48 | 1.325.50 | 1.331.47 | 1.460.— | — | — | 930.95 | 950.— | 1.028.38 | 1.162.50 | 1.992.80 | 2.327.50 |
| VI | 1 | 1.288.18 | 1.412.50 | 1.102.94 | 1.312.50 | 1.197.48 | 1.412.50 | 1.331.47 | 1.460.— | — | — | 952.14 | — | 1.060.85 | 1.162.50 | 2.003.63 | 2.327.50 |
| | 15 | 1.164.08 | — | 1.102.94 | 1.340.— | 1.197.48 | — | 1.331.48 | 1.470.— | — | — | 952.19 | 1.000.— | 1.060.85 | 1.155.— | 2.002.63 | 2.265.— |
| VII | 1 | 1.164.68 | 1.365.— | 1.102.94 | 1.290.— | 1.250.71 | — | 1.331.48 | 1.445.— | — | — | 952.19 | 1.000.— | 1.092.33 | 1.117.— | — | 2.255.— |
| | 15 | 1.320.65 | 1.365.— | 1.125.80 | 1.275.— | 1.255.98 | — | — | 1.445.— | — | 1.605.— | — | 1.050.— | 1.147.45 | 1.115.— | — | 2.255.— |
| VIII | 1 | 1.320.65 | 1.365.— | 1.125.80 | 1.285.— | 1.255.98 | — | — | 1.445.— | — | — | — | 985.— | 1.147.45 | 1.115.— | — | 2.255.— |
| | 15 | 1.320.65 | 1.365.— | 1.125.80 | 1.285.— | 1.255.98 | — | — | 1.445.— | — | — | — | — | 1.154.20 | 1.115.— | — | 2.275.— |
| IX | 1 | 1.320.65 | — | 1.125.80 | — | 1.255.98 | — | — | — | — | — | — | — | 1.154.20 | — | — | — |
| | 15 | — | — | — | — | — | — | — | — | — | 1.365.— | — | — | — | — | — | — |
| X | 1 | — | — | — | — | — | — | — | — | — | 1.395.— | — | — | — | — | — | — |
| | 15 | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — | — |
| XI | 1 | 1.212.40 | 1.210.— | 1.039.20 | 1.080.— | — | — | 1.257.70 | 1.250.— | 1.405.— | — | — | — | 1.082.50 | 1.160.— | — | 2.180.— |
| | 15 | 1.185.39 | 1.220.— | 1.012.15 | 1.080.— | — | — | 1.228.64 | 1.250.— | 1.480.— | — | — | — | 1.060.80 | 1.160.— | — | 2.180.— |
| XII | 1 | 1.163.69 | 1.260.— | 1.006.78 | 1.150.— | — | — | 1.217.80 | 1.300.— | 1.450.— | — | — | — | 1.052.94 | — | — | 2.140.— |
| | 15 | 1.179.92 | 1.380.— | 1.017.55 | 1.300.— | — | — | 1.223.22 | 1.460.— | 1.580.— | — | — | — | 1.006.72 | — | 2.089.22 | 2.320.— |
| | 31 | 1.196.15 | 1.530.— | — | 1.450 — | — | — | 1.250.28 | 1.580.— | 1.670.— | — | — | — | — | — | — | — |

¹) W kwartale I 1933 r. w/g notowań Związku dla Handlu i Eksportu Lniarskiego w Wilnie.
²) Basis I sk. 216.50 zł., za 1.000 kg. loco st. załadowania.
³) Basis I sk. 303.10 zł., za 1.000 kg. loco st. załadowania, a od 15.V do 15.VII basis I sk. 259.80.

# KSIĄŻKI O LNIARSTWIE:

| | CENA |
|---|---|
| Prof. *Wł. Bratkowski.* — Ideologja samowystarczalności włókienniczej. Wilno, 1932 r. | 1,00 |
| Prof. *Wł. Bratkowski.* — Bawełna czy len? Wilno, 1932 | 2.50 |
| Prof. *Wł. Bratkowski.* — Dlaczego rolnictwo domaga się wprowadzenia cła przywozowego na bawełnę. Wilno, 1931 | 0.50 |
| Prof. *Wł. Bratkowski.* — Międlarstwo, a zagadnienia organizacyjne lniarstwa polskiego. Wilno, 1933 | 0.75 |
| Dr. *J. Jagmin* i *L. Maculewicz.* — Walka o len i przemysł lniany. Warszawa, 1931 | — |
| Dr. *J. Jagmin* i *L. Niewiarowicz.* — Sprawozdanie z działalności L. C. S. D. w Wilnie za okres od 1.IV. 1930 r. do 31.III. 1931 r. Wilno, 1932 | — |
| Dr. *J. Jagmin* i *L. Niewiarowicz.* — Sprawozdanie z działalności L. C. S. D. w Wilnie za 1931/32 r. Puławy, 1933 | 0.80 |
| Dr. *J. Jagmin* i *L. Niewiarowicz.* — Sprawozdanie z działalności L. C. S. D. w Wilnie za okres 1932/33 r. Puławy, 1934 | — |
| Dr. *J. Jagmin* i *L. Niewiarowicz.* — Sprawozdanie z działalności L. C. S. D. w Wilnie za r. 1933. Puławy, 1934 | 0.80 |
| Dr. *Janusz Jagmin.* — O możliwościach uprawy konopi w Polsce. Wilno, 1933 | 0.30 |
| Dr. *Janusz Jagmin.* — Siejcie len (pięć pogadanek) wydanie III. Wilno, 1934 | 0.40 |
| Dr. *Janusz Jagmin.* — Plan pracy T-wa Lniarskiego i L. C. S. D. w Wilnie. Wilno, 1933 | 0.50 |
| Dr. *Janusz Jagmin.* — Czy len jest Polsce potrzebny? Wilno, 1931 | 0.50 |
| Dr. *Janusz Jagmin.* — Rozwój lniarstwa w Sowietach. Rocznik Instytutu Naukowo-Badawczego Europy Wschodniej. Tom II. Wilno, 1933 | — |
| Dr. *Janusz Jagmin.* — Skrót wiadomości o lnie i konopiach. Wilno, 1934 | 1.50 |
| Dr. *Janusz Jagmin.* — Wytyczne standaryzacji lnu w Polsce. Wilno, 1933 | 0.50 |
| Dr. *Janusz Jagmin.* — Materjały do poznania sprawy lniarskiej w Polsce. Cz. 1. Handel zagraniczny włóknem roślinnem a nasze postulaty traktatowe. Wilno, 1933 | 3.00 |
| *Alfons Jozanis.* — O uprawie lnu wskazówki praktyczne. Wilno, 1929 | 0.25 |
| *Leon Niewiarowicz.* — Wartość siewna ziarna w zależności od miejsca jego zbioru. Wilno, 1932 | 0.25 |
| *L. Niewiarowicz.* — Uwagi o doświadczalnictwie lniarskiem. Wilno, 1934 | 0.25 |
| *L. Niewiarowicz.* — Wpływ miejsca zbioru na siłę rozwojową lnu. Wilno, 1934 | 0,25 |
| *Marja Obrębska.* — Wytwórczość lniarska w szkołach zawodowych. Wilno, 1934 | 0.25 |
| *A. Poczter.* — Przyczynek do badań anatomicznej budowy łodygi lnu. (Badania nad techniką i ekonomiką produkcji surowców włókienniczych w Polsce, pod redakcją prof. d-ra Witolda Staniewicza. Zesz. 1). Wilno, 1933 | 1.00 |
| *A. Poczter.* — Handlowe włókno lniane. Wilno, 1934 | 0.40 |
| *A. Siemionow.* — Czy uprawa bawełny w Polsce jest możliwą? Wilno, 1932 | — |
| Prof. Dr. *Aleksander Safarewicz.* — Tkaniny lniane pod względem higjenicznym. Wilno, 1934 | 0.50 |
| Inż. *Cz. Słuchocki.* — Konkurs uprawy i przeróbki lnu. Wyd. II. Wilno, 1933 | 0.40 |
| Inż. *Czesław Słuchocki.* — Moczydła do lnu. Wilno, 1934 | 0.40 |
| Inż. *Czesław Słuchocki.* — Drewniany trzepak do lnu. Wilno, 1934 | 0.40 |
| Inż. *Czesław Słuchocki* — Szkice o lniarstwie w Łotwie. Wilno, 1934 | 0.50 |
| *E. Taurogiński.* — Uprzywilejowanie produkcji krajowych nasion oleistych. Wilno, 1934 | 0.50 |
| Inż. *Bernard Wesołowski.* — Tkactwo w jego rozwoju historycznym i rola wynalazku J. M. Jacquard'a. Wilno, 1934 | 0.40 |
| Inż. *S. Zembrzuski.* — Sprawa lniarska we Francji. Wilno, 1932 | 2,50 |
| Gen. *Lucjan Żeligowski.* — Myśli żołnierza-rolnika o naszem gospodarstwie. Wilno, 1933 | 1.60 |
| Statut Towarzystwa Lniarskiego w Wilnie. Wilno, 1932 | — |

Nabywać można w T-wie Lniarskiem, Wilno, ul. Św. Jacka 2, w księgarniach rolniczych oraz we wszystkich większych księgarniach.

## TREŚĆ ZESZYTU I-go.



## TREŚĆ ZESZYTU II-go.



## TREŚĆ ZESZYTU III-go.



*Cukier w workach jutowych krzepi plantatora juty —*
*cukier w workach lnianych osłodzi dolę rolnika.*

TREŚĆ ZESZYTU IV-go.



---

TREŚĆ ZESZYTU V-go.



* * *

# SPIS ARTYKUŁÓW
## zamieszczonych w „Przeglądzie Lniarskim".

### Dział I. Selekcja, uprawa oraz nawożenie lnu i konopi.



### Dział II. Przerób słomy lnianej i włókna.

| AUTOR | TYTUŁ ARTYKUŁU | Rok | Zeszyt | Strona |
|---|---|---|---|---|
| Dr. J. Jagmin | Słanie czy też moczenie lnu w ciepłej wodzie na tle rozprawy p. P. Puschel'a rzeczoznawcy lniarskiego w Z. S. R. R. . . . . . . | 1930 | 1 | 3 |
| „ | Moczenie lnu przy użyciu czystych kultur bakteryj . . . | „ | 1 | 9 |
| „ | Uprawa lnu w Belgji i przeróbka słomy lnianej na włókno w okręgu Courtrai | „ | 1 | 21 |
| „ | Organizacja i metody pracy nowoczesnego Zakładu dla przeróbki lnu w Belgji . . | „ | 3 | 72 |
| „ | Rozwiązanie niektórych metodycznych zagadnień z dziedziny obróbki słomy lnianej i oceny włókna dla celów doświadczalnictwa i selekcji przy małych i większych próbach . . . . . . . | „ | 3 | 79 |
| „ | Wytyczne standaryzacji lnu w Polsce . . . . . . . . | 1934 | 1 | 11 |
| „ | Prace wstępne nad ustaleniem standartów włókna lnianego produkowanego w Polsce . . . . . . . | „ | 5 | 150 |
| Kazim. Jamröz | Roszenie czy moczenie słomy lnianej . . . . . . . . | „ | 2 | 53 |
| Mgr. farm. Zdenka Jerzabkówna | Wata opatrunkowa ze lnu . . | 1933 | 3 | 67 |
| Alfons Jozanis | Słanie czy moczenie lnu . . | 1931 | 3 | 50 |
| Inż. A. Perepeczko | O racjonalizację przeróbki lnu | 1934 | 3 | 90 |
| Inż. Cz. Słuchocki | Drewniany trzepak do lnu . . | „ | 4 | 126 |
| Inż. W. Wojciechowski | Uniwersalizm włókna lnianego | 1933 | 3 | 66 |
| | Przypomnienie, jak należy słać słomę lnianą czyli rosić na ziemi . . . . . . . | 1931 | 3 | 49 |
| | Prace nad standaryzacją lnu i konopi . . . . . . | 1934 | 5 | 159 |

## Dział III. Przędzalnictwo i tkactwo.

| AUTOR | TYTUŁ ARTYKUŁU | Rok | Zeszyt | Strona |
|---|---|---|---|---|
| Inż. A. Bendych | Powrót do kołowrotka . . . | 1932 | 2 | 30 |
| „ | Zbiórka samodziałowych płócien lnianych . . . . . . | „ | 3 | 57 |
| „ | Standaryzacja przędzy i tkanin samodziałowych . . . | 1933 | 3 | 68 |
| | Organizacja zbytu płótna samodziałowego . . . . . | 1934 | 5 | 141 |

| AUTOR | TYTUŁ ARTYKUŁU | Rok | Zeszyt | Strona |
|---|---|---|---|---|
| H. S. | Len w sztuce . . . . . . . | 1933 | 3 | 62 |
| Dr. J. Jagmin | Nasze dążenia do samowystarczalności włókienniczej a przemysł samodziałowy . | 1932 | 2 | 28 |
| „ | Chałupniczy wyrób worków i płacht lnianych na terenie woj. wileńskiego i nowogródzkiego . . . . . . . | „ | 3 | 46 |
| „ | Przędzalnia lniarska na Wileńszczyźnie . . . . . . | „ | 4 | 95 |
| J. Jagmin i L. Maculewicz | Walka o len i przemysł lniarski przędzalniczo - tkacki w Polsce . . . . . . . . | 1930 | 4 | 85 |
| Fr. Janik | O produkcji domowej przędzy lnianej . . . . . . . . . | 1932 | 3 | 59 |
| Kpt. inż. Edward Narkowicz | Bielenie płótna samodziałowego . . . . . . . . . | 1933 | 3 | 81 |
| P. G. | Pranie tkanin lnianych . . . | 1934 | 3 | 92 |
| Prof. Dr. A. Safarewicz | Tkaniny lniane pod względem higjenicznym . . . . | „ | 2 | 40 |
| Inż. Cz. Słuchocki | Samodziałowe płótna lniane | 1932 | 1 | 18 |
| Fr. Tyman | Dwa lata pracy Bazarów Przemysłu Ludowego . . . | 1933 | 3 | 55 |
| T. L. | Działalność Centrali Bazarów Przemysłu Ludowego w Wilnie . . . . . . . . | 1934 | 2 | 63 |
| Inż. B. Wesołowski | Tkactwo w jego rozwoju historycznym i rola wynalazku J. M. Jacquard'a . . . | „ | 3 | 83 |
| Inż. W. Wściekllica | Kolonizacja lnu i tkaniny lniano - bawełniane . . . | 1933 | 3 | 71 |
| Gen. Lucjan Żeligowski | Bajka o zaczarowanej królewnie . . . . . . . . . | „ | 4 | 89 |
| „ | Dwa tory w zagadnieniu lniarskiem . . . . . . . . | 1934 | 3 | 71 |
| „ | Tkactwo ręczne stanowi naturalne bogactwo Wileńszczyzny . . . . . . . . . | „ | 3 | 74 |
| „ | Dlaczego bronię lniarstwa i tkactwa prymitywnego . . | „ | 4 | 102 |
| | Używajcie worki i płachty z wileńskiego lnu . . . . . | 1931 | 3 | 51 |
| | Akcja skupu płótna w pow. dziśnieńskim . . . . . . | 1933 | 1 | 26 |
| | Młodzież wiejska będzie nosić ubiory lniane . . . . . | „ | 2 | 50 |

# Dział IV. Artykuły i rozprawy ekonomiczne.

| AUTOR | TYTUŁ ARTYKUŁU | Rok | Zeszyt | Strona |
|---|---|---|---|---|
| Prof. Dr. Wł. Bratkowski | Perspektywy lniarskie . . . | 1930 | 4 | 104 |
| „ | Dlaczego rolnictwo domaga się cła przywozowego na bawełnę . . . . . . . | 1931 | 4 | 1 |
| „ | Ideologja samowystarczalności włókienniczej . . . . . | 1932 | 4 | 80 |
| „ | Uwagi do dyskusji nad problemem len — juta . . . | 1933 | 1 | 31 |
| „ | W sprawie organizacji rynku lniarskiego . . . . . . | „ | 4 | 96 |
| „ | Walka lnu z bawełną . . . | 1934 | 2 | 31 |
| C. S. | Cła na surowce włókiennicze | 1931 | 4 | 83 |
| Inż. Cz. Dębicki | Len — juta — bawełna, a bilans handlowy . . . . . . | „ | 1 | 13 |
| „ | 50 wagonów włókna lnianego przybyło do Polski z Sowietów . . . . . . . . | „ | 1 | 21 |
| „ | W sprawie rozszerzenia wewnętrznego rynku zbytu dla lnu . . . . . . . . . | „ | 3 | 47 |
| Wł. Diamand | Cła na surowce włókiennicze | „ | 3 | 57 |
| Z. Harski | Obrót handlowy lnem na terenie ziem północno - wschodnich . . . . . . . . | 1934 | 4 | 111 |
| Dr. J. Jagmin | Czego nas kryzys uczy . . . | 1931 | 1 | 16 |
| „ | Konieczność wprowadzenia cła ochronnego na nasiona lniane sprowadzane z zagranicy . . . . . . . . | „ | 1 | 18 |
| „ | Czy len jest nam potrzebny . | „ | 2 | 33 |
| „ | Ważny krok w walce o prawa obywatelskie dla naszego lnu | „ | 2 | 40 |
| | Na marginesie artykułu p. inż. B. Wesołowskiego p. t. „Uwagi w sprawie lniarskiej w Polsce" . . . . . . . | „ | 3 | 61 |
| „ | Światowy kryzys włókienniczy w oświetleniu Instytutu Badań Konjunktur Gospodarczych w Berlinie . . . . | „ | 4 | 80 |
| „ | Bilans handlu zagranicznego Polski włóknem i jego wyrobami . . . . . . . . | 1932 | 1 | 11 |
| „ | W sprawie preferencji dla krajowych surowców . . . . | 1933 | 1 | 22 |
| „ | Preferencje dla krajowych surowców przemysłowych pochodzenia rolniczego . . . | „ | 3 | 56 |
| Dr. J. Jagmin | Perspektywy produkcji lnu w r. 1934, a sprawa nasion lnianych . . . . . . . | 1934 | 1 | 5 |
| „ | Zagadnienie bezrobocia a len | „ | 2 | 58 |
| J. Jagmin i L. Maculewicz | Sprawa lniarska a przemysł jutowy . . . . . . . | 1931 | 4 | 67 |
| L. | Samowystarczalność włókiennicza Polski . . . . . . | „ | 3 | 70 |
| L. Maculewicz | Czy istnieje poza granicami Polski kwestja lniarska i jaki jest stan jej obecny w poszczególnych krajach . . | „ | 2 | 38 |
| „ | Perspektywy zbytu lnu w bieżącym sezonie w związku z sytuacją na rynkach krajowych i zagranicznych . . | „ | 3 | 62 |
| „ | Postępy akcji lniarskiej w roku 1930 i 1931 . . . . . | „ | 4 | 78 |
| „ | Popieranie wyrobów krajowych, wytworzonych z surowców krajowych — hasłem okrzepnięcia gospodarczego Polski . . . . . . | 1933 | 2 | 33 |
| Marjan Mickiewicz | Zagadnienie wprowadzenia worka lnianego . . . . . | „ | 4 | 94 |
| „ | Len jako opakowanie . . . | 1934 | 2 | 49 |
| Dr. J. Piekałkiewicz | Wywóz lnu w ostatniem pięcioleciu . . . . . . . . . | 1933 | 3 | 58 |
| Inż. A. Poczter | Hanlowe włókno lniane . . . | 1934 | 1 | 18 |
| Redakcja | Walka o len. Dalsza droga naszego lniarstwa . . . . . | 1932 | 1 | 1 |
| „ | Walka o len . . . . . . . . | „ | 3 | 51 |
| „ | Walka o len i konopie . . . | „ | 4 | 79 |
| Dr. Adam Rose | Wewnętrzna „preferencja" rolna . . . . . . . . . | 1931 | 4 | 76 |
| Inż. Cz. Słuchocki | O konieczności produkcji krajowych nasion oleistych . . | 1932 | 1 | 14 |
| Kpt. Roman Śliwa | O wzmożenie tempa akcji lniarskiej . . . . . . . . | 1934 | 2 | 34 |
| „ | Dlaczego musimy walczyć o własne surowce włókiennicze . . . . . . . . . | „ | 3 | 73 |
| E. Taurogiński | Uprzywilejowanie produkcji krajowych nasion oleistych | „ | 4 | 103 |
| T. L. | Cukier w worku lnianym zmniejszy bezrobocie . . . | 1932 | 3 | 61 |
| „ | Przed przełomem w dziedzinie lniarstwa . . . . . . | „ | 3 | 64 |
| „ | Rola Wileńszczyzny w odrodzeniu gospodarczem Polski | „ | 1 | 19 |

| AUTOR | TYTUŁ ARTYKUŁU | Rok | Zeszyt | Strona |
|---|---|---|---|---|
| Inż. B. Wesołowski | Bawełna czy len | 1932 | 4 | 93 |
| Witold Żarnowski | Zużytkowanie i wartość krajowego oleju lnianego | „ | 4 | 97 |
| Gen. Lucjan Żeligowski | Powinna się rozpocząć walka o len | 1931 | 3 | 45 |
| „ | Jak wóz bez czwartego koła, tak wygląda gospodarka Polski bez własnych surowców włókienniczych | „ | 4 | 70 |
| „ | Samowystarczalność włókiennicza Polski | „ | 4 | 72 |
| „ | Dlaczego musimy bronić lniarstwa | 1932 | 2 | 25 |
| „ | Samorząd gospodarczy | „ | 2 | 33 |
| | Perspektywy kampanji lniarskiej na rok 1930—1931 | 1930 | 4 | 105 |
| | Sprawa lniarska na Radzie Wojewódzkiej | 1930 | 4 | 107 |
| | W sprawie ochrony produkcji i przerobu lnu oraz spowodowanie rozwoju używania tkanin lnianych | 1931 | 1 | 18 |
| | Len przed Nowym Rokiem | „ | 4 | VII |
| | Stanowczy krok w sprawie produkcji lniarskiej | „ | 4 | 70 |
| | W sprawie surowców włókienniczych — rezolucje uchwalone przez Radę Związku Organizacyj Rolniczych Rzeczypospolitej | „ | 4 | 83 |
| | Oficjalne poparcie krajowych wyrobów | „ | 4 | 83 |
| | Głos Krakowa w sprawie lniarskiej | „ | 4 | 83 |
| | Projekt ustawy o obowiązku używania w produkcji przemysłowej surowców krajowego pochodzenia | 1932 | 4 | 107 |
| | Nie w tej płaszczyźnie | 1933 | 2 | 35 |
| | Surowce krajowe | „ | 2 | 48 |
| | Szkodliwy import | „ | 3 | 59 |
| | Siemię lniane jako surowiec przemysłu olejarskiego | „ | 3 | 75 |
| | Akcja lniarska na terenie pow. bielsko - podlaskiego | „ | 1 | 21 |
| | Len w więziennictwie | 1934 | 2 | 59 |
| | Len w więziennictwie | „ | 3 | 95 |
| | Na marginesie dyskusji tłuszczowej | „ | 3 | 97 |
| | Akcja T-wa Lniarskiego w Wilnie w sprawie utrzymania cen na nasiona lniane | „ | 4 | 51 |

## Dział V. Len zagranicą.

| AUTOR | TYTUŁ ARTYKUŁU | Rok | Zeszyt | Strona |
|---|---|---|---|---|
| Inż. A. Bendych | Trudności w przemyśle lniarskim Rosji przedwojennej | 1932 | 2 | 35 |
| J. B. | Projekt francuskiej ustawy lniarskiej | 1930 | 2 | 32 |
| Inż. J. Bujalska | Propaganda lniarstwa w Północnej Francji | „ | 4 | 100 |
| „ | Nawoływanie Francji do walki z polityką lniarską Sowietów | 1931 | 1 | 19 |
| „ | Premjowanie uprawy i przeróbki lnu we Francji | „ | 2 | 31 |
| „ | Projekt ustawy o premjach lnu we Francji | „ | 3 | 54 |
| Inż. Cz. Dębicki | Uwagi o stosunkach lniarskich w Czechosłowacji | 1930 | 2 | 55 |
| Dr. J. Jagmin | Wrażenie z wycieczki do lniarskich rejonów Zachodniej Europy | „ | 1 | 12 |
| „ | Przemysł lniarski i produkcja lnu w północnej Francji | „ | 3 | 69 |
| „ | Kilka uwag o lniarstwie w Sowietach | 1931 | 1 | 11 |
| „ | Jak Francja walczy o len | „ | 1 | 15 |
| Alfons Jozanis | Rozwój i stan lniarstwa na Łotwie | 1930 | 2 | 45 |
| „Lenoswiaz" | Kryzys lniarski w Czechosłowacji | „ | 3 | 12 |
| Ludwik Maculewicz | Ze stosunków lniarskich na Łotwie | „ | 2 | 31 i 39 |
| „ | Postępy akcji lniarskiej w Sowietach | 1931 | 3 | 52 |
| „ | Popieranie lnu i konopi we Francji | 1932 | 1 | 20 |
| „ | Towarzystwo dla magazynowania i sprzedaży lnu trzepanego we Francji | „ | 2 | 45 |
| „ | Przemysł lniarski w Irlandji | 1933 | 2 | 46 |
| „ | Jak przemysł lniarski w Belgji walczy o lepsze jutro | „ | 2 | 47 |
| „ | Propaganda lniarstwa na Zachodzie | 1934 | 2 | 51 |
| „ | Len w Polsce a zagranicą | „ | 5 | 157 |
| Inż. Cz. Słuchocki | Państwowy Monopol Lniarski w Łotwie | „ | 4 | 116 |

| AUTOR | TYTUŁ ARTYKUŁU | Rok | Zeszyt | Strona |
|---|---|---|---|---|
| | Eksport lnu z Z. S. R. R. w oświetleniu sowieckiem . . | 1932 | 1 | 12 |
| | Ekonomiczna ofenzywa Sowietów a francuski przemysł lniarski . . . . . | 1930 | 2 | 12 |
| | W sprawie ograniczeń i importu lnu rosyjskiego na rynek francuski . . . . . | 1930 | 4 | 102 |
| | Kryzys lniarski we Francji i praktyczne jego rozstrzygnięcie . . . . . . . . | „ | 4 | 107 |
| | Sprawa rozszerzenia krajowego zużycia wyrobów lnianych we Francji . . . . . | „ | 4 | 107 |
| | Armja belgijska zamierza powrócić do lnu przy dostawach płótna . . . . . | „ | 4 | 108 |
| | Jak Niemcy troszczą się o własny len . . . . . . . | 1932 | 3 | 64 |
| | Zwyżka cen na len rosyjski . | 1933 | 1 | 24 |
| | Francuski przemysł włókienniczy w r. 1932 . . . . . | „ | 2 | 48 |
| | Popieranie uprawy lnu, roślin oleistych i hodowli owiec w Niemczech . . . . . | „ | 2 | 49 |
| | Lniarskie Związki Zawodowe we Włoszech . . . . . . | „ | 3 | 82 |
| | Kronika zagraniczna . . . | 1934 | 5 | 170 |

## Dział VI. Sprawy organizacyjne.

| AUTOR | TYTUŁ ARTYKUŁU | Rok | Zeszyt | Strona |
|---|---|---|---|---|
| Inż. J. Czerniewski | Prace Wileńskiej Izby Rolniczej w dziedzinie lniarstwa i tkactwa . . . . . | 1934 | 5 | 140 |
| L. Maculewicz | Postępy akcji lniarskiej w pierwszem półroczu 1932 r. | 1932 | 2 | 31 |
| „ | Sprawozdanie z działalności T-wa Lniarskiego w Wilnie . . . . . . | „ | 4 | 105 |
| „ | Sprawozdanie T-wa Lniarskiego w Wilnie . . . | 1933 | 2 | 43 |
| „ | Sprawozdanie z działalności T-wa Lniarskiego w Wilnie za czas od dn. 26. V. do dn. 1. XII. 1933 r. . | „ | 4 | 116 |
| „ | Akcja lniarska a prace T-wa Lniarskiego w Wilnie . | 1934 | 2 | 32 |
| „ | Działalność T-wa Lniarskiego w Wilnie za czas od 1. X. 1933 r. do 1. V. 1934 r. | „ | 2 | 59 |
| „ | Sprawozdanie z działalności T-wa Lniarskiego w Wilnie za czas od 1. IV. do 1.XI. 1934 r. . . . . . | „ | 5 | 137 |
| J. Maculewicz i J. Jagmin | Zakres i podział pracy pomiędzy T-wem Lniarskiem w Wilnie, L. C. S. D. i Izbami Rolniczemi . . . | 1934 | 3 | 113 |
| J. | „Tydzień rolniczy“ pod hasłem — „Ziemia nasza winna nas wyżywić i odziać“ . . . . . . . | 1932 | 2 | 52 |
| „ | Sekcje lniarskie przy O. T. O. i K. R. jako pogłębienie pracy T-wa Lniarskiego. | „ | 3 | 63 |
| Inż. Cz. Słuchocki | Konkursy wystawowe . . | 1933 | 4 | 91 |
| „ | Praca w terenie . . . . | 1934 | 1 | 22 |
| „ | Niektóre prace Izb i organizacyj rolniczych . . . | „ | 2 | 55 |
| „ | Praca lniarska w terenie . | „ | 5 | 144 |
| Redakcja | Walka o len . . . . . . | 1933 | 3 | 87 |
| T. L. | Działalność Centrali Bazarów Przemysłu Ludowego. | 1934 | 2 | 63 |
| Fr. Tyman | Dwa lata pracy Bazarów Przemysłu Ludowego . . | 1933 | 3 | 61 |
| Inż. J. Zapaśnik | Ruch nasion z Wileńszczyzny w sezonie wiosennym | „ | 3 | 74 |
| Gen. L. Żeligowski | O program Wileńskiej Izby Rolniczej . . . . . . | 1934 | 1 | 4 |
| | Plan pracy T-wa Lniarskiego w Wilnie na trzechlecie 1930—1933 . . . . | 1930 | 2 | 35 |
| | Odezwa do rolników uprawiających len . . . . . | 1931 | 1 | 15 |
| | Doroczne Walne Zebranie T-wa Lniarskiego w Wilnie . . . . . . . . . | „ | 2 | 29 |
| | Sprawozdanie z działalności T-wa Lniarskiego w Wilnie . . . . . . . | „ | 2 | 29 |
| | Sprawozdanie z działalności T-wa Lniarskiego w Wilnie od 1. IV. — 1. VI. 1931 | „ | 2 | 48 |
| | Odezwa do producentów lnu | „ | 2 | 49 |
| | Zebranie T-wa Lniarskiego w Głębokiem . . . . . | „ | 3 | 64 |
| | Odezwa T-wa Lniarskiego w Wilnie . . . . . . . | 1932 | 1 | 2 |
| | Statut T-wa Lniarskiego w Wilnie . . . . . . . | „ | 3 | 73 |
| | Plan pracy T-wa Lniarskiego w Wilnie i Lniarskiej Centralnej Stacji Doświadczalnej . . . . . . | 1933 | 1 | 3 |

| AUTOR | TYTUŁ ARTYKUŁU | Rok | Zeszyt | Strona |
|---|---|---|---|---|
| | Akcja lniarska na terenie pow. Bielsk-Podlaski woj. białostockie . . . . . | 1933 | 1 | 21 |
| | Założenie Krakowskiego Oddziału T-wa Lniarskiego w Wilnie . . . . . . | „ | 1 | 25 |
| | Pierwszy Ogólnopolski Zjazd Lniarski . . . . . . | „ | 3 | 82 |
| | Program Zjazdu Lniarskiego | „ | 3 | 83 |
| | Konkursy . . . . . . . | „ | 3 | 83 |
| | Zarządzenie w sprawie powołania Komisji Standaryzacji Lnu i Konopi . . | 1934 | 4 | 130 |
| | Sprawozdanie z posiedzenia Rady oraz Walnego Zgromadzenia T-wa Lniarskiego w Wilnie . . . . . | „ | 5 | 167 |

## Dział VII. Różne.

| AUTOR | TYTUŁ ARTYKUŁU | Rok | Zeszyt | Strona |
|---|---|---|---|---|
| Prof. Wł. Bratkowski | Znaczenie Wystawy Wileńskiej dla powodzenia akcji lniarskiej . . . . . . | 1933 | 2 | 53 |
| „ | „Sprawa lniarska we Francji" . . . . . . . | 1932 | 2 | 46 |
| C. S. | Wystawa-Targ „Len Polski" w Warszawie . . . . . | 1934 | 3 | 74 |
| Inż. Czesław Dębicki | Parę uwag do broszury prof. Ad. Heydla . . . . . | 1932 | 1 | 16 |
| K. Iłłakowiczówna | Piosenka litewska o lnie . | „ | 1 | 25 |
| „ | Lniana sukienka . . . . | 1933 | 1 | 1 |
| „ | Chorągwie | 1934 | 1 | 3 |
| Dr. J. Jagmin | Wystawa lniarska w Wilnie 26. VIII. — 10. IX. 1933 r. | 1933 | 2 | 55 |
| L. Maculewicz | Powszechne używanie tkanin lnianych — warunkiem powodzenia akcji lniarskiej . . . . . . . | 1934 | 3 | 78 |
| M. Obrębska | Wytwórczość lniarska w szkołach zawodowych . . . | „ | 2 | 47 |
| J. Orynżyna | Len i moda . . . . . . | 1933 | 3 | 64 |
| „ | Przy kołowrotku . . . . | 1934 | 3 | 78 |
| Inż. A. Perepeczko | Wystawa-Targ „Len Polski" w Warszawie . . . . . | „ | 2 | 36 |
| Redakcja | Poznajmy len . . . . . | 1933 | 2 | 51 |
| Redakcja | Walka o len . . . . . . | 1933 | 4 | 87 |
| „ | Wystawa-Targ „Len Polski" w Warszawie . . . . | 1934 | 1 | 1 |
| „ | Walka o len a Wystawa Lniarska w Warszawie . . | „ | 2 | 29 |
| „ | Obrona Studjum Rolniczego jako etap walki o len . . | „ | 3 | 69 |
| „ | Walka o len i przemysł samodziałowy na Wileńszczyźnie . . . . . . . | „ | 4 | 101 |
| „ | Przegląd Lniarski „w walce o len" . . . . . . . | „ | 5 | 135 |
| R. W. | Parę uwag o Wystawie Lniarskiej . . . . . . | 1933 | 4 | 89 |
| A. Siemionow | Wyroby z rogoży lipowej | 1932 | 3 | 62 |
| Prof. K. Żebrowski | Wystawa „Len-Konopie-Wełna" we Lwowie . . . | 1934 | 3 | 71 |
| | Opinja obcokrajowców o kwestji lniarskiej w Polsce . . . . . . . . . | 1931 | 2 | 25 |
| | Uroczyste poświęcenie zabudowań Pola Doświadczalnego w Berezweczu L. C. S. D. . . . . . . . . | „ | 3 | 64 |
| | Kontrolę eksportowanych lnów przeprowadza Izba Przemysłowo-Handlowa w Wilnie . . . . . . . | 1932 | 1 | 21 |
| | Kronika . . . . . . | „ | 3 | 65 |
| | Polska importuje len sowiecki . . . . . . . . | „ | 4 | 108 |
| | Zwyżka cen na len rosyjski | 1933 | 1 | 24 |
| | XIV Zjazd Lekarzy i Przyrodników Polskich w Poznaniu . . . . . . . | „ | 1 | 27 |
| | Osadnicy żądają ochrony produkcji lnu . . . . . | „ | 2 | 50 |
| | Kronika . . . . . . . | „ | 4 | 120 |
| | Kronika . . . . . . . | 1934 | 1 | 26 |
| | Kronika . . . . . . . | „ | 2 | 64 |
| | Kronika . . . . . . . | „ | 3 | 98 |
| | Sprawozdanie z konferencji porozumiewawczej przedstawicieli Izb Rolniczych i T-wa Lniarskiego . . . | „ | 5 | 168 |
| | VI-ty kurs lniarski w Wilnie | „ | 5 | 168 |

Prenumerata roczna dwumiesięcznika 6 zł. Cena 1-go zeszytu 1.50 zł. Ceny ogłoszeń: 1/1 str.—100 zł., 1/2 str.—60 zł. 1/4 str.—40. zł. Adres Redakcji i Administracji: Wilno, Św. Jacka 2, tel. 7-15. Konto czekowe w P. K. O. Nr. 81.723.
Redaktor: **Dr. Janusz Jagmin.** Wydawca: **T-wo Lniarskie w Wilnie.**

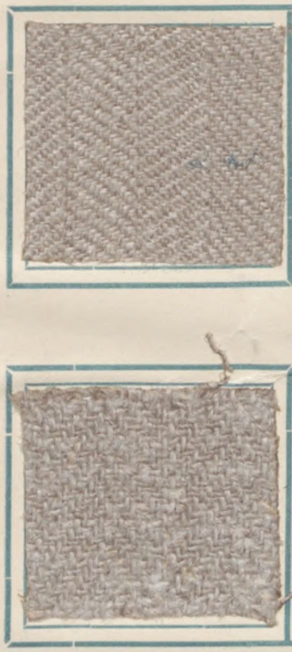
ZAKŁADY GRAFICZNE „ZNICZ", WILNO, BISKUPIA 4. TELEFON 3-40.

C E N T R A L A
BAZARÓW PRZEMYSŁU LUDOWEGO
WILNO, POZNAŃSKA 2, TEL. 13-47.

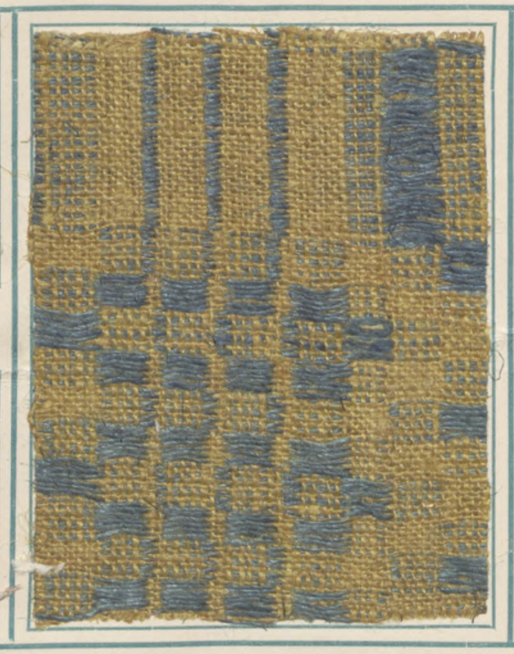
# LNIANE TKANINY SAMODZIAŁOWE



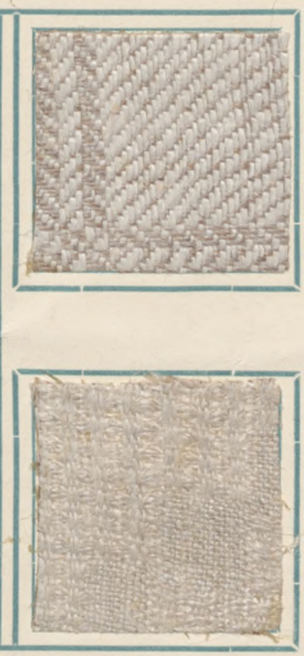
Płótna czesankowe



Ręczniki



Tkanina wzorzysta



Obrusy



Płótna zgrzebne